

นวัตกรรมการรู้ใหม่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๑.๑๑	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส ๖๕๑ น	นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่. กรุงเทพฯ : กลุ่มประชาสัมพันธ์สภา การศึกษา สกศ.,๒๕๕๗
	๑๐๓ หน้า
	ISBN : ๙๗๔-๕๕๕-๗๘๕-๕
	๑. การศึกษา -- การประชาสัมพันธ์
	๒. การประชาสัมพันธ์ -- นโยบายการศึกษา
	๓. ชื่อเรื่อง

รายงานการประชุม เรื่อง การกำหนดนโยบายของรัฐด้านการประชาสัมพันธ์การปฏิรูป
การศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๗๔/๒๕๕๗

ISBN

๙๗๔-๕๕๕-๗๘๕-๕

พิมพ์ครั้งที่

พฤษภาคม ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่

กลุ่มประชาสัมพันธ์สภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ

โทร. ๐-๒๖๖๘-๓๑๒๓ ต่อ ๑๑๖-๑๑๘

โทรสาร ๐-๒๒๔๓-๘๓

Website : <http://www.onec.go.th>

คำนำ

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ตามกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น “ครู” คือหัวใจสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของ “ครู” และต้องการสนับสนุนครูในการจัดทำนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงได้เปิดคอลัมน์ “นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่” ขึ้นทางหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๗ – เดือนกันยายน ๒๕๔๘ เพื่อเปิดโอกาสและเชิญชวนให้ครูที่มีรูปแบบนวัตกรรมในการเรียนการสอน ได้มีโอกาสนำเสนอตัวอย่างการเรียนการสอนที่มุ่งให้เห็นแนวคิด วิธีการ ขั้นตอนการสอน นับตั้งแต่การจัดทำแผนจนถึงวิธีการประเมินผล ซึ่งได้รับความสนใจจากเพื่อนครูจากหลายหลายระดับชั้นและสาขาวิชา ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเพื่อนครู ที่จะมีแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลการจัดการศึกษาเพิ่มเติม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้รวบรวมกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจในคอลัมน์นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่มาจัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง “นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่” ขึ้น พร้อมทั้งนี้ยังได้รับ ความกรุณาจากเพื่อนครูหลายท่านในการปรับและเพิ่มเติมข้อมูลบางส่วนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ “นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่” เล่มนี้จะเป็นสื่อทางการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทุกท่านได้มองเห็นภาพและขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู พ่อแม่และประชาชนทั่วไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและเป็นคนไทยที่มีคุณภาพสืบไป

(นายอำรุง จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

หน้า

ระดับชั้นอนุบาล

- อ. ฉันทนา ศิริขุมแสง (อนุบาลศึกษา ๑-๒)
“ หลอมรวมบ้าน – โรงเรียนจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย “ ๑
- อ. ณัฐฐนิช สมะจิตร (ระดับชั้นอนุบาล)
“๖ขั้นตอนของครูอนุบาล สอนเด็กให้คิดเป็นควบสร้างนิสัยดี” ๓
- อ. สวรรณี มณีจินดา (ระดับชั้นอนุบาล)
“รักเหมือนลูก – กิจกรรมร่วมคิดร่วมทำ เคล็ดลับเตรียมเด็กขึ้น ป.๑” ๖

วิชาภาษาไทย

- อ. แก้วตา จันทร์ทองสุข (ประถมศึกษา)
“แนะใช้วิชาที่ชอบนำสู่บทเรียน พหุปัญญา ดึงเด็กเรียนหนังสือ” ๘
- อ. คะเนิง นกอยู่ (ประถมศึกษา)
“ผูกบทกลอน - ร้อยกรอง นำเข้าสู่บทเรียนภาษาไทย” ๑๐
- อ. เฉลา อรุณรัตน์ (ประถมศึกษา)
“เรียนภาษาไทยให้สนุก กับนิทาน-เพลงสะกดมาตรา” ๑๒
- อ. พาณี หวังดี (ประถมศึกษา)
“แรลลี่จักรยานเพื่อการเรียนรู้ เด็กสนุก อยากรเรียน ช่วยจำดี” ๑๔
- อ. วิชุดา สถานนท์ (ประถมศึกษา)
“บูรณาการการเรียนรู้ให้สนุกที่โรงเรียนวัดเทียนถวาย” ๑๖
- อ. ประทีร อังสุวรรณ (มัธยมศึกษาตอนต้น)
“๘ ขั้นตอนสอนภาษาไทยให้สนุก เสริมทักษะเด็กคิด – วิเคราะห์เป็น” ๑๘
- อ. อนุสรา สมิตามร (มัธยมศึกษาตอนต้น)
“เรียนภาษาไทยให้สนุกแบบเอาใจใส่เขาใส่ใจเรา” ๒๐
- อ. อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“พระบรมราชาธิราช “ช่วยเด็กไทยรักภาษาไทย” ๒๒

- อ.จันทรา ทองประเสริฐ (อาชีวศึกษา)
“สอนภาษาไทยได้ไม่ต้องใช้หนังสือเรียน” ๒๔

วิชาภาษาอังกฤษ

- อ.ดบัสวี อัจฉรินทร์ (ประถมศึกษา)
“สอนภาษาอังกฤษแบบ CLE เรียนรู้จากสถานการณ์จริง” ๒๖
- อ.รัตนศักดิ์ บทมาต (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“สอนอังกฤษเนื้อเรื่องไทยๆ ได้ทั้งภาษาและวัฒนธรรม” ๒๗

วิชาสังคมศึกษา

- อ.ทัศนีย์ เทียมศรี (ประถมศึกษา)
“สังคมศึกษา วิชาว่าด้วยกิจกรรม เน้นทักษะความจำจากการปฏิบัติจริง” ๓๑
- อ.เน่งน้อย ประชาณุกุล (ประถมศึกษา)
“ชวนลูกศิษย์ทะเลาะแม่ น้ำท่าจีน นำความรู้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม” ๓๓
- อ.สิริมา กลิ่นกุหลาบ (ประถมศึกษา)
“แปลงภูเขาขยะเป็นทุน ภูมิปัญญาเด็กไทรน้อย” ๓๕
- อ.วีรนุช สรวรัตน์กุล (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“หน้าที่พลเมืองรุ่นเยาว์ ค้นหารากเหง้าท้องถิ่น” ๓๗

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- อ.อุปกรณ์ แสนทวีสุข (ประถมศึกษา)
“รู้จัก นร. ก่อนสอนปูทางสู่บทเรียน” ๓๙

วิชาพระพุทธศาสนา

- อ.จันทนา ชัยสิทธิ์ (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“รวบรวมเนื้อหา – ลงมือทำจริงสอนพุทธศาสนาให้สนุก” ๔๑

วิชาวิทยาศาสตร์

อ.ระพีพรรณ ขำรักษา (ประถมศึกษา)

“ครูภาษาไทยสอนวิทยาศาสตร์หลอมเด็กเป็นนักคิด – นักเขียน” ๔๓

อ.วรรณ ใจกว้าง (ประถมศึกษา)

“สร้างระบบความจำจากการลงมือปฏิบัติ” ๔๕

อ.อาภา เจริญเกษ (ประถมศึกษา)

“เครื่องมือวิทยาศาสตร์ หนูทำเองก็ได้...ง่ายจัง” ๔๗

อ.ต้นหยง อิมมาก (มัธยมศึกษาตอนต้น)

“สอนเด็กให้คิดตามหลักวิทยาศาสตร์ สร้างได้ทั้งปัญญาและองค์ความรู้” ๔๙

อ.ประภาศรี ยศภัทรภิญโญ (มัธยมศึกษาตอนต้น)

“สุ จี ปุ ลี หนทางป็นนักประดิษฐ์รุ่นเยาว์” ๕๑

อ.สมคิด ศิริเรือง (มัธยมศึกษาตอนต้น)

“สร้างสรรค์งานวิทย์ ผลิตนักวิจัยรุ่นเยาว์” ๕๓

อ.สุนันท์ แก้วมณี (มัธยมศึกษาตอนต้น)

“สอนวิทย์เน้นพัฒนาสมองสองซีก ผีวิเคราะห์-ความคิดสร้างสรรค์” ๕๕

วิชาฟิสิกส์

อ.ทองดี แย้มสรวล (มัธยมศึกษาตอนปลาย)

“สร้างศรัทธาให้ลูกศิษย์ วิธีสอน นร.เก่งฟิสิกส์” ๕๗

อ.ทัศนพร กันพรหม (มัธยมศึกษาตอนปลาย)

“กระตุ้นให้เด็กเกิดความสงสัย เทคนิคแก้เบื่อเรียนวิชาฟิสิกส์” ๕๙

วิชาเคมี

อ.พิมลวรรณ ตันชววัฒน์ (มัธยมศึกษาตอนปลาย)

“สร้างสถานีนีบทเรียนปลูกฝังเด็กรัก วิชาเคมี” ๖๑

วิชาชีววิทยา

- อ.ประดิษฐ์ เหล่าเนตร (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“เปิดโลกกว้างเพื่อการเรียนรู้ (เคล็ดไม่ลับ) สอนชีวะยุคใหม่” ๖๓
- อ.อารีย์ บุญทวีคุณ (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“เคล็ดลับอาร์อาร์ดี โมเดล สร้างเด็กเก่ง – มีความสุข” ๖๕

วิชาคณิตศาสตร์

- อ.ทองระย้า นัยซิด (ประถมศึกษา)
“ช่วยวางแผนการสอนตั้งเด็กเรียนเลขให้สนุก” ๖๗
- อ.อารีย์ บุญเทียม (ประถมศึกษา)
“สร้างเกมลับสมองสอนเด็กรักคณิต” ๖๙
- อ.ประไพ ธรรมรัช (ประถมศึกษา)
“สอนคณิตศาสตร์ให้สนุก ฟังก์ชันคิดและแสดงออก” ๗๑
- อ.สุรศักดิ์ เมตตาวิมล (มัธยมศึกษาตอนต้น)
“สอนคณิตศาสตร์แบบ ทีเอไอ วัตน้ำใจและความซื่อสัตย์เด็ก” ๗๓

วิชาคอมพิวเตอร์

- อ.อานนท์ สายคำฟู
“ปลูกจริยธรรม ไอที สอนวิธีเลือกรับสื่อ” ๗๕

วิชาศิลปะศึกษา

- อ.สนธยา พิงเนตร (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“ไม่สอนแบบครูช่าง วิธีสอนศิลปะให้สนุก” ๗๘
- อ.อรณิชา เกียรติอุบลไพบูรณ์ (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“ดึงความคิดเด็ก สอนวิชาศิลปะ” ๘๐
- อ.อวยชัย จินวรรณ (มัธยมศึกษาตอนปลาย)
“ต้นแบบวาดรูปหน้าคน ๑ นาที ไม่เด็ดครูศิลปะ ร.ร.ปากเกร็ด” ๘๒

วิชาดนตรีและนาฏศิลป์

อ.จารุภัทร์ จุลสำลี (ประถมศึกษา)

“ท่องโน้ตโด เร มี สอนเด็กรักดนตรี” ๘๕

อ.สุพร ชาวเพชร (มัธยมศึกษาตอนต้น)

“เคล็ด(ไม่)ลับวิชาการแสดงพื้นเมือง สอนเด็กสู่ความเป็นเลิศแบบดั้งเดิม” ๘๖

วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

อ.วิมลศรี ธรรมสามิสรณ์ (ประถมศึกษา)

“แปรขยะไปไม่เป็นเงิน วิชา กพอ. สร้างอาชีพวิชาพลศึกษา” ๘๘

อ.ศิริพร ผ่องใส (ประถมศึกษา)

“สอน กพอ.ปลูกฝังเด็ก มีคุณธรรม-รักท้องถิ่น” ๙๐

อ.ภาสินี ดังประเสริฐ (มัธยมศึกษา)

“เรียนรู้ระบบนิเวศน์ ผ่านการเลี้ยงปลาสวยงาม” ๙๓

วิชาสุขศึกษา

อ.สุมัตยา เพ็ชรวงศ์ (มัธยมศึกษา)

“สุขศึกษาวิชาของชีวิต เด็กคิดรักสุขภาพ” ๙๕

วิชาพลศึกษา

อ.เสถียร เหล่าประเสริฐ (มัธยมศึกษา)

“เรียนปนเล่นกีฬาอย่างมีความสุข วิชาพละโรงเรียน ชนบทศึกษา” ๙๘

ระดับชั้นอนุบาล

หลอมรวมบ้าน – โรงเรียนจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย

อ.ฉันทนา ศิริชุมแสง(ระดับชั้นอนุบาล)

ครู “ฉันทนา ศิริชุมแสง” มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานเป็นแม่พิมพ์ของชาติตั้งแต่เด็ก เนื่องจาก บุคคลตัวอย่างในใจคือ คุณพ่อซึ่งเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านเชียง (ประชาเชียงเชิด) และเพราะตัวครูฉันทนาเองเป็นคน อ.หนองหาร จ.อุดรธานี ที่มีญาติพี่น้องล้วนเป็นครูอาจารย์ทั้งสิ้น ทำให้ครูฉันทนา ศิริชุมแสง อยู่ที่โรงเรียนบ้านเชียง ตั้งแต่สำเร็จการศึกษา โดยเริ่มต้นสอนหนังสือในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เกือบทุกสาระวิชา กระทั่งปี ๒๕๒๙ ก็มีงานสอนใหม่ที่ท้าทาย นั่นคือ การเป็นครูสอนเด็ก **อนุบาล ๑-๒** ในวัยที่ใกล้เลข ๕ ครูฉันทนาเล่าให้ฟังว่า “แรกๆ ไม่รู้ว่าจะเริ่มอย่างไรดี จึงพยายามฝึกฝนตนเองด้วยวิธีต่างๆ เช่น อ่านหนังสือ ไปอบรม ถ้ามัธยัฐ และคิดสูตรขึ้นมาแล้วลองนำไปใช้ในชีวิตรจริง แรกๆ ครูกลัวว่า ก็ลองผิดลองถูกแต่สุดท้ายก็ได้ข้อคิดว่าการสอนเด็กเล็กนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองเสียก่อน จึงจะทำสำเร็จได้ เพราะการสอนเด็กเล็กในระดับนี้ไม่ต้องเน้นวิชาการมาก เพียงแต่สอนให้เขารู้จักตัวตนของตนเองก็พอแล้ว” จากแนวคิดนี้ครูจึงเริ่มขอความร่วมมือจากผู้ปกครองที่จะส่งลูกเข้าเรียนอนุบาล๑ให้เตรียมตัวลูกในเรื่องการจัดระเบียบร่างกาย การเล่นเกม การอ่านหนังสือ การนอน การอาบน้ำ การมีระเบียบวินัย โดยใช้เวลาเตรียมการประมาณ ๑ เดือนครึ่งก่อนที่จะมาเข้าโรงเรียน ปรากฏว่าได้ผลดี เด็กเล็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาจากบ้านจะสามารถเรียนรู้ได้ง่าย และยังสามารถพัฒนาการร่างกาย จิตใจ และระบบสมอง ของเด็กในระดับอนุบาล ๒ และ ประถมศึกษาปีที่ ๑ วิธีการคือ ทุกๆ ปีโรงเรียนจะประกาศรับนักเรียนในช่วงวันที่ ๑-๗ มี.ค.และประมาณวันที่ ๒๐-๒๕ มี.ค.จะจัดปฐมนิเทศให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยจะมีการจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านต่างๆของเด็กก่อนเข้าเรียนก็ เช่น การหัดลูกให้อาบน้ำเป็นเวลา นอนเป็นเวลา มารยาท กฎกติกาต่างๆ การเล่นเกมร่วมกับเพื่อนๆ การรู้จักร่างกายของตนเอง การมีระเบียบวินัย เป็นต้น และประมาณวันที่ ๑๖ พ.ค. โรงเรียนจะเปิดเทอมที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาจากบ้านแล้วเมื่อเข้าโรงเรียนก็จะรับช่วงฝึกฝนได้ง่ายขึ้น ช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็ก เพื่อส่งต่อไปเรียนอนุบาล ๒ และ ป.๑ ได้เป็นอย่างดี

“เด็กที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมมาจากบ้าน เช่น ครูต้องใช้เวลาประมาณ ๓ เดือนเพื่อปรับพฤติกรรม ก่อนจะให้เข้าเรียนเป็นกลุ่มได้ เด็กที่อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ทำให้ไม่มีเวลาสอนและส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางและยากจน ทำให้ไม่มีเวลาสอน โรงเรียนก็ต้องให้ความช่วยเหลือ แต่ก็ไม่มีปัญหาอะไร เพราะครูจะเอาใจใส่ทุกคน เด็กจึงมีสุขภาพอนามัยที่ดีและเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

ครูฉันทนาล่าอีกว่า การเรียนการสอนเด็กอนุบาลนั้นจะเน้นความพร้อมทางร่างกายและทางสมองเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นมากกว่าจะเน้นด้านวิชาการ ฉะนั้นเรื่องหลักในการสอนการจะเน้นเล่นนิทาน เล่นเกม วาดภาพ ศิลปะและเล่าเรื่องตามจินตนาการและให้พ่อแม่ผู้ปกครองสอนวิชาการเพิ่มเติมที่บ้าน โดยครูอธิบายว่า ถ้าเรียนแบบเตรียมความพร้อม จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เชื่อมโยงวิชาการได้ดีเองในระดับที่สูงขึ้น

สุดท้ายนี้ครูฉันทนาล่าอีกเล่าถึงการเตรียมความพร้อมให้เด็กปรับตัวและเรียนรู้ได้ดีถึงเพื่อนครูดังนี้ (๑)โรงเรียนควรจัดปฐมนิเทศผู้ปกครองชั้นอนุบาลปีที่ ๑ และ ๒ ทุกปีการศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมความพร้อมให้ลูกในเรื่องการจัดระเบียบวินัย การตื่นนอน การขับถ่าย การรับประทานอาหารให้เป็นเวลาและการเก็บของเข้าที่ (๒)ให้ความรู้ผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจและทราบว่าควรส่งเสริมพัฒนาการลูกอย่างไร เช่น ควรเล่นนิทานให้ลูกฟัง สนทนาพูดคุยกับลูก ฝึกให้ลูกหยิบเปิดหนังสือให้เด็กดูภาพต่างๆ หาเกมง่าย ๆ ให้ลูกเล่น

สำหรับผู้ปกครอง ครูฉันทนาล่าแนะนำว่า “ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ลูกมากๆ ให้ความรัก เป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นครู และเป็นแม่ไปพร้อมๆ กัน และขอให้เน้นเรื่องระเบียบวินัย เด็ก ๆ จะต้องได้รับการปลูกฝัง ฝึกฝนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่บ้านก่อนให้เป็นกิจนิสัย การสอนเด็กปฐมวัยและไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้ แต่จะเน้นพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน คือ **ด้านร่างกาย** ต้องมีร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ ใช้กล้ามเนื้อในการทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว **ด้านอารมณ์จิตใจ** จะต้องร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น **ด้านสังคม** ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ **ด้านสติปัญญา** มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาได้ ใช้ภาษาสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ หมายความว่า จำนวนและตัวเลข ตำแหน่งทิศทางได้เหมาะสมกับวัย เด็กวัยนี้เรียนรู้ผ่านการเล่น ภายในห้องเรียนจะต้องมีมุมประสบการณ์ให้เด็กได้เล่นอย่างหลากหลาย โดยเน้นวัสดุในท้องถิ่น ผู้ปกครองและเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ครูท่านใดต้องการสอบถามข้อมูลกับครูฉันทนาล่า ศิริชุมแสง ที่ (๐๔๒) ๒๐๘-๑๒๓

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๗

๖ ขั้นตอนของครูอนุบาล สอนเด็กให้คิดเป็นควบสร้างนิสัยดี

อ.ณัฐนิช สมะจิตร (ระดับชั้นอนุบาล)

ณัฐนิช สมะจิตร ครูระดับก่อนประถมศึกษาหรืออนุบาลของโรงเรียนกงลาด อ.ดอนตูม จ.นครปฐม บอกว่า เด็กไทยสมัยนี้บางส่วนคิดไม่เป็น วัฒนธรรมต่างประเทศมาอย่างไรก็รับไว้หมดโดยเฉพาะช่วงที่เด็กนิยมใส่เสื้อสายเดี่ยว รองเท้าส้นตึกซึ่งระบาคหนักประมาณ เกือบ ๕ ปีก่อน เธอจึงพยายามปฏิรูปการสอน ฝึกให้เด็กอนุบาลในความดูแล รู้จักคิดเป็นและสร้าง นิสัยที่พึงประสงค์ไปในเวลาเดียวกันด้วย โดยการนำระบบ *6 Motions* หรือ *กระบวนการพัฒนา ความคิดและจิตพิสัย* ทั้ง ๖ กระบวนการ มาใช้

"ระบบ 6 Motions ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ เพราะธรรมชาติครูระดับอนุบาลมีหน้าที่เตรียม ความพร้อมและสร้างจิตพิสัยที่ดีหรือนิสัยอันพึงประสงค์ให้เด็กเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี โดย เลือกรสร้างนิสัยที่เหมาะสมกับในวัยนี้ เช่น การมีระเบียบวินัย กระบวนดังกล่าวเป็นการวางระบบ ที่ชัดเจนว่า สิ่งที่ครูอนุบาลต้องทำมี ๖ เรื่องและจะเน้นการกระตุ้นให้เด็กคิดมากขึ้นกว่าการสอน แบบธรรมดา" ครูณัฐนิชกล่าว

"ระบบ 6 Motions ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ เพราะธรรมชาติครูระดับอนุบาลมีหน้าที่เตรียม ความพร้อมและสร้างจิตพิสัยที่ดีหรือนิสัยอันพึงประสงค์ให้เด็กเพื่อส่งต่อสู่ระบบการศึกษาขั้น พื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี โดยเลือกรสร้างนิสัยที่เหมาะสมกับในวัยนี้ เช่น การฝึกให้ รู้จักคิดวิเคราะห์ การมีระเบียบวินัย และอื่นๆ เพียงแต่กระบวนการดังกล่าวเป็นการวางระบบที่ ชัดเจนคือในกระบวนการนี้สิ่งที่ครูอนุบาลต้องทำมี ๕ ขั้นตอน"

ส่วนรายละเอียดของ 6 Motions นั้น ครูณัฐนิช อธิบายว่า กระบวนการที่ ๑ เรียกว่า

M1 คือ การให้เด็กคิดเดี่ยว กระบวนการนี้ต้องการฝึกให้เด็กรู้จักคิดด้วยตัวเอง โดยครูจะ ป้อนคำถามที่ไม่ซับซ้อนเพื่อให้เด็กตอบ เช่น เมื่อเช้าเขาเจออะไรระหว่างเดินทางมาโรงเรียนบ้าง อาจให้ออกมาเล่าบ้าง เป็นต้น

M2 คิดคู่ เป็นกิจกรรมที่จับคู่เด็ก แล้วครูป้อนคำถามให้เด็ก ๒ คนช่วยกันคิดหาคำตอบ ไม่จบแค่นั้น ครูจะให้เด็กนำคำตอบมาสร้างเป็นผลงานด้วย เช่น ครูอาจถามเด็กว่า ประโยชน์ของ ไข่มีอะไรบ้าง ให้เด็กตอบ แล้วเอาคำตอบของตัวเองมาทำงานกระดาษศิลปะ เช่น กระดาษปะติด ด้วยเปลือกไข่ ขั้นตอนนี้นอกจากฝึกให้เด็กรู้จักคิดแล้ว ยังต้องการให้เด็กรู้จักกระบวนการทำงาน

กลุ่มเบื้องต้น และรู้จักปรับตัวเข้ากับคนอื่นด้วย เพราะคนไทยจะมีปัญหามากในเรื่องการทำงาน เป็นกลุ่ม

M3 คิดกลุ่ม เป็นกิจกรรมให้เด็กจับกลุ่มด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การจับกลุ่มตามสี ของวันทั้งเจ็ด จับกลุ่มตามผลไม้ที่เด็กชอบรับประทาน เป็นต้น แล้วครูจะป้อนคำถามให้เด็กๆ ช่วยกันคิดคำตอบออกมาเพื่อนำไปสร้างเป็นชิ้นงานกลุ่ม

M4 ให้เด็กสร้างสรรค์ผลงาน โดยจะต้องเป็นงานที่ผ่านขั้นตอนของการคิดเดี่ยว คิดคู่ หรือคิดกลุ่ม ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการที่ต้องการฝึกให้เด็กรู้จักการทำงานกลุ่ม โดยเฉพาะให้รู้จัก แบ่งหน้าที่ ช่วยเหลือกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

M5 สร้างเด็กให้มีจิตพิสัยที่พึงประสงค์ ครูมีหน้าที่ต้องฝึกเด็กวัยนี้ให้มีจิตพิสัยหรือนิสัย ที่พึงประสงค์ แต่ไม่ใช่ปลูกฝังแบบท่องจำ แต่ต้องมีวิธีสอนที่ทำให้เด็กเกิดนิสัยนั้นได้จริงๆ เช่น ปลูกความสนใจ ใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ความมีน้ำใจ รักความเป็นไทย การบริโภคด้วยปัญญาใน วิถีชีวิตไทยและปลูกฝังความมีวินัย ปลูกฝังให้เด็กรักการมาโรงเรียน อาจเริ่มต้นด้วยการเล่านิทาน ให้เด็กสนุกกับการมาโรงเรียน และนิสัยรักความเป็นไทยก็ควรปลูกฝังตั้งแต่วัยนี้ด้วย รวมทั้ง มารยาทการรับประทานอาหารและการบริโภคสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญาเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นมา โดยมี ภูมิคุ้มกันไม่นิยมตามวัฒนธรรมต่างประเทศ

สุดท้ายก็คือ **M6 นำผลงานเด็กใส่แฟ้มผลงาน** ครูจะต้องรวบรวมผลงานเด็กแต่ละคนใส่ แฟ้มผลงานด้วย เพื่อเป็นข้อมูลติดตามพัฒนาการของเด็ก โดยมีผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัด และประเมินผลทั้งพัฒนาการของเด็กและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู

ครูณัฐฐิณีชอบบอกว่า **6 Motions** ไม่จำเป็นต้องทำเรียงลำดับกัน แต่ให้เลือกเหมาะกับวัยของ เด็กและช่วงเวลา เช่น เด็กอนุบาลยังเล็กอยู่ ไม่สามารถคิดด้วยตัวเอง ดังนั้นอาจเริ่มจากการคิดคู่ หรือคิดเป็นกลุ่มก่อน เพื่อให้เขาช่วยเหลือกัน แต่ถ้าเป็นเด็กประถม อาจเริ่มจากการคิดคู่ หรือถ้า เป็นช่วงเปิดเทอม เด็กยังไม่รู้จักกัน ก็อาจใช้การคิดกลุ่มหรือคิดคู่ เพื่อให้เด็กรู้จักเพื่อนร่วมชั้น และรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น เมื่อมีทักษะในการคิด กล้าคิด กล้าพูดในทางที่ถูกต้องได้อย่าง หลากหลายแล้ว ต่อไปอาจให้เด็กคิดคนเดียวสลับกับการคิดเป็นคู่ก็ได้

เมื่อครบทุกกระบวนการแล้ว เราจะได้เด็กอนุบาลที่คิดเป็น โดยมีคุณสมบัติตามที่ตั้งเป้าไว้ คือ เด็กต้อง **"คิดคล่อง"** คือ รู้จักหาคำตอบมาเมื่อเจอคำถามจากครู **"คิดสร้างสรรค์"** ได้จาก การทำงาน จะช่วยสร้างให้เขามีความคิดสร้างสรรค์ และ **"คิดหลากหลาย"** ขึ้น เมื่อครูหมั่นสอน ด้วยการตั้งคำถามเด็กบ่อยๆ และฝึกให้เขาคิดหลายๆ แง่ เขาก็จะมีความคิดที่หลากหลาย ไม่ใช่คิด

หรือทำตามคนอื่น มีความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ รู้จักนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์
เลือกคำตอบและแนวทางที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่าง
ถูกต้องและเหมาะสม และสิ่งที่คุณครูที่ฝึกกระบวนการคิดต้องคำนึงถึงก็คือ กระบวนการคิดที่มี
ความสำคัญมากกว่าคำตอบ “ผลดีของการสอนแบบนี้คือ จะได้เด็กที่คิดเป็น และมีคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ที่ดี เด็กอนุบาลที่ตัวเองสอนอยู่ มักได้รับคำชมเชยเมื่อขึ้นชั้น ป.๑ ว่า เป็นเด็กน่ารัก
มีความรับผิดชอบ รู้จักเวลา หน้าที่ตัวเอง รู้จักกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และมีความกล้าใน
การแสดงออกหรือแสดงความคิด” ครูณัฐฐนิชกล่าว

ครูท่านใดต้องการสอบถามข้อมูลกับครูณัฐฐนิช ติดต่อได้ที่โทร. (๐๖) ๗๕๑-๑๙๘๔ หรือ
ที่โรงเรียนวัดกงลาด โทร. (๐๓๔) ๒๐๒-๕๗๐

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗

รักเหมือนลูก – กิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ เคล็ดลับเตรียมเด็กชั้น ป.๑

อ.สารภี มณีจินดา (ระดับชั้นอนุบาล)

การสอนเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๒ ที่เตรียมขึ้นชั้น ประถมศึกษาปีที่๑นั้น นับว่าหินเอาจริงทีเดียว เพราะเด็กวัยนี้กำลังเล่นสนุกมากกว่าที่จะสนใจเรียน บางคนอาจจะติดเพื่อนมากกว่าครู ติดบ้าน ติดแม่ ไม่อยากมาโรงเรียน เรียกว่าวุ่นตั้งแต่เข้าจนเลิกเรียนเลยทีเดียวได้แต่สำหรับ"ครูสารภี มณีจินดา" หรือครูพ่อน ของเด็กๆ ที่เกี่ยวข้องว่า**สอนเด็กทั้ง ป.๑และอนุบาล**มากกว่า ๒๐ ปีที่**โรงเรียนอินทรา"โกวิทอินทราทร" ตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี** นั้นไม่ใช่เรื่องยากเลย

เคล็ดลับการสอนเด็กอนุบาลของครูพ่อนมี ๒ จุดใหญ่ๆ ก็คือ ต้องรักลูกศิษย์เหมือนลูกของตัวเองก่อน จากนั้นต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำด้วยการทำกิจกรรม ซึ่งครูพ่อนเล่าให้ฟังว่าได้ใช้ ๖ กิจกรรมสำหรับการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับกำลังความสามารถของเด็ก ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหว และเข้าจังหวะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม (กิจกรรมเสรี) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งเป็นเกมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยทั้ง ๖ กิจกรรมนี้ พูดย่าง ๆ ก็คือเป็นการเตรียมเด็กอนุบาลให้มีความพร้อมที่จะเรียนต่อชั้นป.๑ได้อย่างสมบูรณ์นั่นเอง

ครูพ่อนเล่าว่า ก่อนจะเข้าสู่กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยการสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ในด้านเนื้อหาเสียก่อน ยกตัวอย่างเช่น การสอนเรื่อง "ผีเสื้อ" จะนำแผนภูมิวงจรชีวิตของผีเสื้อมาประกอบให้เห็นวงจรที่แบ่งเป็นไข่ ตัวหนอน ดักแด้และเป็นผีเสื้อในที่สุด ลักษณะของผีเสื้อเป็นมดมี ๖ ขา มีหนวด ๒ เส้น มีปีกสวยงาม ส่วนศัตรูของผีเสื้อคือ มด งู แมงมุม ปลาและตุ๊กแก รวมถึงโทษของผีเสื้อคือ ขนทำให้แพ้ บวม แดง ทำให้คันและหายใจไม่สะดวก ผีเสื้อมีประโยชน์ในการช่วยผสมเกสรดอกไม้ ทำให้โลกสวยงาม และอาหารของผีเสื้อ เช่น น้ำหวาน เกสรดอกไม้และใบไม้ เป็นต้น

จากนั้นจะนำไปสู่กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบผีเสื้อตามจังหวะเสียงเพลงและจินตนาการ ส่วนกิจกรรมสร้างสรรค์จะแบ่งงานเป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มวาดภาพอิสระด้วยสีน้ำ
๒. กลุ่มวาดภาพอิสระด้วยสีเทียน

๓. กลุ่มฝึกปะกระดาษ

๔. กลุ่มตัดกระดาษแปะ และให้เด็กๆ เล่นบทบาทสมมติโดยจินตนาการเรื่องราวกับผีเสื้อ นอกจากนี้ "ครูพ่อน" ยังให้เด็กๆ ค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตของผีเสื้อหลากหลายรูปแบบ เช่น การพาไปสำรวจรอบๆ โรงเรียน ให้เด็กสอบถามจากผู้ปกครองหรือผู้รู้ ค้นคว้าจากหนังสือภาพในห้องสมุด จนถึงการทดลองเลี้ยงหนอนกระทั่งกลายเป็นผีเสื้อ เพื่อให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิดและนำเสนอภาพให้ครูและเพื่อนๆ คูในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่ขาดไม่ได้ก็คือ การเล่นเกมเกี่ยวกับผีเสื้อในกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น เกมผีเสื้อกับดอกไม้ ระบายผีเสื้อ และกิจกรรมเกมการศึกษา เช่น เกมจับคู่ผีเสื้อ เกมจับคู่ภาพและเงาผีเสื้อ เกมตัดต่อภาพผีเสื้อกับดอกไม้ และปิดท้ายด้วยกิจกรรมทำงานศิลปะสร้างสรรค์ร่วมคิดร่วมทำ โดยใช้ศิลปะเป็นเนื้อหาแจกกระดาษแผ่นใหญ่และอุปกรณ์ในการสร้างงานให้เด็กแต่ละกลุ่มได้คิดเรื่องราวที่จะสร้างงานและลงมือปฏิบัติร่วมกันตามเรื่องที่กำหนด ตั้งชื่อเรื่องของภาพผลงานที่สร้างสรรค์ก่อนจบกิจกรรมด้วยการนำเสนอต่อเพื่อนๆ และครู

“จุดประสงค์ทั้งหมด เพื่อเตรียมเด็กในการเรียนต่อ ป.๑ ให้เขาได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง เกี่ยวกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว โดยเรียนรู้ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ที่สำคัญครูต้องรักลูกศิษย์เหมือนลูก จึงจะเตรียมเขาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังต้องการความรักและการเอาใจใส่อย่างมาก” ครูพ่อนกล่าว

ครูท่านใดต้องการสอบถามข้อมูลกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โทร. (๐๒) ๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๑๑๑๗-๑๑๑๘

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๒ พ.ย. ๒๕๕๖

วิชาภาษาไทย

แนะใช้วิชาที่ชอบนำสู่บทเรียน พหุปัญญา ดึงเด็กเรียนหนังสือ

อ.แก้วตา จันทรทองสุข(ระดับชั้นประถมศึกษา)

ในการสอนของครูอุปสรรคนั้นสำคัญคือ ความตั้งใจเรียนเพราะของนักเรียนแม้จะเตรียมถ่ายทอดความรู้สึกมาแค่ไหน แต่ถ้าทำให้เด็กเปิดใจรับความรู้ไม่ได้ ก็ไม่เกิดประโยชน์ และส่วนใหญ่นักเรียนจะไม่ชอบเรียนในวิชาที่เขาไม่ถนัด หรือวิชาที่มีเนื้อหาหายาก ดังนั้นครูจึงต้องมีกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาดังกล่าว สำหรับ **อ.แก้วตา จันทรทองสุข อาจารย์ภาษาไทย ชั้น ป.๖ โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จ.สมุทรสาคร** มีเทคนิคส่วนตัวที่ใช้เรียกความสนใจจากนักเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกเหมือนกำลังเรียนวิชาที่เขาชอบตลอดเวลา

อ.แก้วตา ขยายความว่าในการสอนจะไม่ใช้เทคนิคการสอนนักเรียนแบบเดียวกันทุกคนทั้งชั้นแต่อันดับแรกต้องเจาะข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล หาความชอบ ความถนัดของเด็กแยกออกมาตามหลัก

“**พหุปัญญา**” ซึ่งแบ่งความถนัดของมนุษย์เป็นแปดด้าน คือ ด้าน **ความสามารถทางภาษา** , **ตรรกศาสตร์** ถนัดการคำนวณ , **นิติสัมพันธ์** ถนัดการวาดรูป **ความคิดสร้างสรรค์**, **การเคลื่อนไหว** ถนัดกีฬาหรือกิจกรรมที่เคลื่อนไหวร่างกาย , **ดนตรี** , **มนุษย์สัมพันธ์** ถนัดการประชาสัมพันธ์ **เข้าใจตนเอง** รู้จักตนเอง, **ความเข้าใจสภาพธรรมชาติ** ถนัดหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

“หลังจากทราบความถนัดของเด็กแต่ละคนแล้ว จะจัดกลุ่มตามความถนัดนั้น เมื่อถึงชั่วโมงเรียน จะทำให้เด็กแต่ละกลุ่มเหมือนกำลังเรียนวิชาที่ชอบ อย่างเช่น กลุ่มเด็กที่ชอบศิลปะ ไม่เก่งภาษา ก็จะนำด้วยการให้เด็กวาดรูป แล้วโยงเข้าสู่สาระของวิชาภาษาไทย หรือเด็กกลุ่มที่ชอบดนตรีนำเข้าสู่การสอน” อ.แก้วตา กล่าว

เทคนิคนี้ยังประยุกต์ใช้ได้ผลดีกับวิชาอื่นๆด้วย เช่น ครั้งหนึ่งจะสอนเรื่องต้นกล้วย ซึ่งอยู่ในรายวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.) จะให้กลุ่มที่ถนัดทางภาษาเขียนบรรยาย หรือแต่งกลอนเกี่ยวกับต้นกล้วย กลุ่มถนัดดนตรี หรือศิลปะแต่งเพลงและวาดภาพส่วนกลุ่มที่ถนัด

การเคลื่อนไหวก็ช่วยกันคิดทำเต็มประกอบ เพลงขณะที่กลุ่มที่รักธรรมชาติจะออกไปสำรวจข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ วิธีการปลูกกล้วยกลับมา เป็นต้น

การที่แต่ละกลุ่มจะทำงานของตัวเองสำเร็จจะต้องคิดและหาข้อมูลเกี่ยวกับต้นกล้วยเกิดการได้เรียนรู้เรื่องนี้ไปโดยไม่รู้ตัว และให้เด็กมาแสดงผลงานของกลุ่มในช่วงท้ายชั่วโมง เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มตัวเองให้กลุ่มเพื่อนๆ

อาจารย์แก้วตากล่าวว่า การสอนเช่นนี้เป็นการสอนโดยการหลอกล่อ ให้เด็กเรียนรู้อย่างไม่ทันรู้สึกตัวว่าเขากำลังเรียนวิชาภาษาไทยหรือวิชาที่ไม่ชอบอยู่ แต่จะรู้สึกเหมือนกำลังเรียนวิชาที่ครูต้องการสอนไปเรียบร้อยแล้ว และที่เหนือกว่าการสอนตามปกติทั่วไปคือ เด็กจะเข้าใจและจำเนื้อหาแม่นยำกว่า อีกเทคนิคหนึ่งที่ใช้ประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนคือ การใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน และให้กลับมาวาดรูป แล้วเขียนบรรยายภาพ เล่าเรื่อง เป็นการโยงเข้าสู่วิชาภาษาไทย โดยจะพยายามไม่ใช่สอนในห้องเรียน เพราะเด็กมักจะเบื่อ ผู้การใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกไม่ได้

เทคนิคสุดท้ายที่ อ.แก้วตากล่าวไว้ คือ การสร้างชุดแบบฝึกหัดให้เด็กทำเสริมนอกเวลาเรียน โดยครูจะต้องหมั่นสังเกตว่า นักเรียนในชั้นตัวเองมีปัญหारेื่องใดบ้าง แล้วออกแบบชุดฝึกมาช่วยพัฒนาสิ่งที่ด้อย เช่น แบบฝึกที่สร้างขึ้นมาเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเขียนเรียงความของนักเรียนได้ เป็นต้น

ผู้สนใจขอคำปรึกษาหรือต้องการเรียนรู้ขั้นตอนการสอนแบบพหุปัญญา สอบถามได้ที่ โทร. (๐๙) ๕๔๗-๕๖๗๘

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๖

ผูกบทกลอน – ร้อยกรอง นำเข้าสู่บทเรียนภาษาไทย

อ.คณิง นกอยู่ (ระดับชั้นประถมศึกษา)

คนไทยเรานี้ได้รับการขนานนามว่าเป็นคน “เจ้าบทเจ้ากลอน” มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ประเทศไทยของเราจึงมีวรรณคดีล้ำค่ามากมายที่มีลักษณะคำประพันธ์เป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน แต่ น่าเสียดายที่ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่าของคำประพันธ์เท่าที่ควร เขารชนที่มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์จึงค้นหาได้ยากยิ่ง ถ้าปล่อยเป็นเช่นนี้ต่อไปประเทศไทยคงขาดกวี และทิ้งลีลาร้อยกรองโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนไว้เพียงในหนังสือแบบเรียนเท่านั้น ปัญหานี้จึงเป็นโจทย์ที่ยากสำหรับครูภาษาไทยที่ต้องหาวิธีสอนให้เด็กเข้าใจ รักภาษาไทย และรักการประพันธ์ **ครูคณิง นกอยู่ ครูสอนภาษาไทย ชั้น ป.๕ โรงเรียนวัดสี่สุท กรุงเทพมหานคร** มีทางออกสำหรับเรื่องนี้

ครูคณิงรักและสนใจเรื่องโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ทั้งยังต้องการอนุรักษ์ให้ศาสตร์นี้อยู่คู่คนไทย ครูจึงนำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการสอน เช่น การนำเข้าสู่ชั่วโมงแรกโดยการแนะนำคำว่า “*รูปไม่งาม นามไม่เพราะเสนาะนัก แต่ใจรักคำกลอนอักษรศรี เดินเข้ามาในสถานที่แห่งนี้ ครูยินดีที่ประสบพบนักเรียน*” เพียงเท่านี้เด็กก็เริ่มให้ความสนใจมาที่ครูผู้สอนแล้ว นอกจากนี้ครูคณิงเล่าว่าก่อนที่จะเริ่มสอนไม่ว่าวิชาอะไรต้องทำให้เด็กสนใจสิ่งที่ครูจะพูดจะสอนให้ได้ก่อน ไม่เช่นนั้นถึงสอนไปทั้งชั่วโมงก็ไม่เข้าหูเด็ก สำหรับการสอนของครูนั้น จะผูกบทร้อยกรองสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียน และจะเปลี่ยนรูปแบบหลากหลายแต่มักจะเป็นบทกลอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมือง บทอาขยาน ขับเสมาหรือเกมต่างๆ จากนั้นถึงจะดึงเด็กเข้าสู่การเรียนรู้และสนุกกับบทเรียนไปพร้อมครู แต่การสอนก็ยังคงสาระสำคัญของภาษาไทยทั้ง ๕ ด้าน คือ ฟัง พูด ดู อ่านและเขียนไว้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนเคล็ดลับในการสอนนักเรียนให้สามารถแต่งคำประพันธ์ได้นั้น จะเริ่มจากให้เด็กฝึกคัดลายมือแล้วให้หัดอ่าน เพราะธรรมชาติถ้าเด็กอ่านเก่ง เขียนเก่งก็มักจะมีแววที่จะเป็นนักประพันธ์หรือนักอ่านคำประพันธ์ที่ดี ขึ้นต่อไปจะให้เด็กฝึกแต่งคำคล้องจองสั้นๆ เพื่อให้เข้าใจสัมผัสซึ่งครูจะให้อิสระทางความคิดว่าจะแต่งอะไรก็ได้ เมื่อเด็กแต่งคำคล้องจองได้แล้วจะสอนฉันทลักษณ์รูปแบบต่างๆ โดยเริ่มจากการแต่งคำประพันธ์ง่ายๆ เช่น กลอน๔ หรือกาพย์ยานี ๑๑ ก่อนในระหว่างการสอนจะมีกิจกรรมเช่น เกม คำคล้องจองแข่งขันชิงธงเส้นลักษณะสัมผัสของคำประพันธ์ เป็นต้น เมื่อเด็กเข้าใจฉันทลักษณ์แล้วครูจะให้เด็กลองสร้างผลงานเอง เมื่อแต่งเสร็จครูและนักเรียนจะช่วยกันอ่านข้อความที่เด็กแต่งและช่วยกันสังเกตว่าแต่งออกมาฟังแล้วเพราะหรือไม่ ผิดหลักเกณฑ์ตรงจุดใด ครูจะชมให้เด็กจะรู้สึกภูมิใจและเสริมในส่วนที่บกพร่อง นอกจากนี้

วิธีจูงใจให้นักเรียนชอบเขียนคำประพันธ์คือหาตัวอย่างที่ไพเราะมาให้เด็กได้ลองอ่านเพื่อให้เด็กอยากทำ ซึ่งวิธีการนี้ยังนำไปสอนเขียนเรียงความ เมื่อเด็กเห็นตัวอย่าง และให้ได้วาดรูปประกอบ เด็กจะสนใจเขียนมากขึ้น วิธีที่ทำให้เด็กๆ เขียนเรียงความได้ดี มีประเด็น และถ้อยคำได้สละสลวยนั้น ทำได้โดยจัดกิจกรรมให้เด็กรักการอ่าน ฝึกให้จำการเขียนที่ดี และจดไว้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ การพาเด็กไปชมหรือส่งเข้าประกวดจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้เด็กได้ดี ส่วนเด็กที่ยังเขียนไม่เก่ง ควรฝึกเริ่มฝึกจากการเขียนง่ายๆ ก่อน เช่น การเขียนบรรยายภาพ เป็นต้น สำหรับห้การประเมินผลงานของเด็กนั้นจะเน้นประเมินตามศักยภาพของเด็ก ไม่นำเอาทุกคนมาเปรียบเทียบในเกณฑ์มาตรฐานเดียว ตามพรบ. การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กเรียนได้เต็มศักยภาพของตนที่มีอยู่ ซึ่งจะมีผลให้เด็กแต่ละคนมีความสุขกับการเรียนอย่างแท้จริง

นอกจากการเรียนในห้องแล้ว วิธีที่จะทำได้ให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะภาษา ตลอดจนแต่งคำประพันธ์ คือ การแนะนำให้เด็กเข้าชมรมภาษาไทยของโรงเรียน และหาเวทีประกวดให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ การปลูกฝังให้เด็กมีใจรักภาษาไทย ทำให้ครูสามารถค้นหา “เพชร” หรือเด็กในโรงเรียนที่มีความสามารถโดดเด่นจนสามารถประกวดได้รางวัลและนำชื่อเสียงมาสู่สถานศึกษาได้ สำหรับการปั้น “เพชร” นั้น จะต้องดูแลความสมัครใจ และพร้อมของเด็ก เช่น บ้านไม่ไกลจากโรงเรียน เพื่อให้เด็กมีสมาธิในการฝึกฝน ส่วนขั้นตอนปั้น “เพชร” นั้น ทำโดย ๑. ผูกจิตเด็ก คือ ครูกับนักเรียนมีใจเดียวกัน สื่อสารตรงกันซึ่งทำให้เด็กมีใจรักและความพยายาม การฝึกจะเริ่มจากการอ่านร้อยแก้ว เด็กที่อ่านได้คล่อง แดกฉาน ถูกอักขรวิธี ถือเป็นเด็กที่มีแวว ๒. ฝึกคำให้ชัดเจนโดยอ่านแบ่งจังหวะตามลักษณะคำประพันธ์ ๓. ฝึกเคาะจังหวะในการอ่าน เช่น กาพย์ยานี ๑๑ บาทหน้ามี ๕ คำ บาทหลังมี ๖ คำ การอ่านจะแบ่งดังนี้ (00/000 000/000) เวลาเคาะจังหวะจะนับ หนึ่ง สอง – สามสี่ห้า และจะทำให้เด็กอ่านง่ายโดยให้ร้องเป็นเสียงสัตว์ตามจังหวะ เช่น อู๊ด อู๊ด—อู๊ด อู๊ด อู๊ด เป็นต้น ๔. ฝึกอ่านให้ทำตามทำนอง กาพย์ยานีนี้ครูคะนั่งแล้วอ่านได้หลายแบบ เช่น ก.แบบกาพย์แห่เรือชมเครื่องคาวหวาน ข. อ่านแบบเพลงพื้นบ้าน ค. อ่านแบบทำนองบทสรวทัญญะ ทั้งนี้จะเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับทำนอง ๕. อ่านให้มีสุนทรียภาพ คืออ่านตามสาระของเนื้อเรื่อง

ครูคนึงยังหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอที่ “ชมรมเทพศรีกวีศิลป์” และ “สโมสรยุวกวี” ซึ่งถือเป็นแหล่งส่งเสริมด้านภาษาไทย เช่น เปิดอบรมเทคนิคการสอน จัดประกวดแต่งคำประพันธ์ ฯลฯ สมามคม ทั้ง ๒ นี้จัดตั้งโดยครูนารถ กิตติวรรณการ ซึ่งสามารถติดต่อสมาคมนี้ได้ที่ โทร. (๐๒) ๕๐๙๔๑๑๒ นอกจากนี้วารสาร “ดอกไม้วัยเยาว์” และ “เพื่อนรัก” ฯลฯ เป็นวารสารที่ใช้ค้นคว้าเช่นกัน

ผู้สนใจวิธีการสอนสามารถติดต่อครูคนึงได้ที่โรงเรียน โทร. (๐๒) ๔๖๘-๕๑๕๗ และที่บ้าน โทร. (๐๒) ๔๗๖-๔๙๔๙, (๐๖) ๙๘๗-๒๙๕๐

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗

เรียนภาษาไทยให้สนุก กับนิทาน-เพลงสะกตมาตรา

อ.เจลา อรุณรัตน์ (ระดับชั้นประถมศึกษา)

"ชอบที่ครูเจลาเล่านิทานให้ฟังหน้าชั้นเรียนเรื่องสัตว์ต่างๆ ป่าไม้ รวมทั้งพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เช่น ที่พิพิธภัณฑ์เด็ก กรุงเทพมหานคร หรือบางครั้งก็ให้นักเรียนออกไปเล่านิทานให้เพื่อนฟัง ที่ชอบมากไม่แพ้กันอีกอย่างคือ ครูพาร้องเพลงตัวสะกตมาตราต่างๆ เรียนแล้วไม่น่าเบื่อ ถ้าเป็นไปได้ อยากให้ครูคนอื่นๆ สอนแบบนี้บ้าง" ด.ญ.ธีรารภรณ์ กาญจนภาส นักเรียนชั้น ป.๔/๑ ซึ่งเป็นลูกศิษย์คนหนึ่งของครูเจลา อรุณรัตน์ ครูโรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร เขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานครเล่าถึงบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนวิชาภาษาไทยของครูเจลา อรุณรัตน์ ที่สนุกเรียนแล้วไม่น่าเบื่อ

แม้ว่าเธอจะเรียนวิชาภาษาไทยกับครูเจลาผ่านไปแล้ว ๑ ปี แต่ก็จำบรรยากาศการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะนิทานที่นำมาสอน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวเรื่องสัตว์ต่างๆ ป่าไม้ พืชผักสวนครัว เช่น เรื่องหอมแดงผจญภัยที่กระเด็นตกจากรถบรรทุกไปอยู่ในแปลงผัก และรู้สึกตัวเดียวโดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อนและไม่มีค่าในตัวเอง กระทั่งเจ้าของแปลงผักและลูกชายไปเจอ และนำกลับไปปลูกไว้ที่บ้าน พร้อมกับบอกว่า หอมแดงมีประโยชน์ใช้ทำอาหารได้ ทำให้เจ้าหอมแดงรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและมีคุณค่ามากขึ้น รวมทั้งสอนให้วาดรูปและบรรยายความรู้สึกต่างๆ ลงไปในรูปภาพตามจินตนาการ การทำงานเป็นกลุ่มที่สอดแทรกความรู้วิชาต่างๆ เข้าไปด้วย

"ตอนนั้นจำได้ว่าหนูวาดรูปกีฬาแบดมินตัน เพราะชอบมาก พอวาดรูปเสร็จถึงรู้ว่าไม่เพียงแค่นี้ได้ความรู้วิชาศิลปะเท่านั้น แต่ยังได้รู้จักกฎกติกาของการเล่นกีฬาที่ชอบด้วย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย กลายเป็นคนชอบเล่นกีฬาไปในที่สุด จนกระทั่งปัจจุบันได้เป็นนักกีฬาแชร์บอล และบาสเกตบอลของโรงเรียนด้วย" ด.ญ.ชนานันท์ พุ่มเกิด ลูกศิษย์ห้องเดียวกันเล่า

การสอนของครูเจลา นอกจากจะบูรณาการวิชาอื่นๆ เข้ากับภาษาไทยด้วยแล้ว ยังได้จัดตั้งโครงการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดยให้ลูกศิษย์ช่วยทำกิจกรรมรณรงค์การอ่าน การทำหนังสือทำมือ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายในโรงเรียนตั้งแต่ ป.๓ จนจบชั้น ป.๖ นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมการอ่านอย่างเข้าถึง

เคล็ดลับการสอนของครูเฉลาคือ ชั้นแรกจะต้องให้ความรักกับลูกศิษย์ทุกคน และพยายามศึกษาว่าแต่ละคนชอบและถนัดอะไร เพื่อจะได้สอนให้ตรงตามศักยภาพให้มากที่สุด สำคัญต้องสอนให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของตัวเอง และปลูกฝังให้มีความภาคภูมิใจและมั่นใจ ในตนเองที่จะพัฒนาด้านการเรียนต่อไปในอนาคต

"การสอนของครูยึดหลักสูตรเป็นหลัก และให้ความสำคัญที่เด็ก และนำสื่อการเรียน การสอนมาผสมผสานกัน ไม่ให้น่าเบื่อ โดยนำเอาสื่อรูปแบบต่างๆ เช่น เกม เพลง นิทาน การทำงานเป็นกลุ่ม และบทบาทสมมติ โดยใช้นิทานมากที่สุด เพราะนักเรียนชั้น ป.๓ ยังเด็กอยู่ ต้องใช้นิทานนำเข้าสู่บทเรียน สามารถช่วยในเรื่องการฟัง อ่าน จากนั้นจะใช้สมมติบทบาทใน นิทาน เพื่อสอนให้รู้จักจินตนาการ การคิดและการเขียน ถือว่าเป็นหัวใจของการเรียนภาษาไทย" ครูเฉลาเล่า

บางครั้งหากนักเรียนส่งเสียงดังมาก และไม่สนใจในบทเรียน ก็จะไปเรียนนอกสถานที่ และให้สำรวจธรรมชาติรอบๆ โรงเรียน จากนั้นให้ทำงานกันเป็นกลุ่ม สรุปลงเป็นรายงานส่งครู และนำไปเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน รวมทั้งการตั้งเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตหนองจอกมา ประกอบ การเล่นเกมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และฝึกให้เด็กคิดโดยใช้คำถามจะกระตุ้นให้คิด ตลอดเวลา ฝึกการวิเคราะห์จากทางบทความชนิดต่างๆ จะช่วยให้การเรียนสนุกมากกว่าการเรียน บนกระดานดำในห้องเพียงอย่างเดียวได้

ครูท่านใดต้องการสอบถามข้อมูลกับครูเฉลา ติดต่อได้ที่ โทร. (๐๒) ๕๔๓-๑๑๖๗, ๐-๒๙๑๔-๘๗๙๐

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๗

แรลลี่จักรยานเพื่อการเรียนรู้ เด็กสนุก อยากเรียน ช่วยจำดี

อ.พาณี หวังดี (ระดับชั้นประถมศึกษา)

“ความรู้” ที่ครูในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ต้องชวนชวนหาเพิ่มนั้น ไม่ได้มีเฉพาะความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องรู้จักคิดค้นรูปแบบการสอนใหม่ๆ ที่นอกเหนือไปจากการสอนตามตำราในห้องเรียน เช่น พานักเรียนไปทัศนศึกษา หรือเรียนนอกห้องเรียน เป็นรูปแบบที่กำลังมาแรง เพราะช่วยให้นักเรียนสนุกและอยากเรียน

ครูพาณี หวังดี ครูภาษาไทย **ชั้น ป.๖ โรงเรียนศาลาพิน อ.สามโคก จ.ปทุมธานี** ซึ่งเป็นครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ปี ๒๕๔๒ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ผู้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน ยืนยันว่าประสบการณ์ที่เป็นครูมา ๒๒ ปี เห็นได้ชัดว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียนนั้น ไม่ได้ให้แต่ความสนุกสนาน คลายเครียดจากการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น แต่การได้ไปเห็นของจริงหรือได้ฝึกปฏิบัติ จะช่วยให้เด็กจำสิ่งที่เรียนรู้ได้แม่นยำกว่าการท่องจำจึงได้คิดกิจกรรมนอกห้องเรียน “แรลลี่จักรยานเพื่อการเรียนรู้” ขึ้นเลียนแบบการแข่งขันแรลลี่ คือ การแข่งกันเดินทางไปตามเส้นทางโดยแวะเก็บอาร์ชีหรือเก็บคะแนนจากคำสั่งที่ให้ปฏิบัติตามของแต่ละฐาน ร่วมกิจกรรมตามฐานต่างๆ

ผู้ที่มาถึงเส้นชัยเร็วที่สุดและปฏิบัติตามคำสั่งได้ครบถ้วนคือผู้ชนะ และนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน โดยเป้าหมายแรลลี่เพื่อการเรียนรู้ไม่ใช่เส้นชัย แต่เป็นโอกาสให้เด็กได้ร่วมกิจกรรม เก็บเกี่ยวความรู้ในวิชาต่างๆ จากแต่ละฐานของแรลลี่กันออกแบบว่า แต่ละฐานจะให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องอะไรในวิชาไหนบ้าง และสมควรเชิญบุคคลภายนอกคนใดมาเป็นวิทยากร โดยทางโรงเรียนต้องไปประสานกับชุมชนไว้ก่อน” ครูพาณี กล่าว

พร้อมกับยกตัวอย่างแรลลี่เรื่อง “หมู่บ้านของเรา” ที่จัดการแข่งขันในระดับ ชั้น ป.๖ ไปเมื่อเร็วๆนี้ โดยแบ่งออกเป็นหลายฐาน อาทิ **ฐานที่ ๑** เป็นฐานประวัติหมู่บ้าน เชิญคนแก่ในหมู่บ้านมาเล่าประวัติหมู่บ้านแล้วให้เด็กบันทึกไว้ตรงนี้จะช่วยเด็กได้เรียนรู้เทคนิคการสัมภาษณ์ การบันทึกวิชาภาษาไทย **ฐานที่ ๒** ให้ไปที่วัด จะมีพระมาเล่าประวัติวัดและกิจกรรมของพุทธศาสนิกชนให้เด็กฟัง เสร็จแล้วให้เด็กวาดรูปภาพประทับใจในวัด ฐานนี้ได้ทั้งฝึกศิลปะ และความรู้ศาสนาวัฒนธรรมในวิชาสังคมหรือวิชาวิทยาศาสตร์และสุขศึกษาและ**ฐานที่ ๓** จัดที่สถานีอนามัย

ของหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากหมอประจักษ์สถานี่ ช่วยเป็นวิทยากรสอนให้เด็กรู้จักการใช้
เครื่องมือแพทย์ง่ายๆ เช่น หูฟัง วัดปรอท และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนอย่าง ”แรลลี่การเรียนรู้” นั้น ไม่ได้ยุ่งยากอย่างที่คิดเพียง
แค่ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าวและร่วมมือกัน ก็สามารถดำเนินการได้
“ผลพลอยได้ที่สังเกตเห็นคือ นักเรียนบางคนไม่เคยได้รับการยอมรับจากเพื่อน เพราะเรียนไม่เก่ง
ชอบเก็บตัวเงียบ ไม่กล้า แสดงออก พอร่วมกิจกรรมกลับกลายเป็นฮีโร่ช่วยให้ที่มชนะได้ ทำให้เขา
ได้มีโอกาสแสดงฝีมือด้านอื่น เช่น วาดรูปหรือความอดทนที่เด็กกลุ่มนี้มักจะมีมากกว่าคนอื่น และ
กลับมาเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ ได้ เพราะฉะนั้นกิจกรรมนี้ช่วยให้ครูได้เห็นตัวตนที่แท้จริงและ
ความถนัดของเด็กแต่ละคนด้วย” ครูพาณีกล่าว

เพื่อนครูท่านใดต้องการสอบถามข้อมูลแลกเปลี่ยน “แรลลี่การเรียนรู้” สอบถามได้ที่
โทร. (๐๑) ๙๓๓-๐๐๘๖ , (๐๒) ๙๗๕-๐๐๗๔

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

บูรณาการการเรียนรู้ให้สนุกที่โรงเรียนวัดเทียนถวาย อ.วิชุดา สถานนท์ (ระดับชั้นประถมศึกษา)

การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา คำว่า “บูรณาการ” หรือ การสอนแบบผสมผสาน ดูจะโดดเด่นและมีความสำคัญมาก แต่ยังมีครูน้อยรายที่เข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้ เพราะเรื่องนี้อาจจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูผู้สอน **ครูวิชุดา สถานนท์** ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์และศิลปะ **ชั้น ป.๒ โรงเรียนวัดเทียนถวาย ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.ปทุมธานี** ซึ่งได้รับรางวัลด้านภาษาไทยดีเด่นระดับประเทศจากกรมศิลปากร

ครูวิชุดาเป็นผู้หนึ่งที่เคยผ่านประสบการณ์หรือจุดแห่งความไม่รู้มาแล้ว โดยได้เล่าให้ฟังว่าในอดีตไม่เคยทราบเลยว่า คำว่า “บูรณาการ” หมายถึงอะไร แต่จำเทคนิคหรือวิธีการสอนของครูที่ตนเองรู้สึกประทับใจและนำเอาเทคนิคนั้นๆ มาปรับใช้ในการสอน โดยดูว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระวิชาใดที่สัมพันธ์กัน หรือเรียกว่า “การสอนแบบผสมผสาน” แต่ทั้งนี้ก็ไม่จำเป็นต้องบูรณาการทุกเรื่องมาไว้ด้วยกันทั้งหมด เทคนิคการสอนนั้นจะใช้วิธีการยกตัวอย่าง บอกเล่าเรื่องจากประสบการณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในท้องถิ่น รวมถึงข่าวสารบ้านเมืองในปัจจุบัน หรือสุมชื่อดารานักเรียนชื่นชอบมาสอน เช่น ที่โรงเรียนวัดเทียนถวายจะมีนกแก้วโม่อาศัยอยู่มาก ก็จะทำให้เด็กๆ นำสิ่งที่พบเห็นเกี่ยวกับนกแก้วโม่มาแต่งประโยค ในขณะที่เดียวกันก็จะสอนเรื่องการบวก ลบ อาทิ นกแก้วโม่กี่ตัว ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้ทั้งวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์

นอกจากนี้ยังได้นำความสามารถด้านการแต่งร้อยกรอง การร้องเพลงมาใช้ในการสอนด้วย เช่น นำทำนองเพลงคุณลำไยมาปรับแต่งใหม่ โดยผูกโยงเข้ากับเรื่องราวของผีเสื้อ แล้วให้เด็กได้แสดงออกโดยการรำ หรือการวาดภาพผีเสื้อหลากหลายสีตามจินตนาการ หลังจากนำบูรณาการการสอนมาใช้ ทำให้เด็กที่ไม่ค่อยสนใจการเรียนมีความกระตือรือร้น สามารถจดจำในเรื่องเรียนได้โดยไม่ลืม และซาบซึ้งไปกับสิ่งนั้นๆ เช่น สนใจข่าวสารบ้านเมืองและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น มีความเพลิดเพลินกับการเรียน จะคอยถามว่า วันนี้คุณครูมีอะไรมาเล่าให้ฟังบ้าง ทำให้เด็กกล้าคิดกล้าแสดงออกมากขึ้น ต่างจากการสอนตามที่หนังสือกำหนดอย่างเดียว ขณะเดียวกันก็เป็น การช่วยลดภาระของครูไม่ต้องแยกสอนรายวิชา” ยอมรับว่า การสอนแบบบูรณาการอาจมีปัญหาตรงที่ครูแต่ละคนมีความสามารถด้านศิลปะ แต่อาจจะไม่ถนัดเรื่องคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาก็คือ

มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูด้วยกันเพื่อสับเปลี่ยนให้มาสอนแทนได้ เพื่อเป็นการเติมเต็ม และทำให้เด็กไม่ขาดองค์ความรู้ แต่ที่สำคัญในการเตรียมการสอน ครูทุกคนจะต้องอ่านหลักสูตร การเรียนการสอนให้เข้าใจเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ อีกประการหนึ่งคือ ครูต้องมีความรอบรู้ทัน ต่อเหตุการณ์ปัจจุบันเพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรได้โดยไม่ต้องอิงตำราเรียนมากเกินไป”
ครูวิชุดากล่าว

อาจารย์ท่านใดสนใจแนวการสอนแบบบูรณาการของครูวิชุดา แลกเปลี่ยนความรู้กันได้ที่
โรงเรียนวัดเทียนถวาย โทร. (๐๒) ๕๐๑-๒๒๙๗

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๘ ขั้นตอนสอนภาษาไทยให้สนุก เสริมทักษะเด็กคิด - วิเคราะห์เป็น

๑. ประภีร์ อังสุวรรณ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

ถ้าจะถามว่ามีวิธีการใดที่จะทำให้เด็กๆ ชอบเรียนภาษาไทย ภาษาประจำชาติ ซึ่งเด็กไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร นางประภีร์ อังสุวรรณ *ครูสอนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมต้น โรงเรียนเมืองสุพรรณ* มีคำตอบ วิธีที่อาจารย์ใช้คือ วิธีการสอนแบบ “บันได ๘” ซึ่งเป็นการสอนที่ครูประภีร์ปฏิรูปขึ้นใหม่เมื่อปี ๒๕๔๑ ตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่ต้องให้เด็กคิดวิเคราะห์ และมีวิจารณญาณ การสอนวิธีนี้นอกจากช่วยให้เด็กคิดแล้ว ยังสร้างความสนุกสนานไปกับวิชาการและเรียนได้ครบตามหลักสูตรด้วย

สำหรับบันได ๘ ขั้นจะเริ่มจาก “การปลูกเร้ากระบวนการคิด” โดยใช้คำถามนำให้เด็กเกิดความสนใจและ “ชี้ให้เห็นความสำคัญ” ของเนื้อหาที่จะเรียนว่าสำคัญต่อชีวิตอย่างไร เช่น การเรียนบทประพันธ์นั้น จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้อย่างไร และปล่อยให้เด็กๆ คิดตามถึงคุณประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อให้เห็นความสำคัญ และอยากที่จะเรียน จากนั้นจะให้เด็ก “เล่าถึงประสบการณ์ความรู้ที่มีอยู่” ในเนื้อหาที่จะสอน ว่าที่เคยเรียนอะไรสิ่งใดบ้าง รู้จักบทประพันธ์ประเภทไหนบ้าง เพื่อสำรวจต้นทุนพื้นฐานของเด็กแต่ละคน แล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอน “เรียนรู้ตามสไตล์” คือส่วนของทฤษฎี โดยครูจะตั้งโจทย์ เช่น ให้หาโครงสร้างของกลอนแปดว่าเป็นอย่างไร ขั้นนี้ครูจะหาสื่อประกอบการเรียนมาแนะนำ ทั้งจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ แล้วปล่อยให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง “หลากหลายแบบฝึกหัด” เป็นภาคปฏิบัติที่จะให้เด็กเริ่มแต่งกลอนแปด และจะย้ำให้ได้ฝึกทักษะซ้ำๆ พร้อมกับเสริมแรงกระตุ้นด้วยการให้รางวัลต่างๆ ในการฝึกทักษะนี้ครูต้องพิจารณาให้งานตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ถ้าคนไหนแต่งกลอนแปดไม่ได้ ให้แต่งกาพย์ยานี ๑๑ หรือกลอน ๔ จะคิดเสมอว่าอย่าบังคับให้เด็กต้องตามทันเพื่อนคนอื่น และอย่าคาดหวังว่าเด็กจะทำตามเป้าหมายเดียวกันได้ทุกคน ดังนั้นเป้าหมายจึงต้องเปลี่ยนไปตามความพร้อมและความสามารถของเด็กแต่ละคน

“ฉายความชำนาญ” เป็นการให้นักเรียนสร้างชิ้นงานที่ใหญ่ขึ้น เช่น แต่งบทประพันธ์ คำกลอนและรวบรวมให้เป็นหนังสือ นิทาน คำขวัญเมืองสุพรรณ โดยบูรณาการวิชาศิลปะ งานประดิษฐ์ให้ออกเป็นมาในรูปแบบแฟ้มสะสมผลงานตามด้วย “นำเสนองานที่สร้างสรรค์” ให้เด็กๆ อธิบายกระบวนการจัดทำได้ออกมาเป็นผลงาน เมื่อเรียบร้อยจึงเข้าสู่ “ขั้นตอนการประเมิน”

ซึ่งต้องประเมินอย่างรอบด้าน ทั้งการประเมินตนเอง การประเมินจากกลุ่มเพื่อน และรับผล
ประเมินจากครู สุดทำยก็รวบรวมผลงานนักเรียนทุกคนออกแสดง ในรูปของนิทรรศการต่างๆ

“ระหว่างสอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ครูต้องทำตัวให้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด
ที่สำคัญต้องไม่เลือกปฏิบัติ และให้ความเสมอภาคกับทุกคน สำหรับเทคนิคดีๆ ที่ใช้ได้ผลคือ ครูจะ
ไม่เอาบทเรียนเป็นตัวตั้งในการสอน แต่ใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง และดึงความรู้มาเกี่ยวพันกับชีวิต
เด็กให้ได้ เคล็ดลับสำคัญคือ อย่าเอาการบ้านมาทำลายบรรยากาศในการเรียน และไม่จำเป็นต้อง
จ้ำจี้จ้ำไชให้เด็กต้องส่งการบ้านทุกวัน เพราะจะทำให้เด็กเครียดจนไม่อยากมาเรียน ทั้งนี้คิดเสมอ
ว่า เราสอนคนไม่ใช่สอนความรู้ ถ้าครูมุ่งสอนแต่เนื้อหา เด็กอาจจะไม่อยากเรียนได้ ครูจึงควรรู้ว่า
เจตนาธรรมณ์และเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาคือ การให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข

ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ ต้องเริ่มจากตัวครูที่ต้องเปลี่ยนความคิด หันมาทำ
ความเข้าใจกับหลักการของการปฏิรูปการศึกษาเสียก่อน” ครูประภีร์กล่าวฝากถึงเพื่อนครู

สำหรับผู้สนใจสอบถามเทคนิคการสอนเพิ่มเติมหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสามารถ
ติดต่อครูประภีร์ได้ที่โทร. (๐๑) ๙๔๒-๗๘๖๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๗

เรียนภาษาไทยให้สนุกแบบเอาใจใส่เขาใส่ใจเรา

อ.อนุสรฯ สมิตามร (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

“สอนวิชาภาษาไทย มีคำถามที่ต้องตอบนักเรียนทุกรุ่นคือทำไมต้องเรียนวิชาภาษาไทย ในเมื่อเป็นคนไทยและพูดภาษาไทยทุกวันอยู่แล้ว ซึ่งก็ได้ตอบไปทุกรุ่นว่า การใช้ภาษาไทยโดยที่ไม่รู้หลักการใช้ที่ถูกต้อง เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ยังเขียนหรือพูดภาษาไทยผิดๆ ถูกๆ ผลเสียมีตั้งแต่ไม่น่าเชื่อถือ ดูไม่ดี ไปจนถึงสื่อสารกันแล้ว เกิดความเข้าใจที่ผิด ทำให้เกิดความเสียหายได้”

ครูอนุสรฯ สมิตามร ครูโรงเรียนสัตยาไส จ.ลพบุรี เล่าถึงข้อกังขาของเด็ก

ครูอนุสรฯสอนวิชาภาษาไทยให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้น **ม.๓-ม.๖** และพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติทางลบกับวิชาภาษาไทยไม่สนใจที่จะเรียนรู้ บวกกับความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นคนไทยเพราะใช้ภาษาไทยอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องเรียนรู้อะไรมากนัก ดังนั้นการเรียนการสอนจึงต้องเริ่มที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นๆ โดยที่ตัวครูเองต้องเป็นแรงบันดาลใจให้นักเรียนเกิดความรักและความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

“การเรียนที่มีการเริ่มต้นที่ดีในช่วงนำเข้าสู่บทเรียนนั้น ครูจะต้องทำให้เกิดความสนุกสนานเล่าเรื่องสนุกๆ ทำให้เห็นว่าเรื่องที่กำลังจะเรียนไม่ใช่เรื่องที่ยาก จากนั้นจึงเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาที่จะเรียน เป็นการสร้างความประทับใจและมุมมองใหม่ให้กับผู้เรียน” ครูอนุสรฯ เล่าถึงเคล็ดลับและนอกจากนี้ รูปแบบการเรียนการสอนจะมีหลากหลาย ไม่ตายตัว แต่เน้นที่เด็กเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนเสนอกิจกรรมที่ต้องการทำ โดยให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียน อาจจะเป็นการร้องเพลง เล่นเกม ไม่จำกัดว่าต้องเรียนแต่ในห้องเรียนเท่านั้น สิ่งที่ครูต้องทำคือ การโยงกิจกรรมเหล่านั้นเข้าสู่การเรียนรู้ เช่น การเล่นกีตาร์ ร้องเพลงแล้วช่วยกันตีความ วิเคราะห์คุณค่าในเนื้อหาของเพลงนั้น ชักชวนกันหาคำศัพท์ที่ยากโดยการเปิดพจนานุกรมหาความหมาย ทำให้เด็กได้เรียนรู้การเปิดพจนานุกรม หรือการออกไปหาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน แล้วแต่งคำประพันธ์จากสิ่งที่ พบเห็นและเมื่อถึงเวลาที่ต้องเรียนรู้เนื้อหาหลัก เช่น เรื่องไวยากรณ์ ซึ่งต้องอาศัยสมาธิและระยะเวลาในการทำความเข้าใจ แม้ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องยากและไม่น่าสนุก แต่ก็สามารถเรียนได้โดยไม่รู้สึกลำบาก เพราะสิ่งที่ย้ำเสมอคือ เรื่องการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เมื่อครูตามใจในกิจกรรมที่นักเรียนเสนอ นักเรียนก็ต้องทำในกิจกรรมที่ครูขอด้วย โดยครูต้องเน้นให้เห็นถึงความสำคัญ แทรกความน่าสนใจและสร้างความสนุกสนานเข้าไปในเนื้อหา แล้วให้

ผู้เรียนรวม ทั้งสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเข้ามาประกอบในการยกตัวอย่าง เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและจดจำได้ง่ายยิ่งขึ้น นักเรียนเองก็ไม่รู้สึกเบื่อ แม้ว่าจะต้องเรียนอยู่ในห้องเรียนก็ตาม การเรียนการสอนของโรงเรียนสัตยาไสนั้นเน้นในเรื่องของการบูรณาการคุณธรรมเข้าไปในทุกเนื้อหาวิชา และต้องเป็นเรื่องที่นักเรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งรวมถึงวิชาภาษาไทยด้วย เช่น ในการเรียนเรื่องคำและหน้าที่ของคำ ครูจะชี้ให้เห็นว่าคำทั้ง ๗ ชนิดต่างก็มีหน้าที่ที่สำคัญต่างกันไป หากนำไปใช้อย่างถูกต้องก็จะสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ก็เหมือนกับคนในสังคมทุกคนต่างมีหน้าที่ นักเรียนเองมีหน้าที่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง หากทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว ก็จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้อย่างแน่นอน ส่วนการวัดและประเมินผลว่าการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ จะใช้เครื่องมือในการวัดที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ โดยนักเรียนและครูจะร่วมกัน ทบทวนบทเรียนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นผลที่น่าพอใจ แต่ก็มีบ้างที่เด็กบางคนที่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ครูต้องหาวิธีแก้ไขรายๆ ไป และที่น่าภาคภูมิใจก็คือ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย”

ครูอนุสรากล่าว

เพื่อนครูท่านใดสนใจแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนภาษาไทยให้สนุกติดต่อได้ที่
โทร. (๐๑) ๘๑๓-๘๒๕๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗

พระบรมราชาบาทช่วยเด็กไทยรักษารักษา

อ.อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส(ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

เด็กส่วนใหญ่คิดว่าวิชา "ภาษาไทย" เป็นวิชาที่ยาก โดยเฉพาะเรื่องหลักภาษา เพราะเกี่ยวข้องกับหลักไวยากรณ์ การสะกด ออกเสียง และอักขระวิธีการผันเสียงที่ค่อนข้างเข้าใจได้ยาก แต่ครูอำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส ครูสอนภาษาไทย ชั้น ม.๖ โรงเรียนปากเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ผู้ได้รับคัดเลือกให้เป็นครูแห่งชาติปี ๒๕๔๔ จากสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) มีเคล็ดลับในการสอนให้เด็กๆเรียนภาษาไทยได้อย่างเข้าใจและยังรักภาษาไทยมากขึ้นอีกด้วย

ครูอำไพพรรณเปิดเผยเคล็ดลับในการสอนว่า การที่เราจะทำให้เด็กรักและสนใจเรียนวิชาภาษาไทยได้นั้น เริ่มต้นชั่วโมงแรกของการสอนจะต้องตกลงกติกากับนักเรียนก่อนว่าจะจัดการเรียนการสอนอย่างไร โดยทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้เกิดการยอมรับในกติกา ก่อนจากนั้นก็บอกแผนการสอนว่า มีงานที่นักเรียนต้องทำส่งกี่ชิ้น

สำหรับเทคนิคการสอนนั้น ครูอำไพพรรณจะใช้วิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเป็นการบรรยาย ให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งการโต้วาที การแข่งขันแต่งร้อยแก้ว ร้อยกรอง หรือการฝึกทำแบบฝึกหัด เป็นต้น โดยดูตามกลุ่มและความสนใจของนักเรียนด้วย เช่น หากสอนนักเรียนที่เรียนแผนคณิต - วิทยาศาสตร์ จะสอนให้เห็นความสำคัญของวิชาภาษาไทยว่า トラバไตที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะต้องรู้ซึ่งถึงความเป็นไทยและการพูดภาษาไทยยังแสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นคนไทย โดยจะนำพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นส่วนหนึ่งของการสอน พร้อมทั้งจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญของหลักภาษาไทยที่นอกจากจะสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตการทำงานในอนาคตได้แล้ว ต้องนำไปใช้ในการสอบเอนทรานซ์ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของเด็กทุกคนด้วย

ครูอำไพพรรณยังบอกด้วยว่า บางคนอาจคิดว่าสิ่งที่ทำเป็นเรื่องธรรมดา ไม่น่าจะแปลกแต่ความจริงแล้ว ถ้าเด็กรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เป็นมิตรกับครู ก็จะทำให้สนใจในเนื้อหาที่จะเรียน และถ้ายิ่งเรียนแล้วเข้าใจก็จะยิ่งชอบ สนุกกับการที่จะเรียนรู้ เด็กบางคนเมื่อได้อ่านพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับภาษาไทยแล้ว ถึงกับน้ำตาซึมซึ่งเมื่อถามเด็กว่าเป็นอะไร ก็จะได้คำตอบที่ออกไปเหมือนกัน เพราะเด็กได้บอกว่า "รู้สึกซาบซึ้งที่"

พระองค์ทรงเตือนให้คนไทยรู้จักอนุรักษ์และใช้ภาษาไทย เพราะเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นไทยที่มีภาษาเป็นของตนเอง”

“เท่าที่สอนมามีบ้างเหมือนกันที่เด็กบ่นว่าไม่ค่อยเข้าใจ เพราะต้องจับใจความสำคัญของเนื้อหาอื่นๆ เด็กบางคนถูกตัวเองว่าไม่เก่ง หรือฉลาดเหมือนเด็กคนอื่น ๆ ซึ่งก็ต้องให้กำลังใจและที่สำคัญต้องไม่ดู คิดว่าตัวเองทำหน้าที่เหมือนพ่อแม่คนหนึ่ง คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือในยามที่เด็กมีปัญหา” ครูอำไพพรรณกล่าว

ในขณะที่เดียวกันครูอำไพพรรณได้ให้เทคนิคเล็กๆ น้อยๆ พร้อมทั้งกำชับด้วยว่า การเป็นครูที่ดี นอกจากจะดูแลเด็กในชั้นเรียนแล้ว ควรที่จะออกไปเยี่ยมเด็กนักเรียนถึงที่บ้านด้วยเพื่อจะได้มีโอกาสทำความรู้จักผู้ปกครองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่จะนำมาสู่การพัฒนาการเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

เพื่อนครูท่านใดสนใจแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนของครูอำไพพรรณสามารถติดต่อได้ที่ โรงเรียนปากเกร็ด โทร. (๐๒) ๕๘๓-๘๓๒๔ และที่บ้าน (๐๒) ๕๘๓-๖๐๒๗

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

สอนภาษาไทยได้ไม่ต้องใช้หนังสือเรียน อ.จันทร์ ทงประเสริฐ (ระดับชั้นอาชีวศึกษา)

ตลอด ๒๘ ปี ในอาชีพแม่พิมพ์ "จันทร์ ทงประเสริฐ" ครูสอนวิชาภาษาไทย วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม จ.มหาสารคาม ได้ลองผิดลองถูกวิธีการสอนมาหลายรูปแบบ ประเดิมด้วยการสอนครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๑๙ ในตอนนั้นจะสอนตามหนังสือแบบเรียนตามสาระหลักสูตร ซึ่งพบว่าเด็กไม่สนใจ ทำให้ต้องทบทวนวิธีการสอนใหม่ จากนั้นได้ทดลองแนวการสอนใหม่ จนพบวิธีที่ทำให้ลูกศิษย์เรียนอย่างมีความสุข แถมยังนำความรู้มาใช้ในวิชาชีพได้ด้วย

วิธีการสอนที่ปรับใหม่และนำมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ มี ๔ ขั้นตอนหลัก คือ ทบทวนความรู้เดิม เสริมความรู้ใหม่ นำมาใช้ปฏิบัติและสุดท้ายคือการจัดระเบียบความรู้เป็นรายเรื่อง ไม่ว่าจะสอนฟัง พูด อ่าน เขียน จะศึกษาจากสภาพจริง เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น เผยแพร่งานอาชีพตามเป้าหมายของสาขาการเรียน

การเรียนวิชาภาษาไทยจึงไม่ได้เริ่มต้นที่เปิดหนังสือ แต่เกิดจากการพูดคุยกันระหว่างครูกับลูกศิษย์ ขณะเดียวกันครูจะสังเกตพื้นฐานของการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยของแต่ละคน ทั้งนี้จะตั้งเป้าหมายการสอนทวนไปที่วิชาชีพแต่ละสาขา เช่น การสอนสาขาบริหารธุรกิจ หรือ การเขียนประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้สาขาศิลปกรรมหรือสาขางานคหกรรม เป็นต้น

ในระหว่างที่สนทนาซักถามเด็กๆ เพื่อจะประมวลออกมาว่าการเขียนประเภทต่างๆ เป็นอย่างไร และควรเขียนอย่างไรให้บรรลุจุดประสงค์อย่างนั้น ครูจะคอยกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนพูด แสดงความรู้ความคิดเห็น การเรียนรู้ร่วมกัน ประเด็นใดที่ตกหล่นและจำเป็นต้องนำไปใช้ในวิชาชีพ ครูจะช่วยเสริม หลังจากนั้นจึงให้เด็กไปหาความรู้เพิ่ม แล้วลงมือปฏิบัติชิ้นงานเป็นของตนเอง

"การช่วยเสริมในสิ่งที่ตกหล่น ครูจะไม่บอกเด็กตรงๆ แต่ใช้การตั้งคำถาม ใช้การเขียนเรียงความ หรือการเขียนบรรยาย แต่การเขียนอะไรก็ตามเด็กต้องรู้เรื่องที่จะเขียนเป็นอย่างดี มีข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน ส่วนการใช้สำนวนหรือความไพเราะของภาษานั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้การฝึกฝน และอาศัยการอ่านให้มาก ๆ" ครูจันทร์ กล่าว

ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อการอาชีพ คือ มีเวลาเรียนแค่เพียง ๒ ชั่วโมง ใน ๑ สัปดาห์ จึงสอนเด็กแบบรวมศาสตร์ ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ด้วยศาสตร์ที่ต้องฝึกฝนทักษะเพื่อนำไปใช้ในอนาคตได้อย่างถูกต้อง การแก้ปัญหาจึงต้องร่วมมือกับครูวิชาอื่น ๆ โดยสอน

แบบบูรณาการ ร่วมประเมินผลงานของเด็กในสถานการณ์เขียนรายงาน การพูดเพื่อนำเสนอ ผลงาน หรืออื่น ๆ ที่ร่วมกำหนดเป็นชิ้นงาน ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปวิธีสอบ

"การบูรณาการการใช้ภาษาไทยเข้ากับวิชาอื่น ๆ นอกจากแก้ปัญหาเวลาเรียนน้อยได้แล้ว ยังทำให้เด็กได้ฝึกฝน จดจำไปใช้ได้ถูกต้อง เด็กจะมีความมั่นใจ เพราะเด็กเห็นภาพชัดว่า สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในวิชาชีฟได้ เด็กๆ จึงเรียนอย่างมีความสุข ไม่เบื่อเรียนรู้จากสิ่งที่รู้ ก้าวสู่ ความรู้ใหม่ ส่วนการประเมินผลงานของเด็กจะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินตั้งแต่ตัวนักเรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และสุดท้ายคือครู จากนั้นทั้งครูและลูกศิษย์ช่วยกันสรุปความรู้ที่ได้จากงานชิ้น นั้น ๆ เป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้คำถามทำได้อย่างไร ทำได้ดี ไม่ดี เพราะอะไร มีข้อบกพร่องข้อใด จะแก้ไขอย่างไร เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความรู้ และเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง"

หากเพื่อนครู ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับครูจันทรา ติดต่อ (๐๔๓) ๗๑๑-๓๗๑ , (๐๔๓) ๗๒๑-๘๖๕ และ (๐๑) ๗๙๙-๖๔๑๘

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๗

วิชาภาษาอังกฤษ

สอนภาษาอังกฤษแบบ CLE เรียนรู้จากสถานการณ์จริง

อ.ดบัสวี อัจฉนทร (ระดับชั้นประถมศึกษา)

ดบัสวี อัจฉนทรอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ **ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๕ - ๖ โรงเรียนวัดป้อมวิเชียรโชติการาม อ. เมือง จ.สมุทรสาคร** ได้นำเทคนิคการสอนแบบใหม่จากประเทศออสเตรเลียที่นักการศึกษาของประเทศดังกล่าวใช้สอนชนเผ่าอะบอริจินส์ ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองที่ไม่รู้จักภาษาอังกฤษให้ สามารถพูดภาษาสากลนี้ได้ มาทดลองใช้เป็นเครื่องมือสอนวิชาภาษาอังกฤษให้กับลูกศิษย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๘ ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ นักเรียนในชั้นสามารถเข้าใจภาษาอังกฤษสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ

วิธีการสอนดังกล่าวเรียกสั้นๆ ว่า **"ซีแอลอี"** (Concentrate Language Encounter) หรือการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา อาจารย์ดบัสวีอธิบายว่าวิธีการสอนแบบ "ซีแอลอี" คือการนำเอารูปแบบประสบการณ์ทางภาษาจริงมาสอนเด็กอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ ๕ ระดับ คือ **ระดับที่ ๑** รับรู้ **ระดับที่ ๒** ฝึกความคล่องแคล่วทางภาษา **ระดับที่ ๓** เกิดความรู้อย่างถาวร **ระดับที่ ๔** สามารถนำความรู้ที่เรียนนำไปประยุกต์ใช้ และ **ระดับที่ ๕** นำความความรู้ที่เรียนมาไปใช้ในชีวิตจริง

"ซีแอลอี" ยังเป็นการสอนจากองค์ประกอบในภาพรวมไปหาส่วนย่อย คือ เด็กฝึกพูด บทสนทนา สัมผัสการใช้ภาษาจริงๆ จากนั้นจึงค่อยเข้าสู่ขั้นตอนทางภาษา คือ สอนเด็กให้ออกเสียงคำศัพท์แต่ละตัวและสุดท้ายสอนการเขียน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าการสอนแบบนี้จะทำให้จำและเข้าใจมากกว่า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ย้อนกลับจากการสอน ภาษาอังกฤษแบบเก่าที่เรียนจากส่วนย่อยไปหาองค์รวมคือ เริ่มจากการให้นักเรียนเรียนรู้ตัวอักษรแต่ละตัวและมาผสมเป็นคำศัพท์ เป็นคำๆ ให้เด็กจำความหมาย รู้จักรูปประโยคแล้วค่อยเข้าสู่การสนทนาซึ่งใช้เวลานานกว่าเด็กจะพูดได้จริงๆ และเด็กจะจำได้ไม่นานเท่าวิธีสอนแบบ "ซีแอลอี"

ในขั้นการลงมือปฏิบัติจริงนั้นจะเริ่มจาก **ขั้นตอนแรก** คือ เลือกรูปภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละวัย แล้วเล่าให้เด็กฟัง โดยทั่วไปหนังสือที่นำมาใช้มี ๓ ประเภท คือ หนังสืออ่านเพื่อบันเทิง เช่น นิทาน หนังสือวิชาการ และหนังสือประเภทฮาเวทู้ คือ สอนวิธีทำต่างๆ เช่น ครูอาจจะเลือก

หนังสือสอนทำสัมตำซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นการลงมือปฏิบัติจริงได้มาแสดงให้เห็นเด็กดูโดยอธิบาย เป็นภาษาอังกฤษสลับภาษาไทยเล็กน้อยให้นักเรียนฟังเพื่อให้เด็กชินกับคำศัพท์และรูปประโยค หรือให้เกิดการ "รับรู้" ภาษานั้นเองและระหว่างเล่าเรื่องครูจะหมั่นตั้งคำถามเด็กเพื่อให้เด็กหัด คิดสร้างจินตนาการด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ ให้เด็กเล่าเรื่องที่ครูเล่าย้อนกลับให้ครูฟังเพื่อทดสอบว่าเด็กรู้เรื่องหรือไม่ โดย นักเรียนจะเล่าเป็นภาษาไทย

ขั้นตอนที่ ๓ ครูให้นักเรียนทุกคนช่วยกันเล่าเรื่อง และลงมติว่าเนื้อเรื่องเป็นอย่างไร หลังจากนั้นครูจะเป็นผู้เขียนเรื่องตามที่นักเรียนในชั้นมีมติ ครูจะเขียนเป็นภาษาอังกฤษโดยจะใช้โอกาสนี้สอนเด็กว่าสิ่งของต่างๆในภาษาอังกฤษออกเสียงและเขียนอย่างไร รวมทั้งสามารถ จดจำรูปประโยคที่ใช้ได้หลังจากนั้นจะให้นักเรียนทุกคนในชั้นอ่านตามเพื่อฝึกทักษะการอ่านของ นักเรียนไปด้วย

ขั้นตอนที่ ๔ ครูจะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มและให้ช่วยกันทำหนังสือเล่มใหญ่ ในขั้นตอนนี้จะ เน้นกระบวนการกลุ่มและเน้นเรื่องประชาธิปไตย เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มต้องแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน ครูดบัสวีจะให้ข้อคิดว่านักเรียนสามารถมีความคิดเห็นต่างกันได้แต่ต้องฝึกการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของเพื่อนๆและมติของกลุ่มด้วย การทำหนังสือเล่มใหญ่นี้จะเขียนตามเนื้อเรื่องจาก ขั้นตอนที่ ๓ โดยเน้นการอ่านซ้ำย้ำทวนอย่างเข้าใจความหมายและนักเรียนจะช่วยกัน วาดภาพประกอบเนื้อเรื่องเมื่อครบทุกหน้าก็จะเย็บเป็นเล่ม เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าของนักเรียน ต่อไป

ขั้นตอนที่ ๕ ในขั้นนี้ครูจะให้นักเรียนทำกิจกรรมทางภาษา เช่น ครูจะนำเนื้อหาในหนังสือ เล่มใหญ่ที่ช่วยกันทำมาเล่นเกมเกี่ยวกับคำศัพท์ รูปประโยค ในขั้นตอนนี้ครูดบัสวี ตั้งจุดประสงค์ไว้ ๑๒ จุดประสงค์คือ ๑. จำคำ เช่น นำบัตรคำมาเล่นเป็นเกมจับคู่ ๒. อ่านคำ ๓. เขียนคำ ๔. นำคำใหม่มาแต่งประโยคปากเปล่า ๕. อ่านประโยคใหม่ได้ ๖. เขียนประโยคใหม่ได้ ๗. แทรกรูปคำได้ เช่น เมื่อนักเรียนเรียนคำว่า "cat" แล้วสามารถนำพยัญชนะอื่นๆมาแทนที่ตัว "c" และอ่านออกเสียงได้เช่น "bat" , "rat" ๘. นำคำใหม่ที่แทรกรูปมาแต่งประโยคได้ ๙. นำคำใหม่ที่ได้มาแต่งประโยคมาผูกเป็นเรื่อง ๑๐. สามารถเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ๑๑. สามารถ ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงได้เช่น การสัมภาษณ์ ๑๒. สามารถแต่งเรื่องได้เองทั้งเรื่อง

จะเห็นได้ว่าการสอนแบบ "ซีแอลอี" นี้เป็นการนำกลยุทธ์ของการทำซ้ำมาใช้เพื่อให้เด็กเกิดการรับรู้และเกิดความคล่องแคล่วทางภาษา การที่เด็กรู้จักค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือจะทำให้

จากสิ่งที่ไม่รู้ ก็ได้รู้ จากสิ่งที่ไม่คุ้นเคยก็ได้คุ้นเคย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ที่มั่นคงถาวร และยังทำให้เด็กเกิดความมั่นใจอีกด้วย

อาจารย์ดบัสวี เล่าว่า “หลังจากนำการสอนแบบ “ซีแอลอี” มาใช้กับนักเรียนชั้นป.๕ - ป.๖ แล้ว ได้ผลดีกว่าสอนแบบเก่าเพราะเด็กไม่ได้จดจำสิ่งที่เรียนจากการท่องจำ แต่จำได้จากการลงมือปฏิบัติจริงซ้ำๆ หลายขั้นตอนจนขึ้นใจ ทำให้เด็กสามารถสนทนาหรือใช้ภาษาอังกฤษได้จริงและคล่องแคล่วด้วย ผลสำเร็จที่เห็นชัดเจนอย่างหนึ่ง คือในระยะหลังนักเรียนของโรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ การแข่งขันเล่านิทานภาษาอังกฤษและการแข่งขันทักษะทางวิชาการเป็นประจำ เพราะเด็กมีความรู้ที่แตกฉานทางภาษา จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกสถานการณ์ นอกจากนั้นเด็กยังเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากกว่าเดิมด้วย

หากเพื่อนครูท่านใดสนใจแลกเปลี่ยนความรู้ ติดต่อได้ที่โทร. (๐๓๔) ๔๑๑-๓๙๑ หรือโทร. (๐๑) ๓๓๐-๗๓๕๑

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๗

สอนอังกฤษเนื้อเรื่องไทย ๆ ได้ทั้งภาษาและวัฒนธรรม อ.รัตนศักดิ์ บทมาตร (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

หลักสูตรภาษาอังกฤษแบบ ชูความเป็นไทยที่ "ครูรัตนศักดิ์ บทมาตร" *ครูสอนภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ โรงเรียนศรีสงคราม* สร้างขึ้นมา มีประโยชน์สารพัด ไม่ใช่แค่นักเรียนจะได้ฝึกภาษาเท่านั้น แต่ยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทย แถมยังช่วยประหยัดค่าตำราเรียนให้เด็กด้วย

ครูรัตนศักดิ์ ตัดสินใจลงมือเขียนหลักสูตรภาษาอังกฤษขึ้นตั้งแต่ปีก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะออกนโยบายให้ครูจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเองในปี ๒๕๔๔ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษา ที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ไม่สามารถตอบโจทย์ของตนเองที่ไม่ต้องการให้วิชาภาษาอังกฤษให้แค่ความรู้ทางภาษา หากหวังให้นักเรียนได้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะต้องการอาศัยภาษาอังกฤษสอนวัฒนธรรมไทยให้นักเรียน

"ผมตัดสินใจสอนภาษาอังกฤษแบบชูความเป็นไทย นำภูมิปัญญาไทยและความเป็นไทยต่าง ๆ เช่น นำเรื่องมวยไทย มาเป็นบทเรียนให้นักเรียนใช้ แทนการเรียนจากตำราทั่ว ๆ ไปในห้องตลาดที่เนื้อหาข้างในล้วนแต่เป็นวัฒนธรรมตะวันตก แม้แต่ชื่อตัวละครที่อยู่ในบทเรียนยังมีแต่ชื่อฝรั่ง หากยังใช้แต่ตำราเรียนประเภทนี้ต่อไป จะทำให้เด็กซึมซับวัฒนธรรมตะวันตกไปโดยอัตโนมัติ ผมจึงเขียนหลักสูตรใหม่ นำวัฒนธรรมไทยมาเป็นบทเรียนแทนหวังช่วยถ่ายทอดความเป็นไทยให้ดำรงคงอยู่ได้บ้าง"

นอกจากปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้เด็กแล้ว ครูรัตนศักดิ์ยังสอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตผ่านบทสนทนาที่ใช้คำศัพท์ง่าย ๆ เป็นตัวบอกเล่าเรื่องราวความเป็นอยู่จริงของเด็กมาสอนทำให้เด็ก ๆ สนุกกับการเรียน เพราะได้ทั้งคำศัพท์และบทสนทนาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ครูรัตนศักดิ์ ช่วยลำดับขั้นตอนของการทำหลักสูตรภาษาอังกฤษแบบไทย ๆ ให้ฟังว่า เริ่มจากครูผู้สอนต้องวางแผนการสอนว่าจะสอนหัวข้ออะไรบ้าง หัวข้อละกี่ชั่วโมง ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกหัวข้อไทย ๆ ที่เป็นที่น่าสนใจ เช่น มวยไทย สงกรานต์ ลอยกระทง การละเล่นไทย โขน และการปลูกข้าว

พอได้หัวข้อและจำนวนชั่วโมงแล้วจึงให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาแสดงความคิดเห็นว่าในแต่ละหัวข้อนั้น เขาอยากเรียน อยากรู้อะไรบ้าง และอยากให้กิจกรรมในหัวข้อนั้นๆ ออกมาเป็น

รูปแบบใด ครูรัตนศักดิ์ เสริมว่าการทำเช่นนี้จะได้ประโยชน์ในเรื่องการมีส่วนร่วมของเด็กด้วย จากนั้นจะนำความเห็นของเด็กมาประกอบเขียนเป็นแผนการสอนออกมา และจัดหาสื่อที่นำมาสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ยกตัวอย่าง เช่น การสอนในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง " การปลูกข้าว " นั้น ใน ๖ คาบแรกจะให้เด็กเรียนรู้ศัพท์เกี่ยวกับเรื่องนี้ในห้อง รวมทั้งให้นักเรียนไปหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต ๒ ชั่วโมงสุดท้าย ก็จะพานักเรียนไปลุยปลูกข้าวจริง ๆ ในแปลงข้าวของชาวบ้าน ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มจะต้องมีบทสนทนาและบรรยายให้เพื่อนฟังเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีกติกาให้นักเรียนต้องบรรยายเป็นภาษาอังกฤษบรรยายเกิน ๘๕ % แต่ก็เปิดโอกาสให้เด็กพูดภาษาไทยได้บ้าง เพราะบางครั้งความสามารถของเด็กยังไม่ถึงจริง ๆ หากบังคับให้เด็กพูดเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด อาจเป็นการปิดกั้นความคิดเด็กได้

ครูรัตนศักดิ์ ยืนยันว่า การสอนแบบนี้ไม่ยากนอกจากได้ความรู้หลายด้านแล้วยังช่วยประหยัดค่าตำราเรียนได้ด้วย “ผมจะไม่ใช้ตำราเรียนเล่มใดเลย แต่ทำสื่อขึ้นเองโดยค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีข้อมูลภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยมากมายและเด็กเกิดความรู้จักจริงและยังสนุกด้วย”

ครูท่านใดสนใจวิธีการสอนของครูรัตนศักดิ์ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ โทร. (๐๙) ๘๔๐-๙๕๘๖ หรือ (๐๔) ๒๘๔-๑๔๓๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

วิชาสังคมศึกษา

สังคมศึกษา วิชาว่าด้วยกิจกรรม เน้นทักษะความจำจากการปฏิบัติจริง อ.ทัศนีย์ เทียมศรี (ระดับชั้นประถมศึกษา)

จากแนวทางการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางนั้น ได้มีแม่พิมพ์ คือ **ครูทัศนีย์ เทียมศรี ครูระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวานิชวิทยา อ. บัวใหญ่ จ. นครราชสีมา** ได้นำแนวความคิดนี้มาปฏิรูปการสอนวิชาสังคมศึกษาจนได้วิธีการสอนที่มีความผสมกลมกลืนระหว่างหลักวิชาการกับความสนุกสนานของกิจกรรม

ครูทัศนีย์ เล่าว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ต้องอาศัยหลักความจำ ถ้าสอนแบบเขียนกระดานดำอย่างเดิมๆ แล้วเด็กก็จะเอาแต่ท่องจำตำราเรียนเพื่อเอาไปสอบ ครูเองต้องคิดแต่ว่าจะสอนอย่างไรให้เด็กจำความรู้ได้มากที่สุด ซึ่งเป็นการสอนที่ยากเป็นการเพิ่มภาระให้ครู หลังจากเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สัมผัสและลงมือหาความรู้ด้วยตัวเองแล้ว เด็กก็จะจดจำความรู้ต่างๆ ในลักษณะของภาพประสบการณ์ ซึ่งง่ายต่อการรื้อฟื้นความจำเพื่อนำความรู้ออกมาใช้ และจากการติดตามผลก็พบข้อแตกต่างของการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมและแบบใหม่ที่สำคัญคือ ผลการเรียนของนักเรียนจะดีขึ้นมากสำหรับรูปแบบการสอนจะเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการศึกษานอกสถานที่ ในวิชาสังคมศึกษานั้นเนื้อหาแต่ละบทเรียนเอื้อต่อการจัดรูปแบบการสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนจากของจริง เช่น การเรียนเกี่ยวกับเรื่องอุบัติเหตุ จะสามารถโยงไปถึงเรื่องการรู้จักกฎจราจร

นอกจากครูจะสอนให้นักเรียนรู้หลักการปฏิบัติตามกฎจราจรเบื้องต้นแล้ว ยังสามารถพานักเรียนไปเรียนรู้ทัศนศึกษาสถานีตำรวจหรือเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรมาเป็นวิทยากรให้ความรู้และคำแนะนำแก่เด็กๆแล้วให้ลองปฏิบัติจริงด้วยตัวเองได้ เช่น สอนเรื่องการใช้สัญญาณมือทางโรงเรียนให้เด็กได้ฝึกใช้สัญญาณมือให้สัญญาณจราจรบริเวณหน้าโรงเรียนในช่วงเช้าและเย็น โดยจะผลัดเวรกันจนครบทุกคน ทำให้เด็กได้ความรู้และยังเป็นประโยชน์ให้ทางโรงเรียนอีกด้วย

ครูทัศนีย์กล่าวถึงเทคนิคการจัดกิจกรรมด้วยว่า ครูจะถือว่าความคิดเห็นของนักเรียนในชั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญ นักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมคิด เสนอกิจกรรมที่เขาสนใจ เช่นในปีที่ผ่านมา มีการเสนอให้ไปทัศนศึกษาที่โรงพยาบาล จึงได้ประสานของความร่วมมือในการจัดเตรียมสถานที่ และบุคลากรในการแนะนำการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงการเข้าเยี่ยมชมห้องรักษาพยาบาลในแผนกต่างๆ ทั้งห้องทำคลอด ห้องผ่าตัด หรือห้องฉุกเฉิน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนไม่ใช่เรื่องของครูคนใดคนหนึ่งหรือนักเรียนห้องใดห้องหนึ่งเท่านั้น แต่กิจกรรมหนึ่งๆ สามารถเป็นประโยชน์กับครูและเด็กจำนวนมากได้ในคราวเดียว ดังนั้นเมื่อวางแผนกิจกรรมในเบื้องต้นได้ ครูควรสอบถามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากเพื่อนครูที่สอนในวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ เผื่อว่าจะได้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำเพิ่มเติมที่น่าสนใจ และอาจให้นักเรียนในชั้นอื่นๆ ได้ร่วมกิจกรรมไปพร้อมกันด้วย

หลังทำกิจกรรมทุกครั้ง ครูจะออกแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความพึงพอใจในกิจกรรม ความรู้ที่เด็กได้รับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งจะนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

"ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงนั้น ไม่ใช่เรื่องยาก ขอเพียงอย่ากลัวว่าจะต้องเหนื่อยเพิ่มขึ้น แต่ในที่สุดแล้ว ครูจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากกว่าความเหนื่อยเพราะเมื่อเด็กสนุกที่จะเรียน ครูเองก็พลอยสนุกที่จะสอน ทั้งครูและนักเรียนต่างก็จะได้สอนและเรียนไปพร้อมกันอย่างมีความสุข" ครูทัศนีย์กล่าวฝากถึงเพื่อนครู

สำหรับผู้สนใจติดต่อขอแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูทัศนีย์ สามารถติดต่อได้ที่

โทร. (๐๙) ๙๔๘-๘๓๔๐

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗

ชวนลูกศิษย์ทะเลยมแม่น้ำท่าจีน นำความรู้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

อ.แห่งน้อย ประชาณุกุล(ระดับชั้นประถมศึกษา)

กลิ่นเน่าเหม็นของแม่น้ำท่าจีนลอยคลุ้งเป็นสัญญาณให้รู้ว่าหากคนในชุมชนยังทิ้งขยะปล่อยน้ำเสียนไป อนาคตอันใกล้เส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชาวนครปฐมคงมีจุดจบไม่ต่างจากแม่น้ำเจ้าพระยาหรือคลองแสนแสบเป็นแน่ ด้วยเหตุนี้ **ครูแห่งน้อย ประชาณุกุล** วัย ๔๘ ปีจึงให้แม่น้ำสายนี้เป็นห้องเรียนมีชีวิตสอน **วิชาสังคมศึกษา**ให้นักเรียนชั้น **ป.๖ โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อ.สามพราน จ.นครปฐม** ช่วยกันรักษาลมหายใจสุดท้ายแม่น้ำสายนี้ให้ยั่งยืนที่สุด

การสอนวิชาสังคมของครูแห่งน้อย มีความหลากหลาย และยึดตามหลักตามความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนเรื่องวันสำคัญ โดยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความถนัดรวมทั้งสอนให้เกิดกระบวนการคิดผ่านเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย เช่น กิจกรรม **"หมวก ๖ ใบ"** ซึ่งมี สีขาว ฟ้ำ เขียว เหลือง แดง ดำ หมวกเหล่านี้ใช้แทนความคิดด้านดีไปถึงด้านลบ เช่น ชาวเด็กช่างกลตีกัน เด็กบางคนหยิบหมวกสีดำหมายถึงสิ่งไม่ดี แล้ววิเคราะห์ว่าการตีกันมีแต่ผลเสีย การเรียนแย่ พ่อแม่ทุกข์ใจ คนรอบข้างเดือดร้อนถูกลูกหลงจากมีด ปืน ทำให้บางคนพิการ บางคนเสียชีวิต ตัวเองติดคุก หมดอนาคต เด็กบางคนหยิบหมวกสีเขียวแทนความคิดเชิงบวก แล้ววิเคราะห์ว่าควรนำความรักสามัคคีของเด็กช่างกลมาช่วยกันสร้างบ้านให้คนยากไร้ ให้ช่วยบริจาคเลือด เป็นต้น ซึ่งการสอบแบบนี้ทำให้ผู้เรียนมีทางออกที่ดีเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ เช่นนั้น พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ลูกศิษย์เสมอโดยพาไปดูและปฏิบัติในสถานที่จริง เรื่องสำคัญที่ครูแห่งน้อยเห็นว่าพลังอนาคตของชาติจะช่วยกันแก้ไขได้คือ วิกฤต **"แม่น้ำท่าจีน"** ที่เน่าเสียอย่างหนัก โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มไม่เกิน ๖ คน ศึกษาข้อมูลแหล่งกำเนิดแม่น้ำท่าจีนก่อน และเมื่อได้ลงสนามจริงเด็กๆก็ให้เห็นสภาพ แม่น้ำท่าจีนที่ส่งกลิ่นเหม็นเน่า

"นักเรียนบอกว่าเศษขยะ น้ำเน่าเสียจากชุมชน และโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียงเป็นสาเหตุที่คร่าชีวิตแม่น้ำท่าจีน เด็กบางคนบอกครูว่า ครูครับผมสงสารแม่น้ำ เราไม่ควรทิ้งขยะ เพราะทำให้น้ำเสีย แล้วยังทำให้กุ้ง หอย ปู ปลาตายหมด แถมมีผลกระทบต่อพ่อค้าแม่ค้าที่

ตลาดน้ำวัดดอนหวาย รวมทั้งทัศนียภาพและการท่องเที่ยวของ จ.นครปฐม ครูภูมิใจมากที่
ลูกศิษย์คิดได้อย่างนี้" ครูแ่งน้อยยกถั่ว

สิ่งที่ครูแ่งน้อยปลูกฝังจึงกลายเป็นที่มาของ "ชมรมรักแม่ น้ำท่าจีน" และ "เว็บไซต์รักแม่
แม่ น้ำท่าจีน" ของโรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ ครูจะนำนักเรียนออกไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนรัก
แม่ น้ำท่าจีนของชาวนครปฐม นอกจากนี้ยังชวนลูกศิษย์ออกไปศึกษาแหล่งโบราณสถานสำคัญของ
จังหวัดอย่าง "พระปฐมเจดีย์" บูรณาการความรู้อย่างหลากหลายทั้งวาดรูป วัดขนาดพระปฐมเจดีย์
ตกทายเป็นภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยว ปลูกฝังเด็กให้หวงแหนสมบัติท้องถิ่น เสียสละทำ
เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง ในการประเมินการเรียนการสอนนักเรียนของครูแ่งน้อยจะประเมินตาม
สภาพจริงของตัวนักเรียนเอง จากความรู้ ทักษะกระบวนการกลุ่ม และคุณธรรมจริยธรรม
นอกจากนี้ครูแ่งน้อยยังมีการประเมินพิเศษที่เรียกว่า "Big Job" คือให้นักเรียนชั้นม.๖ รวบรวม
ความรู้ที่เรียนมา ๑ ปีทำโครงการนำเสนอ ซึ่งผลจากการพาลูกศิษย์เรียนรู้จากสถานการณ์จริง
ทำให้ "Big Job" กลายเป็นเรื่องง่ายและสิ่งที่ได้รับก็คือการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของผู้เรียน

ครูแ่งน้อยได้รับคัดเลือกเป็นครูต้นแบบวิชาสังคมศึกษา เมื่อปี ๒๕๔๔ และ โรงเรียน
ยอแซฟอุปถัมภ์ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ให้เป็นโรงเรียน
นำร่องโครงการอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อนครูที่สนใจแลกเปลี่ยนความรู้กับครูแ่งน้อย
ได้ที่โทร. (๐๑) ๒๒๙-๔๒๗๙ , (๐๓๔) ๓๒๒-๘๗๒ , (๐๓๔) ๓๑๑-๘๗๑

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๗

แปลงภูเขาขยะเป็นทุน ภูมิปัญญาเด็กไทรน้อย อ.สิริมา กลิ่นกุหลาบ(ระดับชั้นประถมศึกษา)

ถ้าพูดถึง “ขยะ”ใครๆก็ย่อมคิดถึงสิ่งไร้ค่า ไร้ราคาแต่จากการสอนของครูสิริมา กลิ่นกุหลาบ จากโรงเรียนวัดไทรใหญ่ (นนททิวากรราษฎร์บำรุง) อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี กลับทำให้เด็กๆ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ไร้ราคาเช่น “ขยะ” ขึ้นมาได้

ครูสิริมา กลิ่นกุหลาบ เป็นอาจารย์สอนวิชาสังคมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดไทรใหญ่ฯ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของพระภิกษุสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้นเป็นแหล่งความรู้ให้ลูกหลานศึกษาเล่าเรียน แม้กระทั่งหลักสูตรวิชาการสอนของนักเรียนที่นี้ยังก่อกำเนิดจากทุกคนในชุมชนที่ช่วยกันนำปัญหาในชุมชนรอบตัวมาวิเคราะห์ วิจัย และศึกษาหาทางแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

วิธีการสอนของครูสิริมามีรูปแบบที่น่าสนใจ แม้วันนี้อายุของครูสิริมาจะก้าวผ่านเลข ๕ มาแล้วก็ตามแต่ก็ไม่เคยหยุดคิด หยุดพัฒนาการเรียนการสอน จนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ประจำปี ๒๕๔๒ ให้เป็นครูต้นแบบวิชาสังคม

สำหรับเนื้อหาและรูปแบบการสอนของครูสิริมาจะใช้เนื้อหาตามหลักสูตรเดิมในกลุ่มสาระสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ส่วนวิธีการสอนจะมีรูปแบบเฉพาะตัวคือใช้คุณธรรมนำวิชาการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ครูจะไม่เน้นเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนว่าอยากเรียนเรื่องอะไร ด้วยวิธีการแบบไหน เช่น “การสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ” ในเรื่องศาสนา โดยแบ่งนักเรียนเป็น ๔ กลุ่ม ช่วยกันเลือกเพื่อนที่เรียนเก่งมา ๔ คนให้เป็น “พ่อ” อีก ๔ คน ให้เป็น “แม่” ใครอยากเป็น “ลูก” บ้านไหนก็ไปอยู่บ้านนั้น แล้วช่วยกันผ่า ๔ ด้านทดสอบความรู้ที่เรียกว่า **สำนักตัดศิลา** ของครูสิริมาไปให้ได้

ปรากฏว่า การสอนแบบร่วมแรงร่วมใจของภาคเรียนที่ผ่านมากลึงใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพียง ๒ ห้อง อีก ๒ ห้องยังไม่พอใจ และ บอกว่าไม่ชอบวิธีการสอนแบบนี้ อยากให้ครูพาไปวัดศึกษาจากพระภิกษุโดยตรง นักเรียนจะจดบันทึกกลับมาทำรายงานนำเสนอครูสิริมาได้เปรียบเทียบระหว่างการสอนทั้ง ๒ วิธี พบว่า แม้วิธีการจะต่างกันแต่นักเรียนได้รับความรู้ครบถ้วนเหมือนกัน แต่นักเรียนที่ออกไปเรียนนอกห้องนั้นมีความสุขในการศึกษาเล่าเรียนมากกว่า

ประโยชน์ของการได้ออกไปศึกษาบริบทของสังคม ทำให้นักเรียนวัดไทรใหญ่ฯ ทราบว่า อ.ไทยน้อยนี้ เป็นแหล่งทิ้งขยะของ จ.นนทบุรี มีกองขยะสูงเป็นภูเขา ทุกคนที่ได้พบเห็นทั้งครู นักเรียน ชาวบ้าน ต่างเห็นว่าต้องร่วมกันหาทางแก้ไขโดยเริ่มปลูกจิตสำนึกที่ตัวเด็กก่อน จนเป็นที่มาของหลักสูตรท้องถิ่นชื่อ "ภูเขาของเราชาวไทรน้อย" ให้นักเรียนได้เรียนรู้ขยะ แปลงสิ่งไร้ค่า มาเป็นเงินเป็นทองในช่วงเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา

"ครูจะพานักเรียนไปศึกษาที่กองขยะจริงๆ ทุกคนจะได้เรียนรู้เรื่องขยะ นักเรียนจะทราบว่าขยะสามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง ทราบว่าอะไรควรทิ้ง อะไรควรเก็บไปขาย เช่น ขวดเปล่าๆ ที่ทิ้งกันทุกวันสามารถนำไปขายได้ราคาสูงถึงกิโลกรัมละ ๓๐ -๔๐ บาททีเดียว นอกจากนี้ นักเรียนยังได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวสวนนนท์อีกประการ เช่น ขยะจากหอยเชอร์รี่ การนำพืชผักมาทำเป็นปุ๋ยชีวภาพแล้วนำไปใช้ในการเกษตร หรือการทำแชมพูจากผิวมะกรูดที่ทิ้งแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถนำความรู้ที่ได้ทั้งหมดมาฝึกอาชีพที่ตัวเองสนใจต่อไปได้อีกด้วย" ครูสิริมา กล่าว

หลังจบการเรียนรู้การสอน ครูสิริมาจะประเมินนักเรียนตามสภาพจริง งานทุกชิ้นคือคะแนน ส่วนหนึ่งเป็นการสอบด้วยคำถามปลายเปิด ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เนื้อหาจากที่เรียน แล้วเขียนบรรยายออกมา เพราะวิชาสังคมนั้นไม่ใช่แค่รู้ แต่ต้องเกิดความเข้าใจ เกิดจิตสำนึกความภาคภูมิใจในชุมชนอย่างแท้จริงด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กที่เขียนไม่เป็นหรือเขียนไม่คล่อง กล้าคิดกล้าเขียน และมีการพัฒนาทางความคิด จิตใจเพิ่มขึ้นเรื่อยอีกด้วย

ปี ๒๕๔๗ โรงเรียนวัดไทรใหญ่ฯ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของเขตการศึกษานนทบุรี เขต ๒

ผู้ใดสนใจแลกเปลี่ยนความรู้กับครูสิริมาสามารถติดต่อได้ที่ (๐๑) ๖๑๘-๒๙๑๑, (๐๒) ๕๙๔-๓๐๒๘

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๗

รู้จักนักเรียน ก่อนสอนปูทางสู่บทเรียน

อ.อุปกรณ์ แสนวิสุข (ระดับชั้นประถมศึกษา)

ครูอุปกรณ์ แสนวิสุข สอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเวทวันวิทยา อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี ไม่ได้เริ่มต้นสอนหนังสือด้วยการเปิดตำราอย่างทั่วไป แต่เริ่มจากการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากตระหนักว่าถ้าเด็กมีปัญหาไม่ว่าจะเกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม หรือครอบครัวย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนเช่น บางคนซึมเศร้า ก้าวร้าวไม่สุภาพ ฯลฯ ดังนั้น ครูอุปกรณ์จึงศึกษานักเรียนในช่วงปิดภาคเรียนด้วยการศึกษาข้อมูลเด็กจากอาจารย์ประจำชั้นเดิม ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน สอบถามข้อมูล สภาพปัญหาทุกอย่าง แม้กระทั่งปัญหาพฤติกรรม การแสดงออกของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความต้องการด้านความช่วยเหลือ เมื่อได้ข้อมูลแล้วครูก็จัดกลุ่มเด็กตามสภาพปัญหา เพื่อช่วยเหลือและให้ความสนับสนุนนักเรียนทุกคน เช่นคนเก่งส่งเสริม คนจนให้ทุน คนมีปัญหาแก้ไข คนอ่อนให้กำลังใจ เป็นต้น

จากสภาพปัญหาและการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลทำให้ครูทราบว่า เด็กแต่ละคนมีปัญหา มีความชอบและความถนัดต่างกัน จึงออกแบบนวัตกรรมเพื่อวัดแววความถนัดของเด็กแต่ละคน เมื่อทราบว่าเด็กแต่ละคนถนัดทางด้านใด ครูจะจัดกลุ่มและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามแววที่ตนถนัดเช่น **เด็กที่มีแววผู้นำ** ก็ให้ได้เป็นผู้นำกลุ่ม ให้ได้เป็นผู้ออกแบบกิจกรรม ให้ได้เสนอหลักการและความคิดบ่อยๆ **เด็กที่แววนักภาษาก็ส่งเสริมให้ทำหน้าที่พิธีกรประจำห้อง** ให้ได้เล่าข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ที่เขาเป็นผู้จัดหามา **เด็กที่มีแววนักร้องนักดนตรี** ก็ให้ร้องเพลงเล่นดนตรี **เด็กที่มีแววนักวิทยาศาสตร์** ก็จัดหาเครื่องทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆฝึกให้ปฏิบัติ ที่สำคัญมีการจัดป้ายนิเทศแสดงให้คนอื่นเห็น ครูกล่าวชม และให้ทุกๆ คนได้กล่าวชื่นชมซึ่งกันและกัน จะทำให้เขาฝึกการยอมรับทั้งคำชื่นชม และคำตำหนิ

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับท้องถิ่น เรียนภูมิปัญญาก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กเกิดความภูมิใจและรักถิ่นกำเนิดทั้งยังมีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่นอีกด้วย ครูจึงควรสนับสนุนให้เด็กได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจะให้ทุกกลุ่มไปจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ทะเบียนภูมิปัญญา

ที่เราจะไปศึกษาว่าในท้องถิ่นมีเรื่องใดที่เราอยากรู้ อยากรเรียนเช่น ทุกคนช่วยกันทำตารางการ เรียนรู้มาเสนอครูให้ช่วยพิจารณา ซึ่งจะเน้นให้เด็กเห็นคุณค่าของคนในสังคมด้วยไม่เน้นเฉพาะ อาชีพแต่จะเน้นถึงทรัพยากรมนุษย์ด้วย เพราะครูจะทราบปัญหามาก่อนแล้วในช่วงที่ครูศึกษาเด็ก เป็นรายบุคคล เช่น เด็กจะรังเกียจเพื่อนที่มีฐานะยากจน รังเกียจเพื่อนที่มีพ่อแม่ที่เป็นคนพิการ ครูไม่ อยากรให้มีช่องว่าง เพราะจะเป็นปัญหาเมื่อจัดการเรียนระบบกลุ่ม จึงเน้นมากในเรื่องของคุณค่า การเป็นมนุษย์ คิดจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน ไม่ให้รังเกียจ คนแก่ ไม่ให้รังเกียจคนจน ไม่ให้ดูหมิ่นคนพิการ หรือคนที่ก้าวพลาดเกี่ยวกับชีวิตในชุมชนของ ตนเองโดยส่งเสริมนักเรียนได้ไปเรียนรู้กับบุคคลทุกรูปแบบเช่น การให้เรียนรู้กับคนแก่ที่อายุมาก ที่สุดถึงเรื่องชีวิตที่ยาวนาน จากคนที่สร้างฐานะด้วยตนเอง (เรื่องสู้แล้วรวย) จากคนพิการ (เรื่องคนสู้ชีวิต) จากบุคคลที่เป็นแบบอย่างในชุมชน(เรื่องทำดีได้ดี) จากผู้ที่มีประสบการณ์ ด้านยาเสพติด (เรื่องนรกทั้งเป็น)

นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการพาไปทัศนศึกษา เช่น อุทยานประวัติศาสตร์และ มีการนำวิชาสห.ไปบูรณาการกับวิชาต่างๆเช่นวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งหลังจากจัดการเรียนการสอนเช่นนี้พบว่าเด็กเข้าใจและมีความสุขในการเรียนมาก ครูก็สามารถ สอนและถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

ท่านใดต้องการแลกเปลี่ยนวิธีการสอนกับครูอุปกรณ์ แสันทวีสุข ติดต่อได้ที่ โทร. (๐๔๕) ๒๘๒-๖๖๗ หรือ โรงเรียน (๐๔๕) ๓๖๑-๓๖๖ มือถือ (๐๙) ๒๕๕-๑๐๕๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

หน้าที่พลเมืองรุ่นเยาว์ ดันหารากเหง้าท้องถิ่น อ.วีรบุช สรารัตนกุล (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ความหย่อนยานในหน้าที่พลเมืองของคนไทยบางคน ทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงหลายครั้ง จนคนรุ่นปู่ย่าพ่อบรรพบุรุษว่า "วิชาหน้าที่พลเมือง" หายไปจากระบบการศึกษาไทยแล้วหรืออย่างไร ความจริง "วิชาหน้าที่พลเมือง" ยังไม่ได้หายไปไหน ในทางกลับกันวิชาหน้าที่พลเมืองกลับแทรกอยู่ในเนื้อหาของแต่ละสาระวิชา และอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เป็น ๑ ใน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรใหม่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง สิทธิมนุษยชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูแต่ละคนจะนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนเด็ก

ครูวีรบุช สรารัตนกุล ครูต้นแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ปี ๒๕๔๔ เป็นครูท่านหนึ่งที่ยังคงทำหน้าที่ถ่ายทอดวิชาหน้าที่พลเมืองให้ลูกศิษย์ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๔ โรงเรียนยานนาวาศรีวิทยา ในชื่อใหม่ว่า "วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๑, ๒" โดยใช้การสอนแบบบรรยายสลับกับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

"เมื่อปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ดิฉันต้องปรับตัวหันมาส่งเสริมให้เด็กรู้จักสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยการพาออกไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ เช่น รัฐสภา จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย นิทรรศการ การแข่งขันตอบปัญหา และลดบทบาทเป็นครูผู้สอนมาเป็นที่ปรึกษาให้เด็ก ขณะเดียวกันดิฉันก็ร่วมสืบค้นหาความรู้เพิ่มเติมกับเด็กด้วย"

กิจกรรมการเรียนการสอนสำคัญที่ครูวีรบุชใช้เป็นบททดสอบความรู้ ความเข้าใจของลูกศิษย์ ในหน้าที่และการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย คือ การสาธิตการเลือกตั้ง โดยให้เด็กทุกคนเป็นพระเอก แบ่งหน้าที่กันทำงาน ทั้งการเขียนหนังสือเชิญผู้อำนวยการโรงเรียนมาเปิดงาน มีการรายงาน สาธิตการเลือกตั้ง แข่งขันกันปราศรัยหาเสียง ซึ่งครูวีรบุชได้เห็นภาพความร่วมมือร่วมใจของเด็กและครูอาจารย์ทุกคน จนงานสำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกครั้ง ทั้งความรู้จากการปฏิบัติจริง เหล่านี้ยังถือเป็นประสบการณ์ของเด็กที่จะสามารถได้นำไปใช้ในการเลือกตั้งกรรมการและประธานนักเรียนในชีวิตจริงด้วย

หน้าที่หนึ่งพลเมืองอีกประการหนึ่ง ที่ครูวีรบุรุษร่ำสอนลูกศิษย์อยู่เสมอคือการค้นหา รากเหง้าของตัวเองว่ามีความเป็นมาอย่างไร เด็กๆทุกคนจะได้ซึมซับและช่วยกันอนุรักษ์หวงแหน ท้องถิ่น ครั้งหนึ่งเธอเคยตั้งใจพยให้นักเรียนไปค้นหาความเป็นมาของ “ถนนสาธุประดิษฐ์” ที่ ทอดผ่านหน้าโรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม นอกจากเด็กๆจะสืบค้นในห้องสมุดอินเทอร์เน็ตแล้ว ยัง ลงพื้นที่ออกไปหาความรู้เพิ่มนอกห้อง และได้พบอนุสาวรีย์ “นายต่วน สาธุ” ชาวสวนผู้อุทิศเงิน และที่ดินเพื่อสร้าง “ถนนสาธุประดิษฐ์” ขึ้นมาให้คนในท้องถิ่นใช้ประโยชน์ในการสัญจร

จากการสอบถามชาวบ้านรุ่นปู่ย่า เด็กๆได้พบข้อมูลที่น่าตื่นเต็นว่า ยังมีทายาทของ นายต่วนซึ่งเป็นลูกสาวคนเล็กเหลืออยู่คนหนึ่งเป็นคุณยายจำลอง สาธุ วัย ๗๐ ปี ปลูกบ้านอยู่หัว มุมถนนสาธุประดิษฐ์ ทำให้เด็กๆ ตื่นเต้นกับการค้นพบครั้งนี้มาก เพราะได้เรียนรู้จากสถานที่จริง สนุกกับการพูดคุยกับคุณยายที่ช่วยเหลือเหตุการณ์บ้านเมืองสมัยก่อนให้ฟัง จากนั้นนักเรียนกลับมา เขียนรายงานและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

สำหรับการประเมินการสอนของครูวีรบุรุษนั้น ใช้วิธีประเมินจากสภาพจริง ไม่ใช่การสอบแล้ว เก็บคะแนนเหมือนแต่ก่อน ครูวีรบุรุษใช้วิธีสังเกตและเอาใจใส่นักเรียนตลอดเวลา ตั้งแต่การ รวมกลุ่มทำกิจกรรม วิธีสืบค้น การนำเสนอ ใครที่เอาเปรียบเพื่อน ไม่มีความรับผิดชอบ ก็ไม่ควร จะได้รับคะแนนเท่ากันเพื่อนซึ่งทำงานหนัก

เพื่อนครูท่านใดสนใจแลกเปลี่ยนความรู้กับครูวีรบุรุษ ติดต่อได้ที่โทร. (๐๙) ๖๗๘-๘๙๖๘

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗

วิชาพุทธศาสนา

รวบเนื้อหา – ลงมือทำจริงสอนพุทธศาสนาให้สนุก อ.จันทนา ชัยสิทธิ์ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

เมื่อ ครูจันทนา ชัยสิทธิ์ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี ๒ จ.สุราษฎร์ธานี ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในครั้งแรกนั้นวุ่นวายของความคิด คือความกังวลว่าจะทำอย่างไรให้นักเรียนซึ่งกำลังอยู่ในวัยรุ่น ไม่เบื่อหน่ายเนื้อหาวิชา ซึ่งนักเรียนเคยเรียนมาแล้วตั้งแต่เด็ก นอกจากนี้ในวิถีชีวิตนักเรียนนั้นก็เคยประสบเคยปฏิบัติ และเป็นกังวลมากขึ้นเมื่อทราบแนวปฏิบัติของโรงเรียนว่าให้บูรณาการพระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตของนักเรียน

จากประสบการณ์ในการสอนนักเรียนวัยรุ่นมาหลายปี ทำให้เริ่มคิดวิธีการที่จะสอนนักเรียนโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วยลดความเบื่อหน่ายของเด็ก จึงเริ่มรวบรวมหัวข้อที่รวบรวมได้ก็เป็นหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องประวัติและความสำคัญของพุทธศาสนา พุทธประวัติ หลักธรรมคำสั่งสอนต่างๆ และได้เลือกเรื่องหน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธและศาสนพิธีมาใช้บูรณาการกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน

เมื่อเริ่มเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอน คำถามแรกที่ได้รับจากนักเรียนคือทำไมเราต้องมาเรียนเรื่องเดิม ๆ มาฝึกปฏิบัติสิ่งที่เขาปฏิบัติอยู่แล้ว การชี้แจง การแจ้งวัตถุประสงค์ให้นักเรียนเข้าใจว่า เพื่อให้ นักเรียนจดจำและนำสาระที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น ทำให้ลดแรงต้านทานด้านจิตใจของนักเรียนและเพิ่มความตั้งใจในการปฏิบัติในหัวข้อที่กำหนดได้มากขึ้น นับว่าเป็นความสำเร็จเบื้องต้นของการจัดการเรียนการสอนและเริ่มการสอนด้วยความมั่นใจ

เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีไปพอสมควรแล้วจะให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้ง ๓ หัวข้อในคราวเดียวกัน ภาคปฏิบัติจะเริ่มจากให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มๆ (กลุ่มนิมนต์สงฆ์ กลุ่มจัดสถานที่ กลุ่มพิธีกรรม และกลุ่มภัตตาหาร) ตามความสามารถ ความสนใจเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ตามใบงานที่มอบหมายเป็นขั้นเตรียมการ โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มจะต้องนำข้อมูลในส่วนที่รับผิดชอบมาสรุปให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าชั้นเรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องคอย

ดูแล ตรวจสอบ ซักถามจนกว่าข้อมูลสมบูรณ์ถูกต้องชัดเจน ซึ่งในบางครั้งครูต้องไปช่วยดูแลในการประสานงานระหว่างนักเรียนกับวัดด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับนักเรียน

ครูจันทนาเล่าว่า สิ่งที่ได้จากการจัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาและการลงมือปฏิบัติโดยตรง คือ นักเรียนจะรู้จักวิธีการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา การปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ทั้งกาย วาจา ใจ การใช้คำพูดที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ การถวายสังฆทานและการทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่างๆ เป็นต้น ส่วนผลที่ได้ทางอ้อมคือ นักเรียนเข้าใจวิธีการวางแผนการจัดการที่มีขั้นตอน และทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ มีความรับผิดชอบมากขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติตามวิธีชาวพุทธเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาเป็น**วัตรปฏิบัติ**ของคนไทยอยู่แล้ว เมื่อนักเรียนจะพอมีความรู้ถึงความแตกต่างของการกราบพระและบุคคล บางครั้งอาจทำไม่ถูกต้องนัก แต่เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงก็จะเกิดการเรียนรู้และความกระตือรือร้น ซึ่งนักเรียนบางกลุ่มใช้วิธีการโทรศัพท์มาปรึกษานอกเวลาราชการ เพื่อหารือถึงกิจกรรมเหล่านี้ เนื่องจากการวัดผลประเมินผลเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้เด็กยิ่งเพิ่มความขวนขวาย โดยเฉพาะกิจกรรมดังกล่าวนี้มีคะแนนให้ทุกขั้นตอนด้วย กลุ่มที่ปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนก็จะได้คะแนนสูงสุด ส่วนกลุ่มที่บกพร่องก็มีการแก้ไขปรับปรุงเป็นกรณีไป

“การสอนพุทธศาสนาให้สนุก ควรมีการรวมเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้มากกว่าในตำราเรียนและห้องเรียนที่สามารถบูรณาการเนื้อหาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามหลักสูตรจะทำให้การเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาสนุกมากขึ้นกว่าเดิม” ครูจันทนา กล่าว

เพื่อนครูท่านใดต้องการแลกเปลี่ยนวิธีการสอนพุทธศาสนาแบบบูรณาการให้สนุก นักเรียนไม่เบื่อเรียน สอบถามได้ที่ โทร. (๐๙) ๕๙๔-๙๖๗๕

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗

วิชาวิทยาศาสตร์

ครูภาษาไทยสอนวิทยาศาสตร์หลอมเด็กเป็นนักคิด – นักเขียน

อ.ระพีพรรณ ขำรักษา (ระดับชั้นประถมศึกษา)

ครูระพีพรรณ ขำรักษา วัย ๕๘ ปีแห่งโรงเรียนวัดบางประทุนนอก เขตจอมทอง กรุงเทพฯ สอนวิทยาศาสตร์จนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลครูดีเด่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สังกัดกรุงเทพฯ ๒ ปีซ้อน (๒๕๓๗ -๒๕๓๘) ทำให้ได้เรียนรู้ว่าครูวิทยาศาสตร์ไม่จำเป็นต้องจบเอกวิทยาศาสตร์โดยตรงก็สามารถสอนวิทยาศาสตร์ได้ ขอเพียงเป็นคนมีความกล้าคิดนอกกรอบผ่านโครงงานวิทยาศาสตร์ที่หลากหลาย ฝึกเด็กคิดทดลองและถ่ายทอดออกมาเป็นรายงานอย่างสร้างสรรค์ นอกจากจะหลอมให้เด็กกลายเป็นนักวิทยาศาสตร์ระดับแถวหน้าแล้วบางคนอาจกลายเป็นนักเขียนตำรา เรื่องสั้น นิทานวิทยาศาสตร์

ครูระพีพรรณเล่าว่า บรรยากาศการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สมัยก่อน ครูส่วนมากจะยึดติดกับตำราไม่เน้นการทดลอง เพราะเกรงกลัวเกิดอันตรายและขาดเครื่องมือในการทดลอง จึงใช้วิธีบอกขั้นตอนการทดลองและผลที่จะเกิดขึ้นบนกระดานดำ ไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้าใจหรือไม่ นักเรียนจึงใช้วิธีท่องจำจากตำราเป็นหลัก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ ครูระพีพรรณได้ปรับวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ใหม่ผ่านการคิดนอกกรอบ ออกตระเวนรับการอบรมยุทธวิธีใหม่ๆ และนำมาใช้กับนักเรียนนับตั้งแต่การเข้าไปงาน มอบอุปกรณ์ให้นักเรียนทดลองและการเขียนรายงานการทดลอง จนพัฒนามาเป็น “โครงงานวิทยาศาสตร์” ในที่สุด

ครูระพีพรรณทำโครงงานวิทยาศาสตร์ครั้งแรกเริ่มด้วยการหาอาสาสมัครนักเรียนชั้น ป.๖ จำนวน ๖ คนแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม มาคุยกันว่ามีอะไรใกล้ตัวที่มีปัญหา กลุ่มแรกเสนอปัญหาคลองบางประทุนนอกเน่าเสีย และเสนอทางแก้ไขจะทดลองทำถังดักไขมันและเครื่องกรองน้ำจากกรวด หิน ทราชและถ่านหุงต้ม มากรองน้ำที่ใช้แล้วจากโรงอาหาร นำน้ำที่ดักไขมันและกรองแล้ว มาทดลองเลี้ยงปลาหางนกยูง ปรากฏว่าปลาหางนกยูงไม่ตายแถมมีสีส้มสวยงาม แสดงว่าน้ำที่ผ่านการดักไขมันและกรองเป็นน้ำที่สะอาด จึงกลายมาเป็นโครงงาน “น้ำใสปลาสวย” ครูระพีพรรณทดลองส่งโครงงานเรื่องนี้เข้าประกวดที่สมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทยเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๗ ได้รับรางวัลเหรียญทอง ครูระพีพรรณกล่าว

ส่วนอีกกลุ่มต้องการจะแก้ปัญหากลิ่นเหม็นจากรองเท้านักเรียนของตัวเองและเพื่อน ๆ ได้จึงเสนอวิธีแก้ไขโดยใช้ที่เปลือกไข่ยางไฟห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ใส่ในรองเท้าทิ้งไว้ ๒-๓ ชั่วโมง ปรากฏว่าสามารถดับกลิ่นได้เกิดเป็นโครงการเปลือกไข่ขจัดกลิ่นเหม็น ได้รับรางวัลชมเชยในงานเดียวกัน ซึ่งครูระพีพรรณบอกว่า ทหารที่อยู่ตามชายแดนหรือในป่า หรือนักท่องเที่ยวสามารถจะนำวิธีนี้ไปใช้ได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญวัสดุอย่างเปลือกไข่ก็หาได้ทั่วไปทั้ง ๒ รางวัลเป็นการจุดประกายเล็กๆให้นักเรียนชั้น ป.๖ โรงเรียนวัดบางประทุนนอกทุกคนตื่นตัวอยากที่จะมาทดลองและอยากมีส่วนร่วมทำงานกับเพื่อนๆ ช่วงแรกมีแต่โครงการในวิชาวิทยาศาสตร์ จนมาถึงปี ๒๕๔๒ จะมีการจัดนิทรรศการโครงการเกือบทุกวิชา ทุกต้นเดือนมีนาคมของทุกปีจะมีการจัดนิทรรศการโครงการวิทยาศาสตร์ให้ห้องๆ มาศึกษา โดยรุ่นพี่จะเป็นผู้นำเสนอเองทั้งหมดผ่านการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ในสัปดาห์วิทยาศาสตร์ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๔ สิงหาคมของทุกปี นักเรียนทุกคนได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน และตั้งตารองานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ทุกปี

ครูระพีพรรณพยายามฝึกให้เด็กๆ สามารถนำความรู้จากการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาเขียนเป็นหนังสือเล่มเล็กคล้ายพ็อคเก็ตบุ๊ก มีคำนำ สารบัญ การสรุปเนื้อหา ภาพประกอบ มานำเสนอหน้าห้องเรียนแล้วประเมินตนเอง ให้เพื่อนประเมิน ครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมิน เพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเองให้งานดีขึ้น จากการประเมินภายนอกเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๔๖ นักเรียนโรงเรียนวัดบางประทุนนอกผ่านการประเมินด้านการคิดวิเคราะห์ในระดับ ๓ ซึ่งถือเป็นระดับที่ดีที่สุด

ครูท่านใดสนใจวิธีการสอนของครูระพีพรรณแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ โทร. (๐๒) ๔๑๕-๒๒๗๙ (๐๙) ๔๔๒-๓๗๕๗

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗

สร้างระบบความจำจากการลงมือปฏิบัติ

อ.วรรณ ใจกว้าง (ระดับชั้นประถมศึกษา)

ถ้าครูไม่คิดรูปแบบการสอนใหม่ๆ ปล่อยให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ก็จะทำให้ความกระตือรือร้นที่เคยมีอยู่ในตัวเด็กหายไป เมื่อเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนแล้ว ไม่ว่าจะเรียนวิชาอะไรก็ไม่ยากเกินกว่าจะเรียนรู้ และเป็นเรื่องง่ายของครูผู้สอน แนวคิดนี้ **ครูวรรณ ใจกว้าง โรงเรียนชุมชนบ้านตาหลังใน จ. สระแก้ว** ได้ใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนใน **วิชาวิทยาศาสตร์**

ครูวรรณ เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยของตัวเอง โดยครูทำหน้าที่เตรียมอุปกรณ์ จัดหาสถานที่ด้วยการเปลี่ยนบรรยากาศที่เรียนใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน โดยปล่อยให้เด็กได้ลงมือทดลองด้วยตัวเอง เด็กจะเกิดความสุข ได้ทั้งทักษะและความรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติหลังทดลองเสร็จ เด็กจะต้องสรุปความรู้ลงในใบงาน จากนั้นครูจะป้อนคำถามหลังการทดลองและสรุปผลร่วมกันอีกครั้ง ซึ่งการสอนรูปแบบนี้ทำให้เด็กชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น เพราะได้มีส่วนร่วมในการเรียน ครูจะต้องคิดหารูปแบบการสอนใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา

ครูวรรณ ยังให้เด็กทำโครงการตามความสนใจ ไม่เฉพาะโครงการวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่จะบูรณาการทุกวิชาเข้าด้วยกัน และเมื่อถึงสิ้นปีก็จะนำโครงการของนักเรียนมาประกวดแข่งขันกันตามลำดับช่วงชั้นการศึกษา หัวข้อของโครงการก็จะเปิดกว้าง ให้เด็กหยิบยกเรื่องใดมาเป็นประเด็นปัญหาก็ได้

จากนั้นเด็กจะต้องศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม และนำมาจัดระบบข้อมูลให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยโครงการจะแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑. โครงการสิ่งประดิษฐ์
๒. โครงการสำรวจ
๓. โครงการทดลอง
๔. โครงการทฤษฎีและหลักการ

แต่สำหรับเด็กเล็กมักจะเป็นโครงการสำรวจ เพราะทำได้ง่ายกว่า อย่างโครงการที่ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่งของเด็กชั้น ป.๑ ชื่อโครงการ "รูปปั้นแสนสวย" เป็นโครงการเกี่ยวกับ

การหล่อปูนปลาสเตอร์ จุดเริ่มต้นมาจากเด็กชั้น ป.๑ ที่เห็นรุ่นพี่เรียนหล่อปูนปลาสเตอร์จึงเกิดความสงสัย ตั้งคำถามกับครูว่าทำไมปูนผง ผสมน้ำจึงออกมาเป็นรูปเป็นร่างได้ ครูจึงแนะนำให้เด็กลองผสมปูนปลาสเตอร์และทดลองทำเอง จากนั้นก็ให้ทดลองหาสัดส่วนการผสมปูนกับน้ำที่เหมาะสม จึงออกมาเป็นโครงการงานของนักเรียนรุ่นเล็ก

มาถึงผลงานของพี่ ป.๖ ก็มีโครงการที่น่าสนใจ เช่น "น้ำแข็งสวยด้วยสีธรรมชาติ" จุดเริ่มต้นมาจากช่วงฤดูร้อนเด็กต่างจังหวัดจะชอบทานน้ำแข็งไสหรือน้ำหวาน ดับร้อนให้เย็นชื่นใจ เด็กๆ จึงเกิดความคิดที่จะประดิษฐ์น้ำหวานหรือน้ำแข็งไสด้วยสีธรรมชาติ ทั้งจากดอกอัญชัญ ดอกกระเจี๊ยบ เป็นต้น จากนั้นก็ทดลองทำให้เพื่อนๆ ในโรงเรียนได้ชิม มีการให้กรอกแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นติชม ซึ่งก็มีเสียงตอบรับที่ดี และเด็กยังได้นำออกขายในวันงานประกวดโครงการทำให้ได้กำไรพอสมควร

นอกจากนี้ ครูยังคิดโครงการวิทยาศาสตร์น่ารู้ โดยกำหนดให้เด็กทุกคน ตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ก่อนเข้าบทเรียนทุกวัน และให้เพื่อนๆ คิดหาคำตอบในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็กให้สูงขึ้น และเมื่อมีการประเมินผลกิจกรรมปลายภาคเรียน ปรากฏว่าเด็กๆชอบกิจกรรมนี้กันมาก โดยให้เหตุผลว่า ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยรู้มาก่อนมากขึ้น

ครูวรรณ บอกฝากถึงเพื่อนครูว่า "การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เด็กอาจมองเป็นวิชาที่ยาก แต่ถ้าครูปรับวิธีการสอน เน้นการลงมือปฏิบัติ และมอบหมายให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง เป็นการเสริมสร้างระบบความจำ จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะใฝ่เรียนรู้และความรู้ทั้งหมดจะซึมซับเข้าสู่เด็กได้ไม่ยาก" ครูวรรณยังให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมว่า สำหรับเด็กและชั้นประถมศึกษาจะเป็นโครงการสำรวจ โครงการทดลอง โครงการสิ่งประดิษฐ์ ที่ทำได้ง่ายกว่าโครงการทฤษฎีและหลักการ"

หากเพื่อนครูมีข้อสงสัย หรือต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับครูวรรณสามารถติดต่อได้ที่ โทร . (๐๗) ๐๒๑-๔๙๐๕

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๗

เครื่องมือวิทยาศาสตร์ หนูทำเองก็ได้...ง่ายจัง

อ.อาภา เจริญเกษ (ระดับชั้นประถมศึกษา)

ผลพวงจากการประยุกต์วัสดุเหลือใช้ในห้องถิ่นกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กๆเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ทำให้ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา นักเรียนชั้น **ประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ โรงเรียนชุมชนวัดพระพรางค์วิริยวิทยา ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี** มีเครื่องมือเครื่องมือสำหรับทดลองในวิชาวิทยาศาสตร์แบบง่ายๆ แทนเครื่องมือราคาแพงหลายแสนบาทได้อย่างสบาย ภายใต้การดูแลของ **ครูอาภา เจริญเกษ อ.ประจำวิชาวิทยาศาสตร์** วัย ๔๕ ปี ที่เป็นได้ทั้งเพื่อนครูและพ่อแม่ในเวลาเดียวกัน

ด้วยวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ที่ต้องเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติทำการทดลองด้วยตนเอง แต่ก็ติดปัญหาขาดเครื่องมือทดลอง ครูอาภา บอกว่า ถ้าต้องรอให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้ ต้องใช้เวลานานกว่าจะได้มา ส่วนจะควักเงินซื้อเองนั้นก็ลำบาก เพราะเครื่องมือแต่ละชิ้นมีราคาแพงมาก จึงหันมาขอความร่วมมือให้นักเรียนช่วยกันผลิตเครื่องมือทดลองจากวัสดุที่หาง่ายในห้องถิ่นใช้กันเอง แล้วแต่ว่าใครจะคิดได้ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

อาทิ นำกล่องกระดาษเก่าๆ เจาะรูใส่แว่นขยาย ติดหลอดไฟจะได้ **“เครื่องฉายภาพแบบง่าย”** มาใช้กัน บางกลุ่มเอาแผ่นฟิวเจอร์บอร์ดหรือกระดาษมาวาดรูปอวัยวะภายในร่างกายเป็น **“หุ่นแสดงอวัยวะภายในมนุษย์”** ส่วน **“แผนงาธิตจักรวาล”** เด็กๆจะนำเอาลูกฟุตบอลหลายขนาดมากำหนดเป็นตัวแทนดวงดาวต่างๆ ติดเข้ากับก้านไม้ ทำให้เห็นตำแหน่งดวงดาวและวงโคจร บางคนรู้จักนำภูมิปัญญาชาวบ้านอย่าง **“หนังตะลุง”** มาเรียนรู้เรื่องแสงและเงา โดยตัดกระดาษคล้ายตัวหนังตะลุง ซึ่งผ้าขาวกั้นเป็นฉากแสดง นำไฟฉายมาส่องให้เห็นเป็นเงา เป็นต้น

การสอนวิทยาศาสตร์ของครูอาภา นอกจากจะเน้นการทดลองเพื่อให้ลูกศิษย์มีความเป็นเลิศทางวิชาการในชั่วโมงเรียน อยากเห็นลูกศิษย์มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย ครูอาภาจึงใช้เวลาว่างศึกษาชีวิตนักเรียนแต่ละคนว่าประสบปัญหาเรื่องใดบ้าง เพื่อจะหาวิธีช่วยเหลือตรงจุดและนำไปวางแผนการสอนๆได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากการใช้เวลาหลังเลิกเรียนออกตระเวนเยี่ยมครอบครัวนักเรียนทุกคน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน พ่อแม่แยกทางกันและอยู่ในวงล้อมของยาเสพติด

“เมื่อรู้ว่าลูกศิษย์มีปัญหาเรื่องรายได้ ครูจึงควรส่งเสริมพวกเขา รวมกลุ่มกัน นำความรู้ จากวิชาวิทยาศาสตร์ ช่วยกันคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ขายได้ในตลาดนัดนักเรียน ของโรงเรียน เพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวอีกทาง อาทิ สมุนไพร ยาหม่องและยากันยุงจาก สมุนไพร ผักปลอดสารพิษ แถมยังเป็นการช่วยให้พวกเขาห่างไกลยาเสพติดด้วย” ครูอภา กล่าว

ส่วนผลงานนักเรียนที่เป็นหน้าเป็นตาที่สุด คือ “ตุ๊กตาจากเศษกระดาษ” เป็นการนำ กระดาษเหลือใช้มาปั้นเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วนำมาแช่น้ำเป็นตุ๊กตารูปคน สัตว์ สิ่งของ ดอกไม้ ที่วาง โทศัพทมือถือถือ จากนั้นวาดลวดลายให้สวยงามทันสมัย ซึ่งไม่เพียงลูกค้าที่เป็นเพื่อนๆ ครูอาจารย์ ในโรงเรียนเท่านั้นที่ถูกใจและช่วยกันอุดหนุนจนผลิตแทบไม่ทัน และยังมีลูกค้าในหมู่บ้าน ชุมชน ข้างนอกสั่งซื้อเข้ามาเป็นระยะๆ

ครูอภาบอกว่า เมื่อนักเรียนมีรายได้พอที่จะช่วยเหลือครอบครัว สังเกตได้ว่า พวกเขา มีความภาคภูมิใจที่สามารถยืนอยู่ด้วยลำแข้งของตัวเอง มีความสุข สนุกสนานกับการเรียนมากขึ้น ทำให้ผลการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีเกิน ๗๐% สูงกว่ามาตรฐานที่โรงเรียนตั้งไว้

เพื่อนครูคนใดสนใจวิธีการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในแบบฉบับของครูอภา สามารถ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ที่โรงเรียนชุมชนวัดพระปรางค์วิริยวิทยา ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี โทร (๐๓๖) ๕๙๑-๒๐๐ , (๐๓๖) ๕๙๑-๗๘๔

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗

สอนเด็กให้คิดตามหลักวิทยาศาสตร์ สร้างได้ทั้งปัญญาและองค์ความรู้ อ.ต้นหยง อิ่มมาก (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

วิชาวิทยาศาสตร์ ศาสตร์ที่ว่าด้วยการทดลองและการพิสูจน์เพื่อค้นคว้าหาข้อเท็จจริงซึ่งเป็นองค์ความรู้ในปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากประเทศใดสามารถสร้างสรรค์ความรู้สิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมได้มาก ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศปัจจุบันแต่ประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรแขนงนี้ก็เป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเพราะเด็กไทยไม่ได้รับการปลูกฝังให้คิดด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่เรียนในระดับชั้นพื้นฐาน

ต้นหยง อิ่มมาก *ครูสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จ.พระนครศรีอยุธยา* ผู้ได้รับคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบสาขาวิทยาศาสตร์ปีการศึกษา ๒๕๔๓ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวมานาน จึงได้สร้างรูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการโครงการเข้าสู่บทเรียนเพื่อถ่ายทอดให้นักเรียนได้ซึมซับกระบวนการคิดตามหลักวิทยาศาสตร์

ครูต้นหยงจะใช้วิธีนำโครงการมาบูรณาการร่วมกับการสอนองค์ความรู้เพื่อปูพื้นฐานหลักการคิดด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นไม่ว่าครูจะเข้าสอนหรือเป็นวิทยากรรับเชิญสอนนักเรียนในระดับใดก็ตาม ก็จะเริ่มจากการให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการของวิทยาศาสตร์เสียก่อน เพราะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นไม่ว่าระดับใดก็ตามย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานเดียวกันเพียงแค่ปรับเนื้อหาวิชาให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละระดับเท่านั้น

ทั้งนี้ความรู้ของวิชาวิทยาศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็นตัวเนื้อหาความรู้และกระบวนการแสวงหาความรู้ แต่การให้นักเรียนได้ลงมือใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง เพื่อได้มาซึ่งความรู้ จะทำให้เด็กได้รับความรู้แบบยั่งยืนดีกว่าสอนแบบท่องจำ

สำหรับวิธีการสอนนั้น ช่วงเริ่มต้นของภาคเรียน ครูจะกำหนดสถานการณ์ขึ้น ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อความ ภาพ บทเพลง การทดลอง หรือสื่อและอุปกรณ์เสริมอื่นๆ ให้นักเรียนวิเคราะห์จากสถานการณ์ที่กำหนดให้อะไรคือตัวแปรต้น ตัวแปรตาม รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสมมติขึ้น จากนั้นจะให้นักเรียนสร้างสถานการณ์ขึ้นเองและกำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม กลุ่มตัวอย่าง เมื่อทำจนคล่องแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการแสวงหาความรู้ ๕ ขั้น คือ การระบุปัญหา การตั้งสมมติฐาน การทดลอง การรวบรวมข้อมูล การสรุปและอภิปรายผลการทดลอง เมื่อได้คำตอบคือความรู้แล้ว

นักเรียนต้องจำแนกด้วยว่า ความรู้ที่ได้มาเป็นข้อเท็จจริง ทฤษฎี หรือความคิดรวบยอด เมื่อนักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์แล้ว ครูจะเริ่มให้นักเรียนลองคิดทำสิ่งประดิษฐ์จากของเหลือใช้ และทำโครงการเชิงสำรวจที่สนใจ อาจจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละหมู่บ้าน ตำบล สำหรับข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับทำโครงการชิ้นใหญ่ปลายภาคเรียน

ด้วยขั้นตอนการสอนเช่นนี้ นักเรียนจะมีคุณลักษณะพื้นฐานการเป็นนักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์ได้ เพราะกิจกรรมทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด มีความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์ต่อข้อมูล และจากการทำงานกลุ่มทำให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเพื่อน ที่สำคัญคือมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะพานักเรียนให้สนใจอยากเรียนวิทยาศาสตร์ต่อไปในระดับที่สูงขึ้น และยังสามารถนำกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้อีกด้วย

“อยากฝากถึงเพื่อนครู ไม่ว่าจะสอนในสาระกลุ่มวิชาใด ไม่ควรเน้นการสอนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น นอกห้องเรียนยังมีความรู้อีกมากที่รอให้เข้าไปแสวงหา ครูควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความอยากเรียนรู้ของนักเรียน แม้จะเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นบ้างแต่ผลลัพธ์สุดท้ายก็จะได้ประโยชน์กันทั้งเด็กและครู” ครูต้นหยง กล่าว

หากเพื่อนครูมีข้อสงสัยสามารถสอบถามหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูต้นหยงได้ที่ โทร. (๐๑) ๙๘๔-๗๒๐๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันจันทร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗

สุ จิ ปุ ลิ หนทางปั้นนักประดิษฐ์รุ่นเยาว์

อ.ประภาศรี ยศภัทรภิญโญ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

การสอนโดยยึดหลักว่า “วิทยาศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนเรา ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน” เป็นหลักการสอนง่ายๆ ที่ **ครูประภาศรี ยศภัทรภิญโญ โรงเรียนวัดช่องลม กทม.** นำมาใช้เพื่อทำให้เด็กสนใจเรียน ทั้งยังช่วยฝึกเด็กให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตและรู้จักเชื่อมโยงบทเรียนกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

ครูประภาศรีเล่าว่า การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษา นั้น สิ่งสำคัญต้องชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญว่าวิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยเริ่มสอนจากเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวออกไปยังเรื่องที่อยู่ไกลตัว ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกเหมือนกับการกำลังเล่นและอยากที่จะเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็มีการบูรณาการสิ่งที่เด็กได้พบเห็นเชื่อมโยงไปยังเรื่องอื่นๆ เด็กก็จะค่อยๆ เรียนรู้จนเกิดความชำนาญ

จะเห็นได้ว่าวิธีสอนของครูประภาศรีจะเป็นการสอนที่มีลักษณะ “เรียนปนเล่น” เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกและอยากทดลองทำสิ่งที่เรียนมา แต่ที่สำคัญก่อนเข้าสู่บทเรียน ครูจะต้องศึกษาพฤติกรรมของเด็กด้วยว่าต้องการเรียนรู้หรือสนใจเรื่องใดอยู่ โดยอาจใช้การตั้งคำถาม เช่น ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เพราะอะไร อย่างไร ซึ่งการตั้งคำถามจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กมีทักษะเกิดความสนใจในสิ่งที่เรียนและจะสามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันหากเป็นเรื่องทำทนาย และสามารถพิสูจน์ได้ เด็กก็จะรู้สึกสนุก ภาคภูมิใจ และมีใจรักที่จะค้นหาในสิ่งนั้นๆ อย่างการสอนเรื่องระบบนิเวศน์บนบก ที่เกี่ยวกับมลพิษในอากาศ ครูก็จะให้นักเรียนทดลองทำสวนขวดโดยนำดิน มด ใส้เดือน และต้นไม้ใส่เข้าไปในขวด

หลังจากนั้นให้รดน้ำครั้งเดียวแล้วปิดฝา และให้แสงเป็นเวลา จากนั้นให้เด็กสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งเด็กจะค่อยๆ เรียนรู้ว่า ต้นไม้ต้องอาศัยแสงแดดในการสังเคราะห์แสงเพื่อปรุงอาหาร แล้วคายก๊าซออกซิเจนออกมาทำให้เกิดการหมุนเวียนของอากาศ ส่วนมด และใส้เดือนจะมีส่วนทำให้ดินร่วนซุยและให้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่ทุกสิ่งทุกอย่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ นอกจากนี้ยังให้เด็กได้ประดิษฐ์และทำของใช้เอง เช่น โดยการทำโครงงานสิ่งประดิษฐ์อาศัยหลักการเกี่ยวกับวงจรไฟฟ้า และการทำงานของมอเตอร์มาประดิษฐ์เป็นของเล่น

กระทรวงไฮเทค ตู๊กตาเล่นไอซ์ (ตู๊กตาเต๋นร่า) คอมพิวเตอร์เสริมสมอง เครื่องช่วยตรวจข้อสอบ เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนยังนำเรื่องสารเคมีมาคิดทำน่ายาฆ่าตืดเครื่องเงินและเครื่องทองเหลืองเป็นโครงการประเภททดลอง และการทำสบู่เหลวจากเปลือกกล้วยน้ำว้า โดยนำเปลือกกล้วยน้ำว้าไปตากแดดจนแห้ง แล้วนำไปเผาไฟจนไหม้เกรียม นำมาฉีกแช่น้ำไว้ ๑ คืน และนำน้ำที่ได้ไปต้มจนเดือดใส่เกลือเพิ่มความเข้มข้น และน้ำมันมะกอกเป็นตัวทำให้ลื่น ทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำมากรองมาใช้เป็นสบู่เหลวไว้ล้างมือ เป็นต้น

นอกจากนี้ ครูประภาศรี ยังได้นำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะเรื่อง อริยสัจสี่ และ สุ จิ ปุ ลิ ซึ่งหมายถึง การฟัง การคิด การถาม และการเขียนมาใช้ในการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีสมาธิในการฟัง และคิดตาม หากไม่เข้าใจต้องซักถาม เมื่อได้รับคำตอบแล้วควรมี การจดบันทึกทุกครั้ง ป้องกันการลืม ซึ่งจะทำได้ก็เด็กเข้าใจมากขึ้น

“เมื่อเข้าสู่ชั้นเรียน เด็กจะเข้าใจทันทีว่า สุ จิ ปุ ลิ คืออะไร เวลานี้เด็กจะไม่ถามเลยว่า ควร จะจดบันทึกในสิ่งที่ครูสอนหรือไม่ และชอบที่จะทดลอง ค้นคว้าจากทั้งในห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และรายการต่างๆ ทางโทรทัศน์มากขึ้น เพราะเข้าใจดีว่าการเรียนในห้อง คือ ทฤษฎี เมื่อพิสูจน์ได้ แล้วต้องนำไปคิดต่อ โดยทำเป็นโครงการ หรือการทดลอง เนื่องจากเป้าหมายในการสอน ไม่ได้ สอนเพื่อให้จบบทเรียนในชั้นเรียน แต่ต้องการฝึกให้เด็กๆ เหล่านี้เป็นนักประดิษฐ์ตั้งแต่วัยเยาว์” ครูประภาศรี กล่าว

เพื่อนครูท่านใดสนใจวิธีการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในแบบฉบับของครูประภาศรี แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นได้ที่โทร. (๐๕) ๘๔๘-๕๙๖๗ หรือโทร. (๐๑) ๙๐๘-๗๖๒๓

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗

สร้างสรรค์งานวิทย์ ผลิตนักวิจัยรุ่นเยาว์

อ.สมคิด ศิริเรือง (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

ผลพวงของการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ครูหลายคนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ จากเดิมที่เน้นเพียงเนื้อหาในแบบเรียน มาเป็นการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง เริ่มด้วยการตั้งสมมุติฐาน ตามด้วยการลงมือทดลองเพื่อหาคำตอบ ซึ่งการสอนในรูปแบบนี้คือหัวใจของการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ใครๆ คนบอกว่า **หิน** จึงไม่ใช่เรื่องยากหากมีความเข้าใจ

ตลอดเวลา ๒๖ ปี ในอาชีพ "ฟอพิมพ์" ของ **ครูสมคิด ศิริเรือง ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม ต.บ้านอิฐ อ.เมือง จ.อ่างทอง** ได้อุทิศชีวิตเพื่อการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ จนเป็นผู้ได้รับรางวัลชมเชยสิ่งประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์ เมื่อปี ๒๕๓๘ จากสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) มาครอง

“ไม่ได้มีอะไรลับซับซ้อน แต่เน้นให้เด็กได้ปฏิบัติจริง ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และสอบถามเด็กด้วยว่าสนใจอยากรู้ในเรื่องใด พร้อมตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ อยากหาคำตอบ ถือเป็นเทคนิคการเรียกน้ำย่อย ก่อนที่จะโยนเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้เด็กอยากเรียนรู้”
ครูสมคิด แนะนำเคล็ดลับการสอน

ครูสมคิดยังแนะนำว่า สิ่งที่เพื่อนครูไม่ควรลืมคือ จะต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เข้ากับบทเรียนและต้องบอก ให้เด็กทราบถึงประโยชน์ของวิทยาศาสตร์ว่ามีส่วนสำคัญต่อชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง เช่น เรื่องวงจรไฟฟ้า ซึ่งวงจรไฟฟ้าจะมีหลายชนิด ก็จะนำตัวอย่างมาให้เด็กดูและลองสัมผัส เพื่อสร้างจุดสนใจและให้เด็กได้ทดลองประดิษฐ์ได้ด้วยตนเอง อาทิ วงจรตั้งระดับน้ำกันน้ำล้น วงจรไฟแฟลช วงจรปิด-เปิดไฟอัตโนมัติ วงจรปลุกด้วยแสงที่เหมาะสมกับคนที่ขี้เซา และการประดิษฐ์สัญญาณกันขโมย ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของนักเรียนมาก เพราะลงทุนเพียง ๔๐-๕๐ บาท

นอกจากได้ความรู้แล้ว นักเรียนยังนำผลงานไปอวดพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง แถมอุปกรณ์บางอย่างยังช่วยรักษาความปลอดภัยได้ด้วย เช่น การประดิษฐ์สัญญาณกันขโมย เพียงแค่นำไปติดตั้งไว้ที่ประตู หน้าต่าง เมื่อมีคนบุกรุกเข้ามาสัญญาณกันขโมยก็จะดังขึ้นทันที

ครูสมคิด ยังแนะนำให้เด็กๆ รู้จักนำสิ่งของหรือเศษวัสดุเหลือใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่อีก หรือที่เรียกว่า รีไซเคิล โดยการนำบรรจุภัณฑ์ถังพลาสติกที่แตก ขวดแชมพู ตู๊กตา มาหลอมใหม่ โดยผสมกับเรซิน และน้ำยาทำให้แข็งตัว จากนั้นนำไปเทใส่แม่พิมพ์ที่เตรียมไว้แล้ว โดยทิ้งไว้ให้แข็งตัวประมาณ ๑๐-๒๐ นาที ก็จะออกมาเป็นรูปแบบที่ต้องการ แล้วนำไประบายสีตามจินตนาการของแต่ละคนว่าจะให้มีสีสันออกมาอย่างไร เช่น จาน ชาม ตู๊กตา กระปุกออมสิน ซึ่งผลงานเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียนอีกด้วย

เมื่อเด็กทำได้จริง ก็เกิดความกระตือรือร้น อยากจะเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ขึ้นมาทันที ทำให้ทุกครั้งก่อนถึงชั่วโมงเรียนวิทยาศาสตร์ เด็กๆ มักมารอที่ชั้นเรียนกันอย่างพร้อมหน้า เพื่อรับชุดอุปกรณ์ประดิษฐ์ของตนเอง และซักถามว่าวันนี้ครูมีอะไรมาให้ทดลอง ซึ่งแต่ละคนจะรู้สึกหวงแหนอุปกรณ์ และเก็บรักษาเป็นอย่างดี เพราะเกรงว่าหากอุปกรณ์ชำรุดเสียหายก็จะมีให้ใช้ อีก ผมมั่นใจว่าความมั่นใจที่เกิดขึ้นกับเด็ก นอกจากจะทำให้เราได้นักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์แล้ว ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการบริหารจัดการที่ดี หรือเป็นเจ้าแกนน้อยไปในตัวด้วย ซึ่งในการจัดงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ของโรงเรียนก็จะนำผลงานสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้มาจัดแสดงเป็นตัวอย่าง ทำให้เด็กๆ รู้สึกภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และยังเป็นแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้รุ่นน้องสนใจที่จะหันมาเรียนด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ” ครูสมคิด กล่าว

เพื่อนครูท่านใดสนใจวิธีการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในแบบฉบับของครูสมคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ที่โทร. (๐๖) ๑๒๗-๖๙๖๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๗

สอนวิทย์เน้นพัฒนาสมองสองซีก ฝึกวิเคราะห์-ความคิดสร้างสรรค์

อ.สุนันท์ แก้วมณี (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

ตามทฤษฎีที่ว่า “คนเรามีสมอง ๒ ซีก คือ ซีกซ้ายช่วยในการใช้ภาษาพูด การวิเคราะห์ การจัดลำดับก่อนหลัง การเรียนรู้ ภาษาและคณิตศาสตร์ ขณะที่ซีกขวาช่วยเรื่องภาษา ท่าทาง จินตนาการ ไหวพริบและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ” นั้นส่งผลให้ **ครูสุนันท์ แก้วมณี** วัย ๔๖ ปี **ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดเขียนเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ปทุมธานี เขต ๑** พัฒนาสมองเด็ก โดยใช้เทคนิคที่มีชื่อว่า “สมองแฝดแปดจังหวะ” กระทั่งเด็กเป็นคนที่รู้จักการคิดวิเคราะห์และมีความคิดสร้างสรรค์

ครูสุนันท์ กล่าวว่าวิธีสอนมี ๔ ชั้น คือ

ขั้นแรก ครูดึงความสนใจผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน โดยพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว และใช้คำถามง่ายๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและสะกิดให้ถาม เช่น เมื่อเดินผ่านแสงแดดแล้วรู้สึกอย่างไร เด็กแต่ละคนจะใช้สมองซีกซ้ายคิดวิเคราะห์และหาเหตุผล จากนั้นก็ใช้สมองซีกขวาดูช่วยการให้นักเรียนทุกคนระดมสมองและสรุปผลออกมา

ขั้นที่สอง ทดลองให้เด็กดูเพื่อให้เด็กรู้จักสังเกตและประมวลความรู้เดิม กับสิ่งที่ครูทดลองให้ดูว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร จากนั้นก็ให้เด็กหาความรู้เพิ่มจากหนังสือต่างๆ

ขั้นที่สาม ให้เด็กวางแผนทดลองและทดลองโดยให้เด็กได้ลองถูกลองผิด แต่มีครูคอยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด เช่น เด็ก ม.๑ ที่มีประมาณ ๔๐ คน ครูจะแบ่งเด็กออกเป็น ๘ กลุ่มๆ ละ ๕ คน เพื่อฝึกให้ทำงานเป็นทีม ฝึกการมีน้ำใจ เสียสละ รับผิดชอบต่อหน้าที่และมีความเป็นผู้นำ โดยทุกครั้งที่ขึ้นหัวข้อบทใหม่จะให้เด็กผลัดกันเป็นหัวหน้ากลุ่ม และแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน อาทิ เลขานุการกลุ่ม คนรับอุปกรณ์ คนจับเวลา

ขั้นสุดท้าย ให้เด็กวิเคราะห์และสรุปผลการทดลอง รวมถึงวางแผนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และส่งรายงานสรุปผลการทดลอง ครูจะตรวจคำตอบคำผิด เพื่อสอนคำศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษไปด้วย ยกตัวอย่างกิจกรรมการทดลองเรื่อง “การดูดกลืนและคายความร้อน” ที่ให้เด็กนำกระป๋องนมเล็กๆ ๒ ใบ ใบหนึ่งหุ้มกระดาษสีขาว ส่วนอีกใบหุ้มกระดาษสีดำไปตั้งไว้กลางแดด จากนั้นวัดอุณหภูมิเพื่อดูว่าสีใดดูดกลืนและคายความร้อนได้ดีกว่ากัน

"ผลทดลองสรุปว่า สีเข้มดูกลมกลืนความร้อนได้ดีกว่าสีอ่อน เด็กจะได้ใช้สมองซีกซ้ายคิด วิเคราะห์ว่าจะนำความรู้เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร และใช้สมองซีกขวาคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หลังจากนั้นให้นำเสนอหน้าชั้นเรียน เช่น บางกลุ่มเสนอทำร้านก๊อปปี้จำลองขายหมวก ร่ม ถูงเท้า โดยหน้าร้อนใช้สีอ่อนๆ ส่วนหน้าหนาวใช้สีเข้ม บางกลุ่มทำแท่งกัมพลิตน้ำอุ่นโดยใช้กระดาษสีดำมา หุ้มกระป๋องและใช้หลอดกาแฟทำสายยาง เป็นต้น" ครูสุนันท์ กล่าว

ครูสุนันท์จะประเมินการสอนด้วยวิธีให้เด็กๆ ช่วยกันระดมสมอง สร้างแบบประเมินโดยเด็ก จะประเมินตัวเองก่อน แล้วจึงให้เพื่อน ผู้ปกครอง และครูจะเป็นผู้ประเมินเป็นคนสุดท้าย

"การสอนที่มุ่งพัฒนาสมองเด็กทั้งสองซีก ทำให้เขาได้รับความรู้และมีทักษะ เช่น ช่างสังเกต รู้จักค้นคว้าหาความรู้และเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ส่วนการให้เด็กทำแบบจำลองโครงการ เพื่อเสนอหน้าชั้นเรียนจะช่วยฝึกให้เป็นนักคิด นักประดิษฐ์และนักวิจัย เพราะเด็กได้สะสมความคิดในการสร้างสิ่งแปลกใหม่ กระทั่งกลายเป็นคนที่มีวิทยาศาสตร์อยู่ในตัวเอง และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน" ครูสุนันท์ กล่าวทิ้งท้าย

สำหรับผู้สนใจติดต่อขอแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูสุนันท์ติดต่อได้ที่ โทร. (๐๙) ๗๖๙-๘๒๙๑ , (๐๒) ๕๓๓-๑๒๘๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖

วิชาฟิสิกส์

สร้างศรัทธาให้ลูกศิษย์ วิธีสอน นร.เก่งฟิสิกส์ อ.ทองดี แยมสรวล (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ เป็นคอลัมน์ประจำทุกวันพุธ เพื่อเผยแพร่วิธีการสอนใหม่ของครูทุกสังกัดทั่วประเทศ ทุกสาขาวิชาต่างๆ ให้เพื่อนครูทุกคน เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการสอนนักเรียน ให้มีความสุข สนุกสนาน และมีความรู้ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ โดยฉบับแรกนี้ขอนำเสนอนวัตกรรมการสอนฟิสิกส์ ให้เด็กรู้สึกสนุกและอยากเรียน

ขึ้นชื่อว่า "ฟิสิกส์" เชื่อว่านักเรียนสายวิทย์ทุกคนรับรู้ถึงความยากง่ายของวิชานี้ได้ บางคนถึงกับพูดว่า "มันเป็นวิชาที่หินที่สุด" ในสายวิทย์ก็ว่าได้ แต่เด็กที่เรียนโปรแกรมนี้ทุกคนต้องเรียน เพราะ "ฟิสิกส์" เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ที่สำคัญยังต้องนำไปใช้ในการสอบเอนทรานซ์อีกด้วย

"ทองดี แยมสรวล" ครูสอนวิชาฟิสิกส์ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ และวิทยาศาสตร์ทั่วไป มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง อ.เมือง จ.ปทุมธานี ที่พร้อมสอนลูกศิษย์ของเขา จนได้รับการยกย่องให้เป็นครูแห่งชาติปี ๒๕๔๑ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ด้วยความตั้งใจที่จะทำให้เด็กไทยเก่งฟิสิกส์ และขจัดความคิดที่วิชาฟิสิกส์ว่าเป็นวิชาที่ยาก และน่าเบื่อออกไป

"อย่างที่นักเรียนสายวิทย์ทุกคนรู้ว่าฟิสิกส์ยาก น่าเบื่อ เพราะฉะนั้นวิธีแก้ให้เด็กรักวิชานี้ ต้องทำให้เขาไวใจครูผู้สอนเสียก่อน เมื่อไวใจก็จะกล้าถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และถ้าทำให้นักเรียนรักเคารพและศรัทธาครูด้วยแล้ว ก็จะมีกำลังใจเรียนวิชานี้สนุกไปด้วย ซึ่งวิธีนี้ใช้ได้ทุกวิชา ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นวิชาฟิสิกส์"

ครูทองดีเล่าว่า ก่อนที่จะเริ่มสอนฟิสิกส์ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในคาบแรกที่ทำความคุ้นเคยกับนักเรียนก่อนด้วยการให้นักเรียนทุกคนตอบแบบสอบถามว่าเป็นใคร มาจากไหน พ่อแม่ประกอบอาชีพอะไร ฐานะเป็นอย่างไร สนใจวิชาไหนเป็นพิเศษ ที่สำคัญต้องให้นักเรียนเขียนถึงเหตุผลว่า "ทำไมไม่ชอบหรือชอบวิชาฟิสิกส์"

เมื่อได้คำตอบจากทุกคนหมดแล้ว ครูก็จะรู้จักนักเรียนทุกคนทราบว่าใครชอบใครไม่ชอบวิชาไหนนี้ จากนั้นก็จะสอนให้ตรงกับความต้องการ โดยเน้นให้นักเรียนรู้สึกว่าการ "ฟิสิกส์" เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ไม่ใช่เฉพาะเรียนแล้วนำไปเอนทรานซ์เท่านั้น และให้มีกิจกรรมทดลองและพาไปทัศนศึกษาเพื่อดึงดูดความสนใจ

การทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการ "ฟิสิกส์" เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ครูของดีใช้วิธีนำสื่อมัลติมีเดียหรืออินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยและใช้ตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด เพื่อดึงความสนใจของนักเรียนก่อนนำเข้าสู่บทเรียน เช่น ให้นักเรียนดูภาพยนตร์เรื่องคนเหล็ก ๒๐๒๙ ตอนที่คนเหล็กถูกยิงเป็นรูโหว่แต่เพียงแผลจะหายไปเหมือนกับไม่เคยถูกยิงมาก่อน ซึ่งเด็กนักเรียนหลายคนก็จะมีคำถามว่า ในยุค ๒๐๒๙ สสารจะคืนสภาพได้เหมือนในภาพยนตร์เรื่อง "คนเหล็ก" จริงหรือไม่ โดยครูของดี จากนั้นจะอธิบายเรื่องการคืนตัวของสสาร โดยนำเอาตัวอย่างลวดสปริงของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ที่ตัดเป็นรูปต่างๆได้ และนำไปจุ่มในน้ำร้อนจะคืนสภาพเดิมไปอธิบายว่า ความจริงการคืนตัวของสสารมีอยู่แล้วในปัจจุบันและนำไปสู่การสอนทฤษฎีต่างๆของฟิสิกส์ได้เข้าใจง่ายขึ้น

ส่วนวิธีการประเมินผล ครูของดี ใช้วิธีคละกลุ่ม โดยให้เด็กเก่ง ปานกลางและอ่อนอยู่ด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกัน หากเด็กเก่งได้คะแนนเต็ม เด็กอ่อนได้ ๐ สรุปได้ว่า กลุ่มนี้ได้คะแนนเพียงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เด็กเก่งไม่ทิ้งเพื่อน ที่สำคัญ ครูของดี ย้ำว่า ครูต้องทำให้นักเรียนศรัทธาในตัวของคุณเสียก่อน เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวแล้ว จึงทำให้นักเรียนได้เข้าใจ และนำไปสู่การทำกิจกรรมนำสู่บทเรียนและเรียนวิชา "ฟิสิกส์" อย่างสนุกและไม่ยากอีกต่อไป

เพื่อนครูท่านใดต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูของดีสามารถติดต่อได้ที่ โทร. (๐๒) ๕๘๑-๖๕๕๙ ต่อ ๑๒๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

กระตุ้นให้เด็กเกิดความสงสัย เทคนิคแก้เบื่อเรียนวิชาฟิสิกส์ อ.ทัศนพร กัณหพรหม (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

นักเรียนส่วนใหญ่ยกให้ “ฟิสิกส์” เป็นวิชาสุดชยาด ด้วยความยากของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณเป็นส่วนใหญ่ แต่ **ครูทัศนพร กัณหพรหม ครูสอนฟิสิกส์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ** มีวิธีให้ลูกศิษย์เลิกกลัว และหันมาตั้งใจเรียนวิชานี้ อย่างเต็มใจ

ก่อนเข้าสู่บทเรียน ครูทัศนพรจะนำปรากฏการณ์ สถานการณ์ หรือการทดลองง่ายๆ ที่น่าสนใจมาสาธิตเพื่อให้นักเรียนเกิดความฉงนอยากได้คำอธิบายของปรากฏการณ์นั้น แล้วดึงให้ไปหาคำตอบเองในชั้นเรียน ดังครูทัศนพรยกตัวอย่างไว้ดังนี้

“เมื่อเราจะสอนเรื่อง “การหักเหของแสง” แทนที่จะเข้าสู่บทเรียนเลย ก็เปลี่ยนมาเริ่มต้นด้วยการทดลองเอาเหรียญบาทใส่ถ้วยกาแฟแล้วให้เด็กล้อมวงดู ซึ่งเด็กจะมองไม่เห็นแต่เมื่อเติมน้ำลงไปเด็กจะมองเห็นเหรียญบาททันทีโดยที่มันอยู่ตำแหน่งเดิมและเหรียญก็ยังจมอยู่ก้นแก้ว ปรากฏการณ์นี้จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย แต่เทคนิคสำคัญเราจะต้องไม่เฉลยคำตอบในทันที รอให้นักเรียนไปหาคำตอบเองในบทเรียน เพราะความสงสัยอยากรู้อยากเห็นที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน จะทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน เพื่อหาคำตอบมาอธิบายสิ่งที่เขาสงสัย “

ครูทัศนพรอธิบายต่อไปว่า จริง ๆ แล้วเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนที่ใช้ เรียกว่าเทคนิค อินคิวรี เป็นการหาสถานการณ์มากระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น จนเกิดความตั้งใจเรียนเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้ และเทคนิคนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือ child center ซึ่งเน้นให้เด็กสืบเสาะหาคำตอบเอง มากกว่าให้ครูป้อนความรู้

อย่างไรก็ตาม ครูที่จะสามารถใช้เทคนิคนี้ได้ นั้น ครูทัศนพร ระบุว่า ต้องเป็นผู้ที่รักในวิชาฟิสิกส์ คำนคว้าให้เข้าใจแตกฉานในสิ่งที่ตัวเองจะสอน ไม่ใช่ท่องจำเนื้อหาไปสอน ซึ่งไม่นานก็จะลืมนที่ท่องไปกลายเป็นสอนเด็กแบบตะกุกตะกัก ไม่สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่สอนได้ เมื่อเข้าใจสิ่งที่ตัวเองจะสอนแตกฉานแล้วจึงจะรู้ว่าสมควรจะหยิบอะไรมานำเข้าสู่บทเรียน

นอกจากนั้นจะต้องขยันค้นคว้าเพิ่มเติมพอสมควร หลายเทคนิคที่ครูทัศนพรนำมาใช้ก็ได้มาจากการอ่านหนังสือเพิ่มเติม ทั้งหนังสือในหรือต่างประเทศ และต้องหมั่นหัดสังเกต เพราะ

ฟิสิกส์ คือ การอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพียงแต่อธิบายด้วยตัวเลข เพราะฉะนั้นถ้าสังเกตแล้ว มีหลายสิ่งในชีวิตประจำวันที่สามารถหยิบขึ้นมาใช้ได้

“หลังจากเปลี่ยนมาใช้เทคนิคนี้ พร้อมทั้งใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า นักเรียนหันมาสนใจเรียนมากขึ้น ผลที่ตามมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนั้นยังทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชานี้ จากเดิมที่นักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ชอบวิชาฟิสิกส์ เพราะรู้สึกว่ายากและน่าเบื่อ” ครูทัศนพรกล่าว

หลังจบบทเรียน ครูทัศนพร ยังมีเทคนิคส่งท้าย ที่ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้แตกฉานมากขึ้น โดยใช้วิธีให้นักเรียนนำเนื้อหาที่เรียนมาไปนำเสนอในรูปแบบของโปสเตอร์ เพาเวอร์พอยต์ ให้เพื่อน ๆ เข้าใจด้วย เทคนิคนี้เป็นการหลอกให้นักเรียนย่ำคิดย่ำทำจนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้แม่น เป็นกลยุทธ์ให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่เรียน

“ถ้านักเรียนสามารถอธิบายให้เพื่อน ๆ เข้าใจได้ ย่อมหมายความว่า เขาต้องเข้าใจเนื้อหา นั้นอย่างแท้จริงแล้ว ยิ่งถ้าสามารถตั้งปรากฏการณ์ หรือตั้งสิ่งอื่น มาประกอบการอธิบายได้ ยิ่งแสดงว่า นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เขาเรียนมากขึ้น” ครูทัศนพรกล่าว

สำหรับผู้ที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับครูทัศนพรติดต่อได้ที่โทร. (๐๒) ๗๒๒๒-๗๙๗๐

(๐๑) ๙๓๖-๓๖๘๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๗

วิชาเคมี

สร้างสถานียบทเรียนปลูกฝังเด็กรัก ‘วิชาเคมี’

อ.พิมลวรรณ ตัณฑวัฒน์ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ในบรรดากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ มีหลายวิชาที่เรียกได้ว่าเป็นไม้เบื่อไม้เมากับนักเรียนมัธยมปลาย หนึ่งในจำนวนนี้คือ วิชาเคมี จึงจำเป็นต้องหายุทธวิธีที่จะกระตุ้นให้นักเรียนหันมาสนใจเรียนวิชานี้

ครูพิมลวรรณ ตัณฑวัฒน์ สอนวิชาเคมีชั้น ม.ปลาย โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ภูเก็ต อ.เมือง จ.ภูเก็ต วัย ๓๙ ปี สอนวิชานี้มานานกว่า ๑๕ ปี พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาเคมีเพราะไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ แถมยังอ่านหนังสือเรียนน้อยเกินไป ส่งผลให้การเรียนของเด็กไม่ดีเท่าที่ควรจึงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้เทคนิคการสอนที่เรียกว่า “**สถานียบทเรียน**” ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ช่วงปิดภาคเรียน

ขั้นตอนแรก จะให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔ คน จากนั้นก็ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อบทเรียนที่สนใจและถนัด เพื่อไปค้นคว้าหาความรู้และจัดทำเป็นรายงาน รวมถึงตั้งคำถามประจำบทเรียนที่เด็กๆ ตั้งขึ้นมาเอง โดยกำหนดให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๒ สัปดาห์

ขั้นตอนที่สอง เมื่อครบเวลาที่กำหนด คือ ในสัปดาห์ที่สามของการเปิดภาคเรียน จะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งสถานียบทเรียนของตนเอง จากนั้นก็ให้อ่านรายงานบทเรียนและคำถามประจำบทเรียนที่ตั้งขึ้นเองภายในเวลา ๒๐ นาที เมื่อเด็กแต่ละกลุ่มเสร็จสิ้นการตอบคำถามประจำบทเรียนของตนเอง ก็ให้ส่งกระดาษคำตอบแก่อาจารย์และเริ่มเข้าสู่สถานียบทเรียนของเพื่อนกลุ่มอื่นต่อไป ซึ่งเด็กๆ จะหมุนเวียนเข้าสู่สถานียบทเรียนของเพื่อนแต่ละกลุ่มกระทั่งครบทุกสถานียบทเรียนตามจำนวนกลุ่มกระทั่งครบทุกสถานียบทเรียนตามจำนวนกลุ่มที่ได้แบ่งไว้ตั้งแต่ช่วงปิดภาคเรียน

ขั้นตอนที่สาม เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมสถานียบทเรียน จะให้นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปผลการทำกิจกรรมว่า สถานียบทเรียนใดที่เข้าใจน้อยที่สุด หากสถานียบทเรียนใดที่เด็กเข้าใจน้อยที่สุด อาจารย์ก็สอนเพิ่มเติมให้แก่เด็กนักเรียน “การสอนเด็กด้วยวิธีนี้จะทำให้พวกเขาเห็นว่า วิชาเคมีเป็นสิ่งที่

ที่มีความสำคัญกับชีวิตประจำวัน ไม่ใช่เป็นเรื่องไกลตัวหรือยุ่งยากซับซ้อน แต่ให้มองว่าเป็น เรื่องที่หยิบมาพูดคุยและใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา การทำสถานีนีบทเรียน จะช่วยปลูกฝังเด็กให้รัก การอ่าน รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงรู้จักการทำงานเป็นทีมอีกด้วย” ครูพิมลพรรณ กล่าว

นอกจากนี้ ยังให้นักเรียนทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เรียนรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ทำโครงการยางพาราเมื่อเรียนเรื่องวัสดุพอลิเมอร์ ให้ไปค้นคว้าในสวน ยางพาราเพื่อดูลักษณะของยางพาราและกระบวนการนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อให้เห็นความสำคัญ ของวิชาเคมีและได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้รักการอ่าน รู้จักค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง การสอนต้องให้เด็กมีส่วนร่วม คิดวางแผนกิจกรรมการเรียน และค้นคว้าหาความรู้จาก สื่อที่หลากหลายทั้งจากหนังสือและอินเทอร์เน็ตรวมทั้งเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงความรู้ ความ เข้าใจในบทเรียนด้วยการออกมานำเสนอและอธิบายหน้าชั้นเรียนในรูปแบบที่หลากหลายตาม ความถนัดของเด็กแต่ละคน เช่น คนที่ชอบหาความรู้จากการอ่านหนังสือ ก็ให้นำเสนอในรูปแบบ เอกสารวิชาการ ส่วนผู้ที่ชอบการทดลองก็ให้ออกมาแสดงหน้าห้อง เป็นต้น จะส่งผลให้นักเรียนมี ความกระตือรือร้น กล้าแสดงออกและที่สำคัญจะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

อาจารย์ท่านใดสนใจเทคนิคการสอน “สถานีนีบทเรียน” ของครูพิมลพรรณ สามารถ แลกเปลี่ยนความรู้กันได้ที่โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ภูเก็ต โทร. (๐๑) ๗๑๙-๒๔๕๑ , (๐๗) ๖๒๒-๔๑๒๕ ต่อ ๒๑๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

วิชาชีววิทยา

เปิดโลกกว้างเพื่อการเรียนรู้ (เคล็ดไม่ลับ) สอนชีวะยุคใหม่

อ.ประดิษฐ์ เหล่าเนตร (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

หลักกระทรวงศึกษาธิการประกาศเดินหน้าปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง ครูอาจารย์วิชาชีววิทยาหลายคนก็ไม่ได้นั่งนอนใจช่วยกันคิดค้นหาวิธีถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน จนเกิดความเข้าใจที่ไม่ใช่เพียงในตำรา แต่ให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังเช่น

อ. ประดิษฐ์ เหล่าเนตร อาจารย์สอนวิชาชีววิทยา นักเรียนชั้น ม.๔ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย อ.เมือง จ.พิษณุโลก เจ้าของรางวัลครูแห่งชาติ สาขาชีววิทยา ปี ๒๕๔๑ ทำสำเร็จมาแล้ว

อ.ประดิษฐ์ เล่าให้ฟังว่า จากประสบการณ์สอนชีววิทยาหลายสิบปี พบว่าธรรมชาติของเด็กไม่ค่อยชอบเรียนเนื้อหาวิชาชีววิทยา จึงมานั่งคิดหาวิธีดึงดูดใจและสร้างบรรยากาศให้น่าเรียนก่อน เริ่มหันมาใช้สื่อการสอนแบบใหม่ๆ เสริมกับตำราเรียน ทั้งแผ่นใส ลงมือถ่ายทำวิดีโอวงจรชีวิตพืช ชีวิตสัตว์ด้วยตัวเอง ตัดต่อภาพให้มีความเคลื่อนไหวเหมือนให้เด็กนั่งดูสารคดี ออกเสาะแสวงหาสิ่งมีชีวิตและพืชโบราณที่หาดูได้ยากมาเพาะเลี้ยงไว้ให้นักเรียนศึกษา "เด็กแต่ละกลุ่มจะแบ่งงานสืบค้นพืชและสัตว์ที่ตัวเอง สนใจโดยร่วมกันเขียนแผนผังความคิดหรือ My Map เป็นใบความรู้ สรุปย่อเนื้อหาด้วยตัวเอง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เหมือนเป็นตลาดนัดวิชา ใครสนใจเรื่องไหนก็ไปขอคำปรึกษาจากนักเรียนที่เป็นผู้ศึกษามา หรือไปสืบค้นข้อมูล ทางอินเทอร์เน็ตเองแล้วนำมาเสนอในรูปแบบนิทรรศการ โครงการวิทยาศาสตร์ หรือขยายผลเป็นงานวิจัยในที่สุด" อ.ประดิษฐ์กล่าว

นอกจากนี้ยังบูรณาการความรู้วิชาอื่นๆ ให้ด้วย เช่น เรื่องของบัว นอกจากจะได้ศึกษาวงจรชีวิตของบัว อ.ประดิษฐ์ ยังให้นักเรียนคำนวณเงินลงทุนปลูกบัวอย่างไรถึงจะได้กำไร ทำให้เด็กได้คิดเลขเป็น สอดแทรกวิชาภาษาไทยด้วยการสอนความหมายของคำว่า “บัว” และยังแนะนำให้นักเรียนนำความรู้วิชาชีววิทยาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น อยากรู้วิธีถนอมอาหาร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์จะยิ่งทำให้เขาอยากเรียนรู้เนื้อหาบทต่อไป

"หัวใจวิชาชีววิทยาอยู่ที่เด็กๆ ได้ลงมือทดลองเองและได้เห็นของจริง ถ้าสุดผมพานักเรียนไปศึกษาชีวิตสัตว์น้ำทะเลที่จริงๆ พวกเขาตื่นตาตื่นใจกับโลกกว้าง ลักษณะทางกายภาพของปลาทะเลแต่ละชนิด การหาอาหาร มีการผ่าปลาหมีกูดส์ระภายใน เห็นสีสันปะการัง ทำให้ผมสัมผัสได้ถึงความสุข สนุกกับการเรียนรู้ของเด็กๆ ดีกว่ามานั่งพรวดสอนในห้อง นักเรียนนั่งหลับสุดทำยไม่ได้อะไร" อ.ประดิษฐ์กล่าว ในฐานะผู้ตรวจประเมินโรงเรียนในกลุ่มภาคเหนือ

อ.ประดิษฐ์ สะท้อนคุณภาพการเรียนการสอนวิชาชีววิทยาว่า อุปสรรคสำคัญของโรงเรียนขนาดเล็กทุกขนาด คือขาดเครื่องมืออุปกรณ์ทดลอง เด็กจะเรียนรู้ได้อย่างไรในเมื่อไม่มีกล้องจุลทรรศน์ บีกเกอร์ หลอดทดลองหรือแม้แต่กระดาษลิตมัสยังต้องแบ่งกันคนละนิดละหน่อย คอมพิวเตอร์ก็ไม่มีให้สืบค้นข้อมูลข่าวสารวิวัฒนาการใหม่ๆ จึงขอฝากผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบและเร่งแก้ปัญหาโดยด่วน

ครูท่านใดสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอ.ประดิษฐ์ สามารถติดต่อได้ที่ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐ โทร. (๐๑) ๔๗๔-๒๕๔๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๖

เคล็ดลับ อาร์อาร์ดี โมเดล สร้างเด็กเก่ง – มีความสุข

อ.อารีญา บุญทวีคุณ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ก่อนที่จะเป็นคนารู้แจ้งเห็นจริงในเรื่องใดๆ ก็ตาม จะต้องเกิดจากการค้นคว้าศึกษาหาความรู้ จนตกผลึกในเรื่องนั้นๆ สามารถพูดคุย นำเสนอ เผยแพร่ในวงกว้าง หรือตอบคำถามให้กับผู้ที่สอบถามข้อมูลได้อย่างแท้จริง ที่สำคัญยังสามารถตรวจสอบข้อมูลเรื่องราวที่ได้รับรู้จากแหล่งต่างๆ ว่าถูกต้อง แม่นยำหรือไม่ อีกด้วย โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียน อย่างที่ **ครูอารีญา บุญทวีคุณ** ใช้สอน**วิชาชีววิทยา นักเรียนชั้นเรียน ม.๔ โรงเรียนปทุมคงคา** สอนแบบบูรณาการมาโดยตลอดนั้นนอกจากจะสร้างเด็กให้เก่งแล้ว ยังเป็นคนดี มีความสุขได้ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติได้อีกด้วย เคล็ดลับการสอนของครูอารีญาคือ “RRD Model” (Research Report Defend Model)

ครูอารีญา เล่าว่า ก่อนที่จะสอนนักเรียนในเรื่องใดๆ ก็ตาม จะให้นักเรียนทุกคนไปค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องนั้นๆ จนรู้แจ้งเห็นจริง โดยการทำ **วิจัย (Research)** ซึ่งก็คือ **R** ตัวแรกนั่นเอง จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนไปนำเสนอข้อมูล **รายงานหน้าชั้นเรียน** เป็น **R** ตัวที่ **๒** (Report) และ **สามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม** ในประเด็นที่ เห็นด้วย หรือ เห็นแย้งคือ **D (Defend)** ได้อีกด้วย

“เมื่อนักเรียนทุกคนรู้แจ้งในข้อมูลของแต่ละเรื่องที่ให้ไปค้นคว้าแล้ว หากมีการนำเสนอข้อมูลรายงานที่ผิดไปจากที่รับรู้ ก็จะสามารถแสดงความเห็นแย้ง หรือเพิ่มเติมในกรณีที่น่าเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วนได้ด้วย รวมทั้งยังสามารถแสดงความเห็นแย้งในกรณีที่เพื่อนร่วมชั้นนำเสนอข้อมูลที่ผิดพลาดไม่ถูกต้องได้ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ค้นพบมาด้วยตัวเองและใช้สอนมาแล้วหลายปี เมื่อดูจากผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคนนับว่าเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะนักเรียนทุกคนเข้าใจมีความสุข ถือว่าเป็นการเรียนรู้อันที่ครบวงจรได้เป็นอย่างดี” อ.อารีญา กล่าว

ครูอารีญาได้ยกตัวอย่างการสอนเรื่อง “แรงเสียดทาน” ของนักเรียนชั้น ม.๑ ว่า จะให้นักเรียนทุกคนสังเกตซีเมนต์ขรุขระ เปรียบเทียบกับพื้นปูนซีเมนต์ราบเรียบ และให้สรุปหาเหตุผลว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น รวมทั้งเมื่อสอนเรื่อง “แคลเซียม” ก็จะเชื่อมโยงไปกับ “ฟอสฟอรัส” ทำให้นักเรียนได้รับรู้ว่า เมื่อนำสาร ๒ ตัวผสมกัน จะทำให้เกิดสารใหม่ขึ้นมาอีก ๑ ตัวคือ

“แคลเซียมฟอสเฟต” และอธิบายให้นักเรียนรู้จักการเชื่อมโยงบูรณาการกันระหว่างข้อมูล เนื้อหาที่ได้รับรู้มาทำให้เด็กไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างเชื่อมโยงกันมากขึ้น

สำหรับวิธีการให้คะแนนนั้น อ.อารียา จะใช้วิธีดูจากการนำเสนอข้อมูลรายงานหน้าชั้นของ นักเรียน โดยใช้หลักการว่า หากนำเสนอข้อมูลได้สมบูรณ์ครบถ้วน ไม่ได้รับการโต้แย้งหรือแสดง ความเห็นเพิ่มเติมจากเพื่อนร่วมชั้นจะได้รับคะแนนเต็ม และจะหักคะแนนกลุ่มที่ถูกเพื่อนร่วมชั้น แสดงความเห็นแย้งมากที่สุด โดยไปเพิ่มคะแนนให้นักเรียนหรือกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นแทน “ถือเป็นการให้คะแนนที่ยุติธรรมมากที่สุด เพราะยึดหลักว่า ใครเก่งก็จะได้คะแนนมาก ใคร ผิดพลาดก็ต้องถูกหักคะแนน ซึ่งเป็นหลักการที่ทุกคนยอมรับได้ว่า ทำไม่ได้ก็ต้องถูกหักคะแนนเป็น เรื่องธรรมดาแต่ครูจะพยายามสอดแทรกให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นที่เรียนอ่อน โดยผ่านกิจกรรมกลุ่มด้วย เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาระหว่างเด็กเก่งและเด็กอ่อน “ อ.อารียา กล่าว

เพื่อนครูที่ต้องการรูปแบบการสอนแบบ Research Report Defend Model ของ อ.อารียา ไปใช้เป็นเคล็ดลับการสอน ติดต่อได้ที่ โทร. (๐๒) ๓๙๑-๒๑๔๔ , (๐๒) ๓๙๒-๒๕๑๐ ต่บ ๔๒๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

วิชาคณิตศาสตร์

ช่วยวางแผนการสอน ดึงเด็กเรียนเลขให้สนุก

อ.ทองระย้า นัยชิต (ระดับชั้นประถมศึกษา)

เมื่อเอ่ยถึงวิชา "คณิตศาสตร์" เชื่อว่าเด็กหลายคนคงรู้สึกขยาดกับการคำนวณหรือรู้สึกเบื่อหน่ายจำนวน ตัวเลขมากมายที่ต้องเรียนในวิชานี้ การสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้สนุกและสอนนักเรียนเรียนอย่างมีความสุขจึงถือเป็นโจทย์ที่ท้าทายของครูผู้สอนวิชานี้อ่างยิ่ง "ทองระย้า นัยชิต" ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ชั้น ป.๕ และ ป.๖ โรงเรียนวัดถนน ต. โฝงผาง อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง เป็นคนหนึ่งที่ทุ่มเทเวลาพัฒนาตัวเองและค้นหาวิธีการสอนที่ทำให้ลูกศิษย์เกิดความรัก อยากเรียนวิชานี้จนกระทั่งได้รับยกย่องให้เป็น **ครูแห่งชาติสาขาคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษาประจำปี ๒๕๔๓ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)**

ครูทองระย้า เล่าว่า กระบวนการเรียนการสอนจะมีอยู่ ๓ ขั้นตอนด้วยกัน ๑.ขั้นเตรียมการสอน ครูผู้สอนจะนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปีมาวิเคราะห์ก่อนว่า หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดบ้างและมาตรฐานการเรียนรู้มีความคาดหวังให้เด็กเป็นอย่างไร แล้วจึงกำหนดกิจกรรมการสอนและผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่เด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งหารือกับผู้ปกครองและ นักเรียนเพื่อวางแผนการสอนร่วมกัน

๒. ขั้นการเตรียมนักเรียน เตรียมโดยการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล ดูพื้นฐานครอบครัว ความสนใจผลการเรียน ปัญหาในการเรียนของเด็กที่ควรแก้ไข เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลักษณะนักเรียนแต่ละคน

๓. ขั้นเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ สื่อที่ใช้ได้แก่ แบบฝึกทักษะ เครื่องมือ ชั่ง ตวง วัดที่สำคัญและ โดยต้องดูว่ามีสถานที่ใดควรใช้เป็นสื่อหลักในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในเรื่องใดได้บ้าง ประกอบกันด้วย ทุกบริเวณของสถานศึกษาและชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เรียกว่า "จุดศึกษา" ให้แก่นักเรียนได้ทั้งหมด เช่น โรงอาหาร ร้านค้า ห้องสมุด เป็นต้น

จากนั้นก่อนเข้าสู่บทเรียนจะเริ่มสอนโดยปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น เล่นเกม ร้องเพลง แข่งขันแก้โจทย์ปัญหา เป็นต้น โดยปล่อยให้เด็กเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่กลุ่มเดียวกันกลุ่มละ ๔-๕ คน เพื่อช่วยกันคิดและอภิปรายแก้ปัญหาโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

สุดท้ายเป็นการสรุปหลักการและแสดงวิธีการหาคำตอบให้เพื่อนพ้องหน้าชั้นเรียนและเมื่อจบแต่ละบทเรียนครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะช่วยกันคิดสร้างแบบประเมินผลที่หลากหลายให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กแต่ละกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในผลงานตนเอง ทำให้เด็กเรียนคณิตศาสตร์อย่างสนุกและมีความสุข อีกทั้งยังจัดกิจกรรมสอนเสริมให้แก่เด็กที่เรียนอ่อนปานกลางและเก่งเพิ่มเติมด้วย

"เคล็ดลับการสอนจะเน้นให้เด็กและผู้ปกครองร่วมคิดร่วมทำแผนและกิจกรรมการเรียนร่วมกับครูโดยเฉพาะการเรียนวิชาคณิตศาสตร์จะต้องไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย ตัวอย่างการเรียนหัวข้อ "สวนกล้วยของฉัน" ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องการวัดและคำนวณว่า ต้นกล้วยมีความสูงและความกว้างเท่าไร การซื้อขายกล้วย มีการวาดภาพประกอบทำให้เด็กได้เรียนวิชาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ไปพร้อมกันและรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งถือเป็นการเรียนการสอนแบบบูรณาการไปพร้อม ๆ กันหลาย ๆ วิชานั้นเอง" ครูทองระย้ากล่าว

ครูท่านใดต้องการสอบถามข้อมูลกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ โทร.(๐๒) ๖๖๘-๗๑๓๒

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๙ พ.ย.๒๕๔๖

สร้างเกมลับสมอง สอนเด็กรักคณิต

อ.อารีย์ บุญเทียม(ระดับชั้นประถมศึกษา)

ปทานุกรมอังกฤษ-ไทย ของ สอ เสถบุตร แปลความหมายของคำว่า “game” หรือ “เกม” หมายถึง การเล่น สนุกสนาน เต็มใจเล่น และคงไม่มีเด็กๆ คนไหน ที่จะปฏิเสธการเล่นเกม **คุณครูอารีย์ บุญเทียม สอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ป.๔ โรงเรียนวัดป้อมวิเชียรโชติการาม อ.เมื่อ จ.สมุทรสาคร** เล็งเห็นถึงข้อดีของการเล่นเกมจึงนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนวิชา ทำให้เด็กคณิตศาสตร์ ที่เด็กส่วนใหญ่บอกว่ายาก ให้ง่าย สนุกและอยากเรียน

คุณครูอารีย์ กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูต้องจับจุดให้ได้ว่าเด็กชอบอะไร และต้องเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดีว่าในแต่ละชั่วโมงจะสอนเรื่องใดบ้าง เด็กประถมศึกษาส่วนใหญ่ชอบเล่นเกม และชอบของแปลกใหม่ ดังนั้นจึงได้นำสิ่งของเหลือใช้ มาประยุกต์เป็นสื่อการสอนในรูปแบบของเกม ก่อนนำไปใช้จะต้องตรวจสอบอุปกรณ์การสอนให้ดี เพราะหากไม่สามารถใช้งานได้ เด็กจะเสียอารมณ์

สำหรับเทคนิคการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง บวก ลบ คูณ หาร เครื่องหมาย < มากกว่า > น้อยกว่า หรือเครื่องหมาย = เท่ากับ คุณครูอารีย์ จะใช้วิธีง่ายๆ โดยให้เด็กได้รับความรู้จากการเล่นเกม เช่น เกมโยนโบว์ลิ่ง จะดัดแปลงโดยนำขวดนมไวตามิลค์มาทำเป็นลูกโบว์ลิ่งและใส่ตัวเลข 1-10 ไว้ข้างใน แล้วนำมาวางเรียงกัน ส่วนลูกบอลที่ใช้โยนนั้นจะนำหินใส่ไว้ข้างในเพื่อให้มีน้ำหนัก จากนั้นให้เด็กแต่ละกลุ่มโยนและดูว่าขวดล้มกี่ใบ แล้วนำตัวเลขที่อยู่ภายในมาคูณกับจำนวนขวดที่ล้มจะเป็นคะแนนที่ได้

ส่วนการสอนเรื่องการชั่ง ตวง วัด จะนำวิธีการสอนแบบฐานการเรียนรู้มาใช้ เช่น ให้วัดสนามเด็กเล่นว่ามีความยาวเท่าใด เด็กจะใช้ไม้บรรทัดหลายๆ อันมาต่อกัน บางคนนำเชือกที่ยาวๆ มาวัด จากนั้นจึงนำมาเทียบกับไม้บรรทัดและคูณเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ออกมา

ผลปรากฏว่าหลังจากที่ได้นำกิจกรรมฐานและการเล่นเกมเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนแล้วพบว่า เด็กสามารถคิดเป็น แก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ยังช่วยปรับพฤติกรรมของเด็กให้มีความกระตือรือร้นตั้งใจเรียน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ และมีความรับผิดชอบมากขึ้น

“ยิ่งวันไหนที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อขึ้นบทเรียนใหม่ เด็กๆ จะชักชวนเพื่อนในกลุ่มให้มาเรียนกันครบทุกคน เพราะกลัวว่าจะได้คะแนนน้อยกว่ากลุ่มอื่น และแสดงความสามารถกันเต็มฝีมือ

เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ที่สำคัญยังเป็นการฝึกให้มีทักษะในการคิดคำนวณ จนทำให้เด็กนักเรียนสามารถคว้ารางวัลชนะเลิศในการแข่งขันคณิตศาสตร์เกม ๒๔ ในระดับชั้น ป.๖ มาแล้ว” ครูอารีย์ กล่าวด้วยความภาคภูมิใจ

ครูอารีย์ ยังบอกด้วยว่า ในเรื่องการจัดกลุ่มจะต้องจัดให้คละกันทั้งเด็กชาย-หญิง เด็กเก่งและไม่เก่ง เพื่อให้เกิดความคิดที่หลากหลาย รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งครูต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจว่า การเรียนแบบฐานเป็นการสอนเพื่อให้มีความรู้อย่างต่อเนื่อง ต้องทำไปตามขั้นตอน หากทำกระโดดขั้นตอนจะไม่ประสบผลสำเร็จ

การเล่นเกมนับเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักความอดทน รู้จักการรอ ส่วนครูผู้สอนต้องทำตัวเป็นผู้ช่วย คอยฟังว่าเด็กมีเรื่องใดที่ยังสงสัย เพื่อที่จะชี้แจงให้เด็กเข้าใจและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ขณะเดียวกันต้องสอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังว่าโรงเรียนมีอุปกรณ์น้อย ถ้าแตกจะไม่มีให้เล่นอีก แล้วนำกลับเข้าสู่เกม

อาจารย์ หรือโรงเรียนไหนสนใจแนวการสอนวิชาคณิตศาสตร์ของคุณครูอารีย์ แลกเปลี่ยนความรู้กันได้ ที่โรงเรียนวัดป่าอมวิเชียรโชติการาม โทร. (๐๓๔) ๔๑๑-๓๑๙ หรือ (๐๙) ๘๓๖-๐๔๔๕

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๗

สอนคณิตศาสตร์ให้สนุก ฝึกเด็กคิดและแสดงออก

อ.ประไพ ธรรมธัช(ระดับชั้นประถมศึกษา)

แม้สนามการเรียนรู้ของเด็กๆ จะเต็มไปด้วยวิชาที่หลากหลาย แต่เด็กส่วนใหญ่ล้วนยกนิ้วให้ “วิชาคณิตศาสตร์” หรือเลขคณิต ว่าเป็น “วิชาปราบเซียน” เรียนแล้วเรียนอีก ท่องแล้วท่องอีก ยังสอบไม่ผ่าน แถมยังเจอครูใจร้อนดุดำและสอนไม่รู้เรื่อง เด็กบางคนจึงเลี้ยงที่จะเรียนวิชานี้ ด้วยการ โดดเรียนหรือไม่ก็เกลียดวิชานี้เข้ากระดูกดำ!!

หนึ่งในผู้ที่มีประสบการณ์เช่นนี้ คือ **ครูประไพ ธรรมธัช ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ โรงเรียนราชวินิตประถม** อดีตเคยสอนวิชาคณิตศาสตร์ชั้น ป.๖ และพบอุปสรรคในการสอน เนื่องจากเป็นคนใจร้อน ชอบดุเด็ก ประกอบกับลีลาการสอนแบบครูยุคเก่า ที่ครูเพียงทำหน้าที่อธิบายตัวอย่างและให้เด็กทำแบบฝึกหัดตามครู ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้ทำ และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองส่งผลให้เด็กไม่กล้าซักถาม แม้ไม่เข้าใจในบทเรียนก็ตาม

ถึงแม้ว่าได้พยายามปรับเปลี่ยนนิสัยด้วยการทำจิตใจให้เยือกเย็น คุยเล่นกับเด็ก แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะยังใช้วิธีการสอนแบบเก่า จนกระทั่งมาถึงบทเรียนเรื่องทศนิยม ครูประไพจึงเปลี่ยนวิธีสอนจากครูมาสู่เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

ด้วยการให้เด็กที่มีกว่า ๓๐ คน แบ่งกลุ่มๆ ละ ๕ คน และให้เลือกหัวข้อเรื่องในบทเรียนเรื่อง “ทศนิยม” แล้วให้สมาชิกตัวเองเป็นครูและเพื่อนๆ เป็นนักเรียน เพื่อช่วยกันวางแผนการสอนทั้งในเรื่องเนื้อหา บทเรียน แบบฝึกหัดทำยบทเรียน วิธีการสอน กิจกรรมและสื่ออุปกรณ์การเรียนส่งครู ก่อนนำไปปฏิบัติจริง โดยครูจะเป็นผู้สังเกตแต่ละกลุ่มและคอยช่วยเหลือ ถ้านักเรียนกลุ่มใดไม่เข้าใจหรือต้องการซักถาม อย่างไรก็ตามครูจะปรับการสอนตามเนื้อหาของเรื่อง โดยพิจารณาว่าเนื้อหาว่ายากอย่างไร ควรจัดกิจกรรมอย่างไร ดังเช่นเรื่อง “ทศนิยม” นี้พิจารณาว่านักเรียนสามารถศึกษาด้วยตัวเองได้ จึงให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและศึกษาทำความเข้าใจจากตำรา แล้ววางแผนการสอนดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จากนั้นแต่ละกลุ่มจะต้องออกไปนำเสนอหน้าห้องเรียน ตามหัวข้อที่ได้เลือกไว้ผ่านสื่ออุปกรณ์การเรียน และกิจกรรมที่คิดทำขึ้นเอง ซึ่งพบว่ากิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนคิดน่าสนใจ เพราะรู้จักประยุกต์สิ่งต่างมาจัดกิจกรรม เช่น จากเกมโทรศัพท์ ดังกิจกรรมที่นักเรียนให้เพื่อนๆ ทุกคนจับหูตัวเอง เมื่อให้สัญญาณทุกคนจึงยกมือตอบคำถามได้ นักเรียนบางกลุ่มมีแผ่นใสประกอบการสอนโดยแผ่นหนึ่งเขียนข้อความและอีกแผ่นใช้นั้นข้อความให้เห็นชัดเจน บางกลุ่มสอนการอ่านทศนิยมซึ่งจะ

อ่านแตกต่างกันเมื่อตำแหน่งของจุดเปลี่ยนไป ด้วยการใช้แถบแม่เหล็กตัวเลขและแผ่นสังกะสีมา ประกอบการอธิบาย โดยใช้แถบแม่เหล็กสังกะสีทำเป็นจุดทศนิยมเคลื่อนที่ได้ แล้วให้นักเรียนฝึกอ่าน ทศนิยม เช่น “๑.๒๕” อ่านว่า “หนึ่งจุดสองห้า” “๑๒.๕” อ่านว่า “สิบสองจุดห้า” เป็นต้น นอกจากนี้จะมีกิจกรรมตอบคำถามโจทย์ปัญหา หากตอบคำถามได้ถูกต้องจะได้รับรางวัล รวมถึงมีแบบฝึกหัดให้ เพื่อนๆ ทำในท้ายชั่วโมงเรียน ส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนเป็นไปอย่างสนุกสนาน เด็กกล้าพูด กล้าถาม และเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น

ส่วนการประเมินผลการเรียน ครูประไพใช้วิธีการให้เด็กแต่ละกลุ่มประเมินผลงานกันเองก่อน แล้วจึงให้เพื่อนๆในห้องประเมิน โดยครูเป็นผู้ประเมินคนสุดท้าย เพื่อชี้ถึงจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป และยังให้นักเรียนจัดนิทรรศการผลการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยเด็กๆป. ๖ จะจัดฐานการเรียนรู้ให้ห้องๆ ป.๑-๕ มาชม ในฐานะจะมีกิจกรรม ต่างๆ เช่น การนำกระดาษตบมาทำเป็นเกมเรียนเรียงเรขาคณิตซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้ร่วมกันเป็น อย่างดี การนำแผ่นสังกะสีพร้อมแถบแม่เหล็กตัวเลขมาทำเป็นเกมทศนิยม เป็นต้น

“การที่จะทำให้เด็กเรียนได้นั้น ถ้าเด็กรักครูก็จะรักที่จะเรียนวิชานั้นด้วย จากประสบการณ์ พบว่าหลังจากปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแล้วสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเด็กๆ คือ ภาษาที่เด็กใช้สื่อสารกัน ทำให้ เข้าใจบทเรียนได้ง่ายและบรรยากาศการเรียนจากเดิมที่เงียบเหงา ก็เปลี่ยนเป็นสนุกสนาน เด็กกล้าซักถามและโต้ตอบกัน รู้จักทำงานเป็นทีม ที่สำคัญที่สุด ได้รู้ว่าหัวใจการสอนวิชานี้ให้สนุกคือ ครูต้องให้อิสระทางความคิดแก่เด็ก เพื่อให้เขาได้คิดเอง ทำเอง และแสดงออกอย่างเต็มที่” ครูประไพ กล่าว

ครูประไพ ยังใช้เทคนิคเดียวกันนี้มาใช้สอนในเรื่องโจทย์ปัญหาโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มแล้ว แจกโจทย์ปัญหาโจทย์เดียวให้ทุกกลุ่มคิดวิธีแก้โจทย์และให้ออกมารายงานหน้าชั้น การ ทำเช่นนี้เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าการหาคำตอบจากโจทย์ปัญหาทำได้หลายวิธี นักเรียนสามารถเลือกทำ ตามวิธีที่นักเรียนเข้าใจได้ นอกจากนี้ครูประไพยัง”บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ เข้าด้วยกัน โดยให้เด็กเลือกหัวข้อบทเรียนคณิตศาสตร์ที่ชอบและถนัด จากนั้นก็สรุปเนื้อหาบทเรียน และให้นำเสนอเพื่อนๆด้วยสื่อการสอนที่จัดทำด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ส่งผลให้เด็กๆชอบ และสนุกกับการเรียนทั้งสองวิชานี้

สำหรับครูท่านใดต้องการแลกเปลี่ยนวิธีการสอนคณิตศาสตร์ให้สนุกไม่น่าเบื่อหรือต้องการ ทราบวิธีบูรณาการกลุ่มสาระการสอนต่าง ๆ กับวิชาคอมพิวเตอร์สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับครูประไพได้ที่โทร. (๐๒) ๒๔๑-๒๑๕๖ , (๐๑) ๒๕๙-๔๒๔๕

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๔๗

สอนคณิตศาสตร์แบบทีเอไอ วัตน้ำใจและความซื่อสัตย์เด็ก อ.สุรศักดิ์ เมตตาวิมล(ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

ครูดีเด่นวิชาคณิตศาสตร์ เขตการศึกษา ๒ จ.ยะลา ๓ ปีซ้อน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ , ๒๕๓๘ และ ๒๕๓๙ ครูดีเด่นผู้ส่งเสริมและพัฒนาการใช้ภาษาไทยของ จ.ปัตตานีและกรมวิชาการ ปี ๒๕๔๓ – ๒๕๔๔ และ**ครูผู้ให้การฝึกอบรมโรงเรียนเป็นฐานสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)** ปี ๒๕๔๖ รางวัลเหล่านี้คือเครื่องการันตีความสามารถของ **ครูสุรศักดิ์ เมตตาวิมล** อาจารย์ ๒ ระดับ ๗ **โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล อ.เมือง จ.สกลนคร** ในการสอน **“วิชาคณิตศาสตร์”** ได้เป็นอย่างดี

ความสามารถของ ครูสุรศักดิ์ วัย ๓๙ ปี เริ่มเป็นที่ประจักษ์มาตั้งแต่สอบบรรจุครั้งแรกที่โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ อ.หนองจิก จ.ปัตตานี เมื่อ ๑๕ ปีที่แล้ว จากที่คิดว่าจะเป็นครูสอนเพียง ๑-๒ ปีเท่านั้น แต่ด้วยความรักความผูกพันกับเด็กและได้รับการยอมรับจากพี่น้องชาวไทยพุทธ และไทยมุสลิมในชุมชน เป็นพลังให้ครูสุรศักดิ์ตั้งหน้าตั้งตาสอนลูกศิษย์อยู่จนถึงปี ๒๕๔๖ จากนั้นจึงขอย้ายมาสอนที่โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จ.สกลนคร ด้วยเหตุผลความจำเป็นทางครอบครัว

แต่ไม่ว่า ครูสุรศักดิ์ จะสอนอยู่ที่โรงเรียนใดก็ตาม เคล็ดลับการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ติดตัวอยู่เสมอ คือ **การสอนแบบทีเอไอ (TAI-TEAM ASSISTED INDIVIDUALIZATION)** หรือวิธีการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบร่วมมือ และการสอนแบบรายบุคคล โดยคำนึงว่าเด็กแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกัน จึงเรียงเนื้อหาที่ละชั้นตอน ทีละสูตร ทีละเทคนิค จากง่ายไปสู่ยาก เพื่อจูงใจลูกศิษย์เข้าสู่บทเรียนอย่างสนุกสนานและภูมิใจว่าตัวเองก็ทำได้เหมือนเพื่อนๆ

จากนั้นให้เริ่มจับกลุ่มกันทำแบบฝึกหัดมีทั้งเด็กเก่ง เด็กเรียนอ่อนและเด็กเรียนปานกลาง ในอัตรา ๑:๒:๑ คละเคล้ากันไป เพื่อสอนให้รู้จักความยืดหยุ่น มีการแลกเปลี่ยนตรวจคำตอบภายในกลุ่ม เมื่อพบว่าใครทำผิด เพื่อนที่ทำได้ก็จะช่วยกันแนะนำหรือหากไม่มีใครสามารถหาคำตอบได้ ครูจะทำหน้าที่ช่วยเติมเต็มความรู้ให้เด็กๆ เป็นคนสุดท้าย หากใครยังไม่ผ่านเกณฑ์ ครูจะนัดเด็กๆ ในคาบสอนเสริมต่อไป โดยมีเพื่อนที่เรียนเก่งมาเป็นผู้ช่วยสอน

"ข้อดีในการสอนแบบทีเอไอช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือกันในกลุ่มและพัฒนาความสามารถของตัวเอง และใช้เป็นเครื่องวัดความซื่อสัตย์และความมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่ง

กันและกันของเด็กภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความซื่อสัตย์นั้นมีความสำคัญกับการใช้แบบฝึกทักษะนี้มาก ถ้าขาดไปแล้วการจัดการเรียนการสอนแบบที่เอไอก็ไม่บรรลุผล" ครูสุรศักดิ์กล่าว

ครูสุรศักดิ์ ยังได้กล่าวถึงประสบการณ์การสอนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายเป็นความจริงแล้วไม่กลัวอะไรเลย เด็กๆ น่ารักทุกคน ในฐานะครูก็พยายามวางตัวเป็นกลาง ทำหน้าที่ปลูกฝังความรู้ ความดีงาม คุณธรรมจริยธรรมให้เด็ก ควบคู่กับการใช้จิตวิทยาพูดคุยกับพวกเขา โดยไม่เอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่

ปัจจุบัน ครูสุรศักดิ์สอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้น ม.๒,๔,๖ ที่โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จ.สกลนคร เพื่อนครูท่านใดสนใจแลกเปลี่ยนความรู้ ติดต่อได้ที่โทร. (๐๔๒) ๗๑๓-๕๖๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๗

วิชาคอมพิวเตอร์

ปลูกจรรยาบรรณ ไอที สอนวิธีเลือกรับสื่อ อ.อานนท์ สายคำฟู (ระดับชั้นประถมศึกษา)

"ขณะนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศกำลังรุกเข้าหาตัวเราตลอดเวลา เดิมทีเคยมองเป็นเรื่องไกลตัวยุ่งยาก และราคาแพง แต่เวลานี้ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไป ทั้งการใช้งานที่ง่ายขึ้น ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ถูกลง บ้านชนชั้นกลางทุกหลังคาเรือนต่างก็มีคอมพิวเตอร์กันหมด และมีความรู้สึกต่อคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งจำเป็นไม่ต่างกับโทรทัศน์ หรือวิทยุ ทั้งถือเป็นอุปกรณ์ช่วยเสริมการเรียนรู้ จากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตและการทำรายงานของนักเรียน "ด้วยความคิดนี้ นายอานนท์ สายคำฟู ครูวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จ. ลำปาง จึงมีความพัฒนาเครือข่ายการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ครูอานนท์ เล่าให้ฟังว่าได้พยายามผลักดันให้มีการพัฒนาคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาคอมพิวเตอร์และวิชาอื่น ๆ ให้แก่ครูและนักเรียนทั้งโรงเรียน มีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ สามารถสร้างผลงานทางด้านคอมพิวเตอร์เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไป ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและชมรมครู-ผู้ปกครองโรงเรียนฯ จนเดี๋ยวนี้โรงเรียนมีอาคารเรียนคอมพิวเตอร์ (๓ ชั้น) ๑ หลัง เครื่องคอมพิวเตอร์มากกว่า ๑๕๐ เครื่อง และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกระจายไปทุกอาคารเรียนและยังริเริ่มโครงการห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) เพื่อทุกคนจะได้พัฒนาศักยภาพของตัวเองได้ตลอดเวลา

ในส่วนของครูอานนท์เองก็ไม่ได้หยุดนิ่ง มีการทำวิจัยหาเทคนิคการใช้คอมพิวเตอร์ใหม่ๆ เพิ่มเติมทุกปี มีการพัฒนาหลักสูตรการสอนจนได้รับรางวัลดีเด่นผลวิจัยดีมีคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ และได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ระหว่างนักเรียนที่เรียน ๑ คน ต่อคอมพิวเตอร์ ๑ เครื่อง กับเรียน ๒ คนต่อหนึ่งเครื่องด้วย การเรียนแบบร่วมมือกัน ผลปรากฏว่า ผลการเรียนของนักเรียนจากการเรียนทั้ง ๒ รูปแบบไม่แตกต่างกัน แต่การเรียนแบบร่วมมือจะให้ผลดีในการจรรยาบรรณจิตวิทยาการทำงานแบ่งปัน รู้จักแบ่งปัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างอิสระ โดยจะให้ช่วยกันและสลับกันทำงาน ซึ่งผลสำเร็จของงาน

จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อทุกคนในกลุ่มต้องร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ไม่ใช่หน้าที่ตายตัวเพราะจะทำให้เด็กมีความรู้ด้านเดียว

ส่วนการสอนในชั้นเรียนจะเน้นให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เพราะครูอานนท์คิดว่า นอกจากเด็กจะเรียนรู้การใช้เพียงอย่างเดียวแล้ว ควรให้เด็กสร้างผลงานด้วยความรู้และประสบการณ์ความพึงพอใจในการทำงาน มาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ต่าง ๆ ในสาขาที่ตนเองชื่นชอบ เช่น การสร้างนิทานคติสอนใจ การสร้างเนื้อหาใหม่จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และนำมาสร้างด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ตนเองถนัดหรือในรูปแบบการสร้างเว็บเพจ ซึ่งจะเป็นการศึกษาค้นหาข้อมูล การคัดสรร วิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการสอนในชั้นประถมศึกษา จะเริ่มจากให้เด็กหาข้อมูลที่สนใจรอบ ๆ ตัวมาทำเว็บเพจอย่างง่าย เช่น เรื่องการประดิษฐ์ของเล่นของจากเศษวัสดุ เป็นต้น ส่วนระดับมัธยมศึกษา ก็จะเป็นเนื้อหาที่ยากขึ้น เช่น การสร้างเว็บเพจที่เกี่ยวกับภูเขาไฟ ระบบวงจรในโตรเจนในตู้ปลา เป็นต้น แต่ทุกหัวข้อควรเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ เพื่อจะได้สนุกไปกับงาน และเมื่อเขาทำเสร็จก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และจะเป็นบันไดให้อยากที่จะค้นหาและสร้างความรู้ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

ครูอานนท์เล่าด้วยความภาคภูมิใจให้ฟังด้วยว่า "เคยส่งนักเรียนเข้าแข่งขันการสร้างเว็บเพจในระดับประเทศมาแล้วหลายรายการ ซึ่งในระดับมัธยมได้ถึงรางวัลที่ ๒ และชมเชย ส่วนระดับประถมได้รางวัลที่ ๓ จากการประกวดโครงการเยาวชนสร้างสรรค์ความรู้สำหรับห้องสมุดดิจิทัล ในงาน Thailand ICT Contest Festival ๒๐๐๔ จัดทำโดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และ NECTEC และหลังจากบรรจุเนื้อหาวิชานี้หลักสูตรตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ขณะนี้มีนักเรียนรุ่นแรกบางคนที่จบการศึกษาฝีมือก้าวหน้าถึงขั้นมีอาชีพ รับทำงานแอนิเมชันให้กับบริษัทเอกชน"

สำหรับการสอนคอมพิวเตอร์ในนักเรียน ครูอานนท์จะให้ความสำคัญที่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยคิดว่า ถ้าครูทำเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ไม่ว่าจะเด็กเก่งหรือไม่เก่งก็จะทำได้เหมือนกัน เพียงอาจใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยต่างกันเท่านั้น ดังนั้นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นสอน จะเริ่มจากตัวผู้สอน ต้องชัดเจนในกระบวนการสอน จากนั้นให้จัดเรียงเนื้อหาความรู้จากง่ายไปหายาก เพื่อให้เด็กได้ตีความกับความสำเร็จเป็นระยะๆ รู้สึกถึงการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้เด็กอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ปัญหาจากคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะเกมคอมพิวเตอร์ยังเป็นเรื่องน่าห่วงสำหรับเด็กๆ ในส่วนนี้อยากให้ผู้ปกครองจัดสรรเวลาการเล่นเกมของเด็กให้เป็นกิจลักษณะ เพราะเด็กเป็นวัยที่ยอมรับและยึดติดง่าย การให้คอมพิวเตอร์กับเด็กก็

ไม่ต่างกับ การให้ขนม ที่ควรกำหนดปริมาณที่เหมาะสมไม่ใช่ปล่อยให้เด็กกินเอง เพราะเด็กจะกินไม่ยั้ง ดังนั้นควรมีการจัดสรรความเหมาะสมในการรับข้อมูลของเด็กทุกๆ ด้าน

นอกจากนี้ ครูจำเป็นต้องสอนคุณธรรมจริยธรรมในการเทคโนโลยีสารสนเทศ ควบคู่กับการสอนวิธีใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งในการสืบค้นข้อมูล การเลือกใช้เฉพาะซอฟต์แวร์ที่ถูกกฎหมาย และการเลือกรับเฉพาะสื่อที่ดี นอกจากนี้เด็กต้องเรียนรู้วิธีใช้คอมพิวเตอร์แล้ว ควรรู้ด้วยว่าใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์

เพื่อนครูที่ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูอานนท์ สามารถติดต่อได้ที่ (๐๕๔) ๒๓๑-๒๘๓ หรือ (๐๑) ๗๙๖-๑๙๗๖ หรือที่ e-mail :Kruarnon@yahoo.com

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗

วิชาศิลปะศึกษา

ไม่สอนแบบครูช่าง วิธีสอนศิลปะให้สนุก

อ.สนธยา พิงเนตร (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ในอดีตครูสอนศิลปะส่วนใหญ่จบจากวิทยาลัยเพาะช่าง ดังนั้นทัศนคติและวิธีการสอนนักเรียนจึงเน้นแบบครูช่าง คือเน้นทักษะแบบมืออาชีพ ทำให้การสอนศิลปะต้องเน้นที่ความเหมือนเน้นวัดผลแบบเชิงประจักษ์ ทว่าหลังจากมีหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๔ ที่บูรณาการเนื้อหาการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ หรือ ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ เข้าด้วยกันเป็นหนึ่งสาระการเรียนรู้แล้ว ครูช่างในอดีตจะต้องปรับวิธีการสอนหันมาบูรณาการเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนสนุกและให้ความสนใจในการเรียน "วิชาศิลปะ" มากขึ้น

ดังเช่น **ครูสนธยา พิงเนตร** ที่ยอมรับว่าเป็นครูช่างเคย**สอนศิลปะ**แบบเน้นทักษะมาก่อน แต่มาปรับเปลี่ยนเป็นสอนแบบบูรณาการ **นักเรียนชั้นม.๔-๖ โรงเรียนอ่าทองปัทมโรจน์ จ.อ่าทอง** มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว ทำให้นักเรียนมีความรู้ซึ่งถึงเนื้อหาทั้ง ๓ วิชา สนุกและอยากเรียน แถมยังสอบเอนทรานซ์เข้าคณะศิลปกรรม มัณฑนศิลป์ และสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้หลายแห่งไม่น้อยหน้าโรงเรียนดังๆในเมืองหลวงเลยทีเดียว "แรกๆก็สอนแบบครูช่าง วิชาศิลปะต้องวาดให้เหมือนถ้าไม่เหมือนก็ไม่ใช้ครูช่างแต่หลังจากได้อบรมวิธีการสอนศิลปะเมื่อครั้งที่ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓ ก็ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการเรื่อยมา ในขณะนั้นเหมือนกับการลองผิดลองถูก ไม่กล้าที่จะบอกว่าเป็นการสอนที่ได้ผล แต่พอมาถึงปัจจุบันก็มั่นใจว่าเป็นแนวทางการสอนที่ถูกต้อง ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนสนุกไม่น่าเบื่อและวัดผลเชิงประจักษ์ได้เป็นอย่างดี"ครูสนธยากล่าว

วิธีการสอนของครูสนธยา จะยึดวิชาที่ตนเองถนัดคือทัศนศิลป์ เป็นแกนกลาง โดยเอาวิชา ดนตรีและนาฏศิลป์มาเป็นส่วนประกอบที่บูรณาการเข้าด้วยกัน ผ่านการค้นคว้าของนักเรียน กล่าวคือ ถ้าสอนวิชาศิลปะเบื้องต้นก็จะถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศิลปะของตนเองอย่างเต็มที่ ส่วน ๒ วิชาที่เหลือก็ให้นักเรียนไปค้นคว้าในห้องสมุด และมานำเสนอหน้าชั้นเรียนแทน "ทัศนศิลป์" เบื้องต้นก็จะสอน เรื่องรูปร่าง รูปทรง พื้นผิว ดนตรีก็จะมีเรื่อง เสียง จังหวะ ส่วนนาฏศิลป์ ก็จะเป็นเรื่องท่าทาง การแสดง ทุกเรื่องมีขอบเขตของสาระการเรียนรู้ที่สามารถ

บูรณาการเนื้อหาและสอนไปพร้อมๆกัน ถือว่าเป็นการสอนแนวใหม่ที่แตกต่างจากครูช่างที่เน้นการสอนแบบทักษะอาชีพ และแยกส่วนระหว่างวิชา ดนตรี นาฏศิลป์และทัศนศิลป์ออกจากกัน อย่างชัดเจน"ครูสนธิยกกล่าว

ที่สำคัญจะต้องมีเวทีให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านศิลปะ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกและเสริมแรงให้กับคนที่มีแววพอที่จะพัฒนาไปสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้นได้ คนที่เรียนศิลปะก็ควรมีห้องแสดงศิลปะผลงานของนักเรียน เหมือนกับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องมีห้องทดลอง หรือห้องปฏิบัติการภาษาเพื่อใช้ฝึกทักษะการ พูด ฟังภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ที่โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์ ก็จะมีห้องแสดงผลงานศิลปะของนักเรียน จะมีการนำผลงานของนักเรียนมาแสดง รวมทั้งเอาผลงานของศิลปะที่มีชื่อเสียง มาจัดแสดงให้นักเรียนดู เป็นประจำเฉลี่ย ๑-๒ ครั้งต่อปีการศึกษา

"พอมีห้องแสดงผลงานศิลปะนักเรียนก็มีช่องทางในการแสดงออกมากขึ้น พอๆ กับครูที่มีสื่อการสอนมากขึ้นนั่นเอง เพราะงานบางอย่างใช้ผลงานแสดงของศิลปิน เป็นสื่อการสอนได้เป็นอย่างดี เช่น ความแตกต่างของภาพเขียนสีน้ำมันกับ สีน้ำ หรือความแตกต่างของลายเส้น เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนศิลปะสนุก เข้าใจลึกซึ้งของเนื้อหา ช่วยให้เกิดสนใจเรียนได้ดีทีเดียว"

ครูสนธิยกกล่าว

เพื่อนครูท่านใดสนใจการสอนวิชาศิลปะให้สนุก เด็กอยากเรียนอย่างบูรณาการ สอบถามได้ที่โทร. (๐๙) ๐๔๒-๔๒๓๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๖

ดึงความคิดเด็ก...สอนวิชาศิลปะ

อ.อรุณิข เกียรติอุบลไพบูรณ์ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ถึงแม้เด็กส่วนใหญ่จะชื่นชอบวิชาศิลปะ ขณะเดียวกันยังมีเด็กอีกกลุ่มที่มองว่าเป็นวิชาที่ยากเกินไป แถมไม่มีพรสวรรค์ในการวาดรูป ดังเช่น **ครูอรุณิข เกียรติอุบลไพบูรณ์ อาจารย์วิชาศิลปะด้านงานปั้นและประดิษฐ์ชั้น ม.ต้น และ ม.ปลาย โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อ.สามพราน จ.นครปฐม** ซึ่งประสบการณ์การสอนวิชานี้มารวม ๑๕ ปี

ครูอรุณิข จึงมีกลยุทธ์ที่จะให้เด็กทุกคนมีความสุขกับการเรียนวิชาศิลปะ โดยเมื่อเริ่มสัปดาห์แรกของการเปิดเรียน จะให้เด็กในห้องเรียนทั้ง ๔๐ คน แบ่งกลุ่มละ ๘ คน เพื่อช่วยกันสะท้อนสิ่งที่ชอบ ไม่ชอบ รวมถึงสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคและปัญหาในการเรียนวิชาศิลปะ ทำให้ได้รับรู้ถึงปัญหาของเด็กๆ อาทิ เด็กไม่ชอบครู อุปสรรคการเรียนแพ่ง ไม่มีสมาธิเรียนเพราะเพื่อนขี้มุก ๒๒ คน แล้วให้เด็กช่วยกันคิดหาทางออกร่วมกันและนำมาเป็นข้อตกลงเพื่อให้เด็กทุกคนปฏิบัติตาม เช่น ห้ามคุยกันขณะครูสอน ไม่ขี้มุกอุปสรรคการเรียนของเพื่อน เป็นต้น

การสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจและอยากเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของตนเอง ด้วยการให้เด็กวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละบทเรียนร่วมกันและนำมาปรับให้เข้ากับแผนการสอนของครู เมื่อสอนก็เน้นให้เด็กปฏิบัติจริง ทั้งแบบรายบุคคลและกลุ่ม โดยจะสาธิตให้เด็กๆ ดูก่อนลงมือปฏิบัติ

ครูอรุณิข ยังยกตัวอย่างกิจกรรมการเรียนที่ชื่อว่า "โครงการผลิตกระดาษและศิลปะประดิษฐ์จากวัชพืช" ที่เริ่มเมื่อปี ๒๕๔๒ ถึงปัจจุบัน เป็นการส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนไปค้นคว้าหาความรู้ว่าเส้นใยของวัชพืชชนิดใดบ้าง ที่นำมาผลิตเป็นกระดาษได้พร้อมทั้งให้วาดรูปประกอบมาส่งครู จากนั้นให้เด็กจับกลุ่มๆ ละ ๔ คน เพื่อนำเส้นใยวัชพืชมาผลิตเป็นกระดาษ ปากฎว่าเด็กผลิตกระดาษจากผักตบชวา แคนตันกล้วย สับปะรด ต้นปรี๊ด แล้วนำมาผสมสีย้อมผ้า สีสผสมอาหารจนแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลายชนิด เช่น แฟ้มใส่เอกสาร นาฬิกา พัด ฯลฯ ซึ่งเด็กสามารถนำชิ้นงานไปมอบเป็นของขวัญให้แก่เพื่อนและคนในครอบครัวได้ ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตัวเอง และมีกำลังใจเกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาชิ้นงานให้ดีกว่าเดิมขึ้นเรื่อย ๆ

"ดิฉันบอกกับเด็กๆ เสมอว่างานที่ลงมือทำ ไม่จำเป็นต้องสวย แต่ขอให้สะอาด แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ แปลกใหม่ ไม่ลอกเลียนแบบใคร และนำมาใช้ได้จริง เด็ก ๆ ที่มีผลงานแบบนี้จะให้คะแนนเต็ม ส่วนเด็กที่ลอกเลียนแบบคนอื่นจะไม่ให้คะแนน" ครูอรุณิข กล่าว

ส่วนการประเมินผลการสอนของครูอรรณิชาจะเริ่มจากการให้เด็กประเมินผลงานตัวเอง ก่อน จากนั้นก็เป็นเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และผู้ปกครองร่วมประเมิน ท้ายสุดครูประเมิน โดยนำชิ้นงานเด็ก แต่ละคนมาอธิบายถึงจุดเด่นจุดด้อย ให้เด็กทุกคนได้ฟัง เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาผลงานตัวเอง

"พอสิ้นภาคเรียนที่ ๒ ดิฉันจะแจกกระดาษเปล่าให้เด็กทุกคนประเมินผลการสอนของดิฉัน โดยไม่มีผลต่อการให้เกรด แต่นำข้อคิดเห็นของเด็กๆ มาพัฒนาการสอน เพราะดิฉันยึดหลักว่าเป็นครูต้องรู้จักเคารพความคิดเด็ก ดิฉันมั่นใจวิธีการสอนที่ใช้อยู่ ทำให้เด็กรู้จักตัวเอง รู้จักคิดอย่างอิสระ ไม่ซ้ำแบบใครเพราะไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ รวมถึงรู้จักฟังความเห็นของคนอื่นมากขึ้นด้วย" ครูอรรณิชา กล่าวทิ้งท้าย

หากเพื่อนครูต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับครูอรรณิชา ติดต่อโทร.(๐๓๔) ๓๒-๒๗๕๖ (๐๑) ๔๙๕-๐๓๒๑

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๗

ต้นแบบวาดรูปหน้าคน ๑ นาที ไม่เด็ดครุฑศิลปะ “ร.ร.ปากเกร็ด”

อ.อวยชัย จินวรรณ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

การจะสอนเรื่องอะไรกับใครสักคน ถ้าครูตั้งใจสอน เด็กก็จะเรียนได้เร็วขึ้น ถ้าครูจริงจัง เด็กก็มีใจจะเรียน แต่ถ้าเราสอนแบบหลอกเขาไปวันๆ เด็กก็จะย่อมนร่อยเรียนหลอกเราไปวันๆ เหมือนกัน ในที่สุดก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร

อ.อวยชัย จินวรรณ อาจารย์ประจำวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนปากเกร็ด จ.นนทบุรี กล่าวว่า “คนส่วนใหญ่มักมองภาพการสอนของครูโดยเฉพาะวิชาศิลปะเป็นวิชาที่ง่ายๆ เรียนเล่นๆ สนุกๆ แต่ความจริงแล้วยังมีเด็กอีกมากที่ไม่สนใจจะเรียน สาเหตุมาจากเริ่มแรกที่วาดรูปไม่เป็น นานเข้าก็เริ่มท้อจนกลายเป็นไม่ชอบในที่สุด”

สำหรับวิธีการสอนของอ.อวยชัย นั้น จะเริ่มต้นจากการให้วาดรูปทรงพอดคล้องมือแล้ว จะให้วาดแบบมีแสงเงาเพิ่มมิติให้กับภาพ และลงสี สุดท้ายทำการประเมินผลการสอน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผลปรากฏว่า เด็ก ๑๐ คน จะมีแค่คนเดียวที่ทำได้วาดได้แบบอย่างที่สอน แต่อีก ๙ คนกลับทำไม่ได้ อ.อวยชัย จึงต้องคิดค้นวิธีการสอนให้เด็กทุกคนวาดรูปได้ทั้งหมด

๒ ปีผ่านไป อ.อวยชัย ได้คิดค้นต้นแบบการวาดภาพชนิดต่างๆ ขึ้นมา โดยการคำนวณองค์ประกอบภาพลักษณะต่างๆ กำหนดเป็นสัดส่วนชัดเจน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ง่ายสำหรับคนเริ่มวาดรูป โดยจะออกแบบทั้งการเขียนรูปทรงเรขาคณิตแบบง่ายๆ ซึ่งจะทำให้คนที่วาดรูปไม่เป็น สามารถวาดหน้าคนได้ในเวลา ๑ นาทีเท่านั้น

“ต้นแบบการสอนวาดรูป ได้รับเสียงตอบรับจากเด็กๆ เป็นอย่างดี ทุกคนสนุกกับการวาดรูป และการออกไปบรรยายการสอนให้กับครูต่างโรงเรียน เมื่อเอาต้นแบบนี้ไปแสดงครูส่วนใหญ่จะชอบในความคิด และนำไปขยายผลการสอนในโรงเรียนต่างๆ กันมาก” อ.อวยชัยกล่าว

นอกจากนี้ อ.อวยชัย ยังเน้นให้นักเรียนมองสิ่งรอบตัวทุกอย่างในชีวิตประจำวันให้เป็นศิลปะ ตั้งแต่หัวจรดเท้า ทั้งห้อง โต๊ะ ดินสอ ปากกา ซึ่งเมื่อรู้หลักแล้วจะนำไปใช้ได้หลากหลาย อย่างเรื่องรูปทรงที่มีอยู่แค่ ๔ - ๕ แบบ แต่ถ้าวาดได้ก็จะวาดได้ทั้งโลก แค่ว่าลงสีเหลี่ยม ก็วาดได้ ตั้งแต่ตู้ไปจนถึงรถยนต์ ตึกกรามบ้านช่องเลยทีเดียวนะ

ที่สำคัญยังเอาตัวอย่างงานศิลปะของอาจารย์หรือนักเรียนรุ่นพี่ๆ มาแสดงให้ดู เพื่อ
 ดึงดูดให้เด็กอยากสร้างผลงานของตัวเอง และสาธิตให้เด็กได้เห็นจริงในห้อง โดยอ.อวยชัยจะเข้าไป
 พร้อมๆ กับนักเรียน ทำให้เด็กไม่เบื่อ เพราะนอกจากจะได้ของสวยๆ แล้วยังสร้างความภูมิใจให้
 เด็กได้อีกด้วย

รวมทั้งบูรณาการงานศิลปะเข้ากับการสอนวิชาภาษาไทย ด้วยการรับทำจากประดิษฐ์
 ตัวละคร เพื่อใช้ประกอบการบรรยายในวิชาต่างๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเห็นภาพลักษณะของวิชานั้นๆ
 ได้ชัดเจนมากขึ้น และตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนที่ประดิษฐ์จากภาควิชาศิลปะ เพื่อให้ครูใน
 โรงเรียนมายืมไปใช้ในการสอนร่วมกัน

“วิชาศิลปะแม้ว่านักเรียนหลายคนจะไม่ได้เอาไปใช้ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ แต่
 เป็นหนทางระบายออกทางอารมณ์ที่ดีวิธีหนึ่ง ได้ผ่อนคลายความเครียดแล้วยังได้ใช้ประโยชน์จาก
 งานศิลปะด้วย คนที่มีศิลปะในชีวิตจะเป็นคนละเอียดอ่อนด้านจิตใจ เห็นได้จากประเทศใดที่มี
 ผลงานทางศิลปะมาก ประเทศนั้นมักไม่เกิดสงคราม ซึ่งการเรียนศิลปะใครๆ ก็ฝึกกันได้ แค่ตั้งใจ
 และฝึกฝนสม่ำเสมอ เพราะเป็นศาสตร์ที่อาศัยทั้งทักษะฝีมือ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งครูผู้สอน
 ต้องเปิดวิสัยทัศน์ให้เด็กมองโลกในมุมมองที่กว้างขึ้น” อ. อวยชัย กล่าวทิ้งท้าย

ผู้สนใจขอคำปรึกษาหรือต้องการเรียนรู้ขั้นตอนการทำต้นแบบการสอนศิลปะติดต่อได้ที่
 โทร. (๐๙) ๗๔๖-๑๓๗๑ หรือ (๐๒) ๙๖๐-๖๐๒๙

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๖

วิชาดนตรีและนาฏศิลป์

ห้องโน้ตโด เร มี สอนเด็กรักดนตรี อ.จากรุภัทร์ จุลสำลี (ระดับชั้นประถมศึกษา)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดชัดเจนให้วิชาดนตรีเป็นหนึ่งในรายวิชาที่เด็กจะต้องเรียน แต่เพียงสัปดาห์ละคาบที่เด็กจะได้ใกล้ชิดกับดนตรีนั้น ยังไม่พอที่จะให้เด็กเล่นดนตรีได้จริงจัง ดังนั้น “ครูจากรุภัทร์ จุลสำลี” ครูสอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ โรงเรียนวัดคลองภูมิ เขตยานนาวา กทม. จึงเปิดห้องดนตรีในโรงเรียน รวมถึงเปิดบ้านต้อนรับนักเรียนที่สนใจต้องการจะเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีอยู่ตลอดเวลา

“การสอนเด็กต้องทุ่มเทให้ตลอดเวลาไม่เฉพาะแค่ในคาบเรียนเท่านั้น และการสอนดนตรีศิลปะก็มีความต่างกับการสอนวิชาการ เพราะต้องสอนให้เด็กทำเป็นได้จริง ไม่ใช่แค่เรียนและเทคนิคพิเศษจากผู้เชี่ยวชาญเป็นเรื่องที่เด็กควรได้เรียนรู้” ครูจากรุภัทร์ กล่าว

ดังนั้นทุกวันช่วงพักเที่ยงครูจากรุภัทร์จะพาเด็กที่สนใจเดินเท้าไปบ้านของเธอซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียนเพื่อไปพบกับนายประทุม จุลสำลี คุณพ่อของครูจากรุภัทร์ หรือที่เด็กๆ จะเรียกว่า ตาทุม ซึ่งเดิมเป็นนักดนตรีจะให้ความรู้ต่างๆ ที่ไม่มีสอนในตำรา เช่น การผ่อนลมหายใจ ช่วงเสาร์-อาทิตย์เด็กบางคนจะมาหาถึงบ้านเพื่อขอให้สอนดนตรี รวมถึงคนทั่วไปถ้าใครสนใจก็มักจะมาหาความรู้กันเสมอๆ

“หัวใจของดนตรี ต้องเริ่มจากทำให้เด็กรักในตัวดนตรีเสียก่อนจากนั้นเปิดโอกาสให้เขามีอิสระในการเลือกเล่น ดังนั้นครูจะสอนให้เด็กท่องโน้ตเพลงง่ายๆ เมื่อเด็กรู้สึกถึงโน้ตเพลงที่ตนเองมีความไพเราะแล้ว ก็จะอยากลองเล่น ซึ่งในเด็กเล็กยิ่งได้เล่นเป็นเร็วเท่าไรเด็กจะยิ่งตื่นเต้น สนุก และอยากที่จะเรียนรู้เพลงต่อไป เมื่อสนุกและรักในดนตรีแล้ว เด็กก็จะพร้อมที่จะเรียนรู้ แม้ว่าต้องเรียนในสิ่งที่ยากขึ้นก็จะกลายเป็นความท้าทายสำหรับตัวเขาเอง ไม่ใช่ถูกใครบังคับให้ทำ” ครูจากรุภัทร์ กล่าว

นอกจากนี้ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ใกล้ชิด สัมผัสกับเครื่องดนตรีจริงๆ ใครอยากเล่นอยากเรียนอะไรก็จะให้ได้จับ ได้เล่น รวมถึงจะอนุญาตให้ขี่มopedไปซ้อมที่บ้านได้เพราะยิ่งเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสกับเครื่องดนตรีมากเท่าไรเด็กก็จะรักและอยากเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น

ขณะเดียวกันหากพบเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า ครูต้องอดทน คอยดูแลและปลอบคำชมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส เพื่อสร้างแรงจูงใจ แม้เสียงเพลงไม่ไพเราะเท่ามืออาชีพ เพื่อจะได้สอนลูกศิษย์ให้เก่ง และต้องอุทิศตัวให้การสอนเด็กอย่างแท้จริง

ปัจจุบันครูจรรุภัทรได้ตั้งชมรมส่งเสริมทักษะการดนตรีขึ้นที่โรงเรียนวัดคลองภูมิ มีสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๘๐ คน เล่นได้ทั้งดนตรีไทยและสากลอย่างคล่อง ปรี๊ด เมโลเดียน มี่งานแสดงดนตรีอยู่เสมอ เช่น ตามงานของชุมชน งานวัด และล่าสุด คืองานวันสุนทรภู่ เพื่อฝึกเด็กให้ชินและมีความกล้าที่จะแสดงออกในความสามารถของตัวเอง

“ไม่ว่าเด็กหัดใหม่ที่เพิ่งจะเล่นได้แค่ ๒ เพลง ชมรมก็จะพาออกงาน เพลงไหนที่เด็กเล่นได้ จะให้ขึ้นแสดง เพลงไหนยังไม่ได้ก็ให้นั่งท่องโน้ตอยู่ข้างเวทีไปก่อน เป็นการฝึกให้เกิดความกล้า และอยากที่จะแสดงให้เต็มรูปแบบเหมือนรุ่นพี่ เมื่อเด็กมีความกระตือรือร้นมากเท่าไร ก็ยิ่งอยากจะเรียนรู้มากเท่านั้น” ครูจรรุภัทร กล่าว

สำหรับเพื่อนครูที่ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น คำแนะนำ และเทคนิคการสอนดนตรีกับครูจรรุภัทร ติดต่อได้ที่ โทร. (๐๑) ๓๔๕-๘๔๒๖

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๗

เคล็ด(ไม่)ลับวิชาการแสดงพื้นเมือง สอนเด็กสู่ความเป็นเลิศแบบดีงาม

อ.สุพร ชาวเพชร (ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

ด้วยความตั้งใจของแม่พิมพ์ของชาติที่อยากสืบทอดเอกลักษณ์ไทยทั้งสี่ภาคให้ดำรงอยู่ "สุพร ชาวเพชร" ครูประจำวิชาการแสดงพื้นเมืองระดับชั้น ม.๑-๒ โรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพฯ จึงมีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนให้มีกิจกรรมหลากหลายโดยเน้น ๓ รูปแบบคือ ๑.เรียนปนเล่นเน้นความสุขสนุกกับบทเรียน ๒.เพื่อนสอนเพื่อน ๓.บูรณาการสอดแทรก เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้น่าสนใจกว่าสิ่งเร้าภายนอก

กลยุทธ์ที่ครูสุพรดึงความสนใจลูกศิษย์ที่กำลังอยู่ในวัยซนทุกรูปแบบ เริ่มจากปรับเนื้อหาวิชาการแสดงพื้นเมืองให้มีสาระและกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน ตั้งแต่การปฐมนิเทศด้วยเกมต่อภาพเพื่อศึกษารหัสวิชา ขอบข่ายเนื้อหา แข่งขันนำเสนอรูปแบบการแสดงพื้นเมือง ส่วนในภาคปฏิบัติจะใช้วิธีโน้มน้าวใจด้วยกิจกรรมแบบให้ลงมือทดลองจริง อาทิ สอนการแต่งหน้า ทำผม แต่งกายเพื่อการแสดง ออกแบบลวดลายและประดิษฐ์อุปกรณ์พื้นเมือง โดยครูไม่ต้องบังคับ

"ภาพการเรียนการสอนที่ครูภาคภูมิใจคือได้เห็นลูกศิษย์ที่เป็นคนปกติช่วยเหลือเพื่อนที่พิการทางหูและเป็นออทิสติกที่เรียนร่วม จากที่ไม่มีพื้นฐานการรำให้รำได้ สามารถจับจังหวะเป็น จนในที่สุดพวกเขาก็สามารถจัดการแสดงพื้นเมือง ๔ ภาคร่วมกันได้ เช่น ฟ้อนเล็บของภาคเหนือ เข็มกระติบของภาคอีสาน กีบี่สรวาหนะของภาคใต้และรำกลองยาวของภาคกลาง เพื่อแสดงในงานแสดงผลงานนักเรียน(Symposium)ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์และงานแห่เทียนเข้าพรรษาที่วัดแคนางเลิ้งของทุกปี การเรียนในวิชานี้ถึงแม้จะไม่ได้แสดงหรือชี้ให้เห็นผลเลิศทางวิชาการมากนัก แต่การที่ลูกศิษย์แสดงน้ำใจไมตรี เอื้ออาทรต่อกันทำให้เด็กเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ก็เชื่อว่า เมื่อเด็กเติบโตขึ้นสิ่งที่เด็ก ๆ ได้รับการปลูกฝังจะทำให้เด็กมีจิตใจดีงาม เก่ง ดี มีสุข" ครูสุพร กล่าว

สำหรับการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนของครูสุพร จะเป็นการประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้ทั้งแบบทดสอบภาคทฤษฎี ใบบงานแต่เน้นการปฏิบัติเป็นหลัก โดยทดสอบท่ารำ การแต่งหน้า การแต่งกาย ทำผมและจัดนิทรรศการ และจะให้นักเรียนทราบผลประเมินอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบคะแนนของตนได้เป็นระยะๆ ครูจะบอกให้รู้จุดเด่น และจุดด้อย ให้เด็กค่อยๆพัฒนาตัวเองให้ผ่านมาตรฐานการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ สุดท้ายเป็นการประเมินเจตคติของ

ผู้เรียนทั้งเรื่องเป็นเวลา สื่อการสอน เนื้อหาสาระ ครูผู้สอน การมีส่วนร่วม ซึ่งผลปรากฏว่าการ
สอนวิชาการแสดงพื้นเมืองเป็นที่น่าพอใจของครูผู้สอนและผู้เรียน ๑๐๐ %

ด้วยความเอื้ออาทรของแม่พิมพ์คนนี้ จึงไม่แปลกใจว่าเมื่อลูกศิษย์เรียนจบไปแล้วหลายคน
ได้ฝากความประทับใจไว้เป็นหางว่าว ซึ่งครูสุพรเองก็ได้เก็บทุกข้อคิดเห็นของลูกศิษย์ไว้เป็นอย่างดี
ดังเช่น ด.ญ. อักษรา อรัญญ์ ลูกศิษย์รุ่นปี ๒๕๔๔ เขียนไว้ว่า สาเหตุที่ชอบวิชานี้เพราะครูใจดี ชอบรำ
ชอบแต่งหน้า เพลงที่ชอบรำคือ เซิ้งกระต๊อบข้าว กีบี่สรวนนะ ฟ้อนเล็บ ชอบเรียนกับเพื่อนต่างห้อง
เพราะจะได้รู้นิสัย เวลาเรียนไม่ค่อยเครียด ไม่ง่วง มีแต่เรื่องให้หัวเราะ และยังมีข้อเสนอแนะอีกว่า
อยากให้มีการเลือกวิชาเรียนซ้ำได้

ขณะที่ ด.ญ. ศิริรัตน์ คำซอง เขียนไว้ว่า วิชาการแสดงพื้นเมืองนี้สอนอะไรหลายๆ อย่าง
เช่น ทำให้รู้ถึงวัฒนธรรมประเพณีของภาคต่างๆ และสิ่งสำคัญสอนให้รู้จักความรับผิดชอบ ความ
สามัคคีในการทำงานร่วมกันและความกล้าแสดงออก จึงอยากให้มีวิชาเลือกเสรีการแสดง
พื้นเมืองอีก

ผลของการตั้งใจและทุ่มเทวิชาความรู้ให้กับเด็กๆ เมื่อปี ๒๕๔๔ ครูสุพรจึงได้รับคัดเลือกให้
เป็นครูที่ปรึกษาดีเด่น ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ และยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบของสำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา (สทศ.) ในปีเดียวกันนี้ด้วย

ทุกวันนี้ครูสุพร ยังตั้งหน้าตั้งตาหล่อหลอมอนาคตของชาติอย่างมีความสุข และขณะนี้
กำลังสนุกกับหลักสูตรท้องถิ่น คือวิชาการแสดงละครชาตรี ชั้น ม.๑ โดยเชิญศิลปินแห่งชาติคือ
ครูทองใบ เรืองนนท์ เจ้าของคณะมาเป็นผู้ถ่ายทอดซึ่งผลตอบรับปีแรก นับว่าได้ผลเกินคาด
นักเรียนพึงพอใจ นักเรียนหลายคนภูมิใจมากที่ได้ร่วมอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก
การทำวิจัยปฏิบัติการแสดงละครชาตรี ยังต้องปรับอีกบางอย่างและกำลังผลิตสื่อการสอน
หลากหลายด้วยตนเองเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ได้ดีที่สุด

เพื่อนครูคนใดสนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นติดต่อครูสุพรได้ที่ โทร. (๐๑) ๙๘๕-๘๙๓๒

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗

วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

แปรรูปไข่ไก่เป็นเงินวิชา กพอ. สร้างอาชีพ

อ.วิมลศรี ธรรมสามิสรณ์ (ระดับชั้นประถมศึกษา)

การปลูกฝังให้เด็กรู้จักการทำงานบ้านและศิลปะประดิษฐ์ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่สามารถจะพัฒนาเด็ก ๆ ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.) จึงถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ล่าสุด ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๔ และยังคงกำหนดให้เป็นหนึ่งใน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่สำคัญมีสถานศึกษาหลายแห่งได้นำวิชานี้ไปช่วยพัฒนาเด็กให้มีอาชีพติดตัว สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ เช่น **โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ตะวันออก หมู่ ๓ ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี** ที่มีเนื้อกว่า ๑ ไร่ มีสภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยต้นไม้ นานาชนิด ทั้งมะขาม หูกวาง ย่านาง ตะโก โพธิ์ และคูณ แม้บริเวณโรงเรียนจะร่มรื่นเขียวชอุ่ม ทว่าการที่โรงเรียนนี้มีครูเพียง ๔ คน และนักเรียน ๖๙ คน ทำให้ยากต่อการดูแล ไข่ไก่เหล่านี้จึงร่วงเกลื่อนกลาดกลายเป็นขยะไข่ไก่รอบสถานศึกษา

นางสาววิมลศรี ธรรมสามิสรณ์ **ครูสอนวิชา กพอ. นักเรียนชั้น ป.๕-ป.๖** และนายพินิจ น้อยอินทร์ ครูใหญ่ โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ตะวันออก จึงได้ร่วมกันคิดทำโครงการแก้ปัญหา "ขยะไข่ไก่สู่การเรียนรู้ของนักเรียน" ใช้ในการสอน วิชา กพอ. โดยตั้งใจให้ให้นักเรียนแต่ละคนคิดหาวิธีการนำขยะไข่ไก่มาทำประโยชน์ ผลปรากฏว่า เด็กๆ เสนอให้นำขยะไข่ไก่มาทำดอกไม้ประดิษฐ์ เช่น กุหลาบ มะลิ ดอกบัว ลิลลี่ พู่ระหง ฝีเสื่อ แผลงทับ แผลงปอ นก ต๊กแตน กล่องใส่ดินสอ ที่รองแก้ว ฯลฯ พร้อมทั้งมีแผนการดำเนินงาน โครงสร้างศิลปประดิษฐ์ ใบบานที่บอกขั้นตอนวิธีการ แปรรูปไข่ไก่เป็นดอกไม้ประดิษฐ์ที่นักเรียนแต่ละคนเสนอมา ยกตัวอย่างเช่น การทำแผลงปอจะใช้เมล็ดมะกั่วหรือผ้าซีกทำตา ใบบะขามเทศทำปีก ส่วนแผลงทับใช้เมล็ดหูกวางทำตัว ขณะที่ฝีเสื่อใช้เส้นใยไข่ไก่ทำปีก และกิ่งมะขามเทศทำตัวฝีเสื่อ เป็นต้น

เมื่อผลงานเด็กแต่ละคนเสร็จสมบูรณ์ จะมีการประเมินผลงานเด็กนักเรียนแต่ละคน ๔ ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ ๑ ให้เด็กประเมินตัวเองก่อนว่า เจอปัญหาอะไรบ้าง รู้สึกอย่างไรกับผลงานที่ออกมา

ขั้นตอนที่ ๒ ให้เพื่อนนักเรียนร่วมห้องช่วยกันประเมิน แล้วนำกลับมาบ้านไปให้พ่อแม่ประเมิน

ขั้นตอนที่ ๓ ให้พ่อแม่ประเมินผลงานของเด็กซึ่งส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะชื่นชมชอบมากและสนับสนุนให้ลูกทำงานศิลปะประดิษฐ์ แม้เด็กต้องอยู่ทำงานจนถึงช่วงค่ำก็ยังสามารถรับกลับบ้าน

ขั้นตอนที่ ๔ ให้ครูเป็นผู้ประเมินผลงานเด็กเป็นคนสุดท้าย โดยสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะให้เด็กแต่ละคนฟัง

"กิจกรรมงาน กพอ.ช่วยฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักทำงานเป็นกลุ่มและสร้างพื้นฐานการประกอบอาชีพ ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกภูมิใจกับผลงานศิลปะประดิษฐ์ของตัวเองมาก ผลที่ตามมา คือเด็กส่วนใหญ่เรียนหนังสือได้ดีขึ้น โรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการพี่สอนน้อง ให้เด็กชั้น ป.๕-ป.๖ สอนวิชา กพอ.โดยเฉพาะการนำขยะไปไม้มาทำศิลปะประดิษฐ์ให้แก่น้องๆ ชั้น ป.๓ - ป.๔ เพื่อเป็นการขยายความรู้ให้นักเรียนอย่างทั่วถึง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กทุกคนในโรงเรียน ซึ่งส่งผลไปถึงสัมพันธภาพอันดีที่มีให้กันทั้งเด็กนักเรียน ครูและผู้ปกครองอีกด้วย" ครูวิมลศรีซึ่งเป็นครูดีเด่นที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับกันในแวดวงการศึกษาของจังหวัดสุพรรณบุรีกล่าวในท้ายที่สุดผลดีของโครงการการแก้ปัญหาขยะไปไม้เป็นศิลปะประดิษฐ์ ทำให้ปัจจุบันมีพ่อค้าทั้งจาก จ.สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง ลพบุรี และกรุงเทพฯ สั่งซื้อผลงาน ของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ตะวันออก ไปจำหน่ายในประเทศและส่งออกไปยังประเทศสวีเดนแลนด์เป็นจำนวนมาก ทำให้โรงเรียนมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๑,๕๐๐ - ๑,๖๐๐ บาท เมื่อหักต้นทุนแล้ว เด็กๆ มีรายได้เป็นค่าขนมคนละ ๕๐-๖๐ บาท เป็นบทพิสูจน์ถึงความสำเร็จในการสอนวิชา กพอ. โดย แปรไปไม้ให้เป็นเงิน ของครู วิมลศรี ที่สร้างรายได้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

อาจารย์ท่านใดสนใจแนวทางและวิธีการสอนวิชา กพอ. ของอาจารย์วิมลศรี ธรรมสมิสรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอนนักเรียนและจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ได้ที่ โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ตะวันออก จ.สุพรรณบุรี โทร. (๐๙) ๕๓๕-๑๐๘๘

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๗

สอนกพอ.ปลูกฝังเด็ก มีคุณธรรม-รักท้องถิ่น

อ.ศิริพร ผ่องใส (ระดับชั้นประถมศึกษา)

การปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรมและรักท้องถิ่นถือเป็นเป้าหมายหลักในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและอาชีพหรือเรียกง่าย ๆ ว่า “วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.)” ซึ่ง **ครูศิริพร ผ่องใส วัย ๕๐ ปี ครูสอนวิชา กพอ.ระดับประถมศึกษา โรงเรียนเอกชัย อ. เมือง จ.สมุทรสาคร** ได้ยึดถือมาตลอด ๒๐ ปี เนื่องจากเชื่อว่าคนที่มีคุณธรรม รักชาติบ้านเมือง จะมีความซื่อสัตย์และไม่ทุจริต คอร์รัปชั่น

สำหรับวิธีการสอนของครูศิริพรเริ่มจาก **ขั้นตอนแรก** คือ การทำความคุ้นเคยกับเด็ก ๆ โดยแจกกระดาษให้เด็กได้เขียนสิ่งที่ต้องการให้ครูทำและสิ่งที่ไม่ต้องการให้ครูทำ ขณะเดียวกันครูจะบอกเด็กเช่นกันว่า สิ่งไหนที่ครูต้องการให้นักเรียนทำและไม่ต้องการให้นักเรียนทำ เพื่อจะได้รู้ว่าแต่ละฝ่ายต้องการอะไร และมาพูดคุยทำความเข้าใจกัน จากนั้นทั้งนักเรียนและครูก็ปฏิญาณตนว่า จะตั้งใจเรียนและสอนหนังสือให้เต็มที่ อีกทั้งยังมีการทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิ ร้องเพลง เล่านิทาน ซึ่งการทำเช่นนี้ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากเรียน กล้าเข้ามาพูดคุยกับครู และกล้าแสดงออกมากขึ้น

ขั้นตอนที่สอง เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยแนะนำให้เด็กรู้จักเครื่องมือที่ใช้ในงานประดิษฐ์ รวมทั้งการนำขยะ เศษวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของเล่น ของใช้และของตกแต่งที่มีประโยชน์รวมถึงยังให้ความรู้เกี่ยวกับ จ.สมุทรสาครด้วย

ขั้นตอนที่สาม ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้สอนได้นำรูปแบบการสอน “คุณธรรมเลิศล้ำกิจกรรมหลากหลาย” มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เช่น รูปแบบ “เที่ยวไปเรียนไป” มาใช้สอน โดยเน้นให้นักเรียนรักโรงเรียน (รักษ์ ตัวนี้รักต้องลงมือ ทำนุบำรุง หวงแหน ทุกสิ่งในโรงเรียน) (รัก ตัวนี้รักแบบไม่ลึกซึ้งรักด้วยใจไม่ลงมือปฏิบัติ) ในขณะที่สอน ผู้สอนจะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปทุกสถานที่ที่นักเรียนไปเที่ยว ไปเรียนและพบสิ่งที่ไม่เป็นระเบียบในโรงเรียน ผู้สอนจะสอดแทรกกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติทันทีไม่ปล่อยให้สถานการณ์จริงผ่านไป

ในการจัดกิจกรรมแบบเที่ยวไปเรียนไป ผู้สอนจะต้องเป็นคนที่ย่างพุด เป็นนักเล่านิทาน ผูกเรื่องเก่ง และชักชวนนักเรียนเล่นต่อกัน ตลอดทางที่เที่ยวไปแบบธรรมชาติ โดยครูต้องลดบทบาทหน้าที่ของตนเองจากครูผู้สอนมาเป็นเพื่อนร่วมเที่ยวกับนักเรียน พุด เรียน เล่นกิจกรรมกัน

ไปตลอดทาง สอนจากประสบการณ์จริง ไม่ต้องเตรียมสื่อการสอน ไม่มีการสร้างฐานความรู้ และจากกิจกรรม “เที่ยวไปเรียนไป” ผู้สอนได้นำมาประยุกต์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ คือ กิจกรรมคาราวานวอล์คแรลลี่ ซึ่งผู้สอนต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลาย จึงจัดเป็น ฐานความรู้ โดยใช้เทคนิคการบูรณาการแบบสอดแทรกไปบูรณาการเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระอื่น

ส่วนกิจกรรมคาราวาลวอล์คแรลลี่เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมและศึกษา ไปนันทาง ซึ่งจะบูรณาการวิชา กพอ.เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๗ กลุ่มสาระ เพื่อเสริมทักษะ และความรู้พื้นฐานของนักเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยแบ่งเด็ก เป็นกลุ่มละ ๗-๘ คน โดยครูแจกถุงหิ้วพลาสติกให้กลุ่มละหนึ่งใบ เก็บวัสดุที่พบระหว่างทางเพื่อนำไปประดิษฐ์ในฐานสุดท้าย ให้ทำกิจกรรมพร้อมทั้งจดบันทึกความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ทั้ง ๑๐ ฐาน ได้แก่

ฐานแรก วิชาดนตรี-นาฏศิลป์ โดยให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันแต่งเพลงเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มา ๑ เพลง พร้อมคิดทำประกอบเพลง เพื่อปลุกฝังให้นักเรียนรักสิ่งแวดล้อม

ฐานสอง วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานช่าง) ให้นักเรียนศึกษางานช่างของรุ่นพี่ที่จัดเตรียมไว้ที่ฐาน

ฐานสาม วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หรือ สปช. โดยให้นักเรียนไปศึกษาต้นไม้ประจำจังหวัด สมุทรสาคร ดอกไม้ที่ปลูกบริเวณหน้าอาคารเรียน บัวที่ปลูกในอ่างหน้าอาคารเรียน เพื่อศึกษาว่ามีสิ่งมีชีวิตอะไรอยู่บ้างและสอนให้รู้จักระบบนิเวศนวิทยา

ฐานที่สี่ วิชาจริยศึกษา ให้นักเรียนเดินตามแผนที่ไปที่ซุ้มพระประจำโรงเรียน แล้วเสียงเซียมซีคุณธรรม ๑ ใบ เมื่อเสียงเสร็จแล้วให้หาคำทำนายจากนกแก้วแนะนำคุณธรรมที่เขavnไว้ โดยรอบซุ้มพระและอ่านคำทำนายเป็นโคลง กาพย์ยานี ๑๑ กลอน ๖ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม ๘ ประการ ของต้นเกล้าในหลวงของเราที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมเพื่อปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

ฐานที่ห้า วิชาคณิตศาสตร์ ให้นักเรียนศึกษาไปนันทางไปที่สนามเด็กเล่น ให้นักเรียนลองสังเกตดูว่ามีเครื่องเล่นชื่ออะไร มีรูปทรงเรขาคณิตอะไรบ้าง ต่อจากนั้นให้นักเรียนวัดคำนวณว่ามีขนาดเท่าไร

ฐานที่หก วิชาศิลปะ ให้นักเรียนไปนั่งที่ลานไทร ซึ่งเป็นมุมศิลปะของโรงเรียนและให้นักเรียนวาดรูปจากสภาพแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ โดยไม่กำหนดรูปแบบตายตัว ให้ขึ้นอยู่กับความถนัดและจินตนาการของแต่ละคน

ฐานที่เจ็ด วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานบ้าน) ให้นักเรียนช่วยกันคิดเมนูอาหารที่มีวัตถุดิบในเมืองประมง โรงงานและลานเกษตรของจังหวัดสมุทรสาครทั้งสามอำเภอ มาอำเภอละ ๑ เมนู

ฐานที่แปด วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) ให้นักเรียนศึกษาพันธุ์ปลาสวยงามในเรือนปลาสวยงามกลุ่มละ ๑ ชนิด

ฐานที่เก้า วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานประดิษฐ์) นักเรียนนำวัสดุและเศษวัสดุที่เก็บมาได้ระหว่างทาง ช่วยกันประดิษฐ์เป็นของเล่น ของใช้และของตกแต่ง กลุ่มละ ๑ ชิ้น พร้อมสรุปผลงาน ส่งตัวแทนนำเสนองานให้เพื่อนได้ทราบถึงปัญหา-อุปสรรคระหว่างปฏิบัติกิจกรรม

ฐานที่สิบ วิชาภาษาไทย ให้นักเรียนอภิปรายและสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม “คาราวานวอล์คแรลลี่”

ขั้นตอนที่สี่ เป็นการประเมินการเรียนการสอนในภาพรวม โดยใช้วิธีประเมินผล ๒ ลักษณะ คือ ๑.แบบสามเส้า (นักเรียน+เพื่อน+ครู) ๒.แบบสี่เส้า (นักเรียน+เพื่อน+ครู+ผู้ปกครอง) ในกรณีกิจกรรมวอล์คแรลลี่ ใช้การประเมินแบบสามเส้า

การประเมินแบบสามเส้า คือ นักเรียนประเมิน เพื่อนประเมิน และครูประเมิน เช่น กิจกรรม คาราวานวอล์คแรลลี่ กิจกรรมเที่ยวไปเรียนไป เป็นต้น

การประเมินแบบสี่เส้า คือ นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองประเมินชิ้นงานของนักเรียน และสุดท้ายครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน เช่น “การประดิษฐ์ดอกไม้มอบให้แม่” จะใช้การประเมินแบบสี่เส้า (ต้องขอความร่วมมือจากผู้ปกครองของนักเรียนร่วมประเมินชิ้นงาน ผู้ปกครองให้คะแนนตามจุดประสงค์ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ และเขียนความรู้สึกที่ตนเองได้รับดอกไม้จากลูก เน้นการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เรื่องความกตัญญูให้นักเรียน เป็นการสร้างความรักและความผูกพันให้ลูกมีความกตัญญูรู้แทนคุณพ่อแม่

สำหรับเกณฑ์การประเมินนั้น แต่จะกลุ่มนั้น ครูจะให้อิสระทุกกลุ่มเป็นผู้คิดเกณฑ์ในการประเมินเอง แต่ละกลุ่มเกณฑ์อาจจะไม่เหมือนกันก็ได้ เช่น นักเรียนประเมินตัวเองอาจประเมินจากความสวยงามของงาน ความรับผิดชอบ แต่เพื่อนประเมินเพื่อนอาจเพิ่มความคิดสร้างสรรค์

พ่อแม่อาจจะมีเกณฑ์อื่นเช่น ความปราณีต ความสะอาด ครูอาจดูความตั้งใจในการทำงาน เป็นต้น คือเกณฑ์อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ครูจะนำคะแนนทั้งสี่กลุ่มมารวมกันแล้วหารเป็นคะแนนดิบอีกครั้ง ซึ่งการประเมินแบบนี้เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด และฝึกความซื่อสัตย์อีกด้วย

“เด็กที่ทำกิจกรรมคาราวานวอล์คแรลลี่รอบโรงเรียน ส่วนใหญ่บอกว่าไม่ยากให้เลิกกิจกรรมนี้เพราะกลัวร้อนน้องไม่ได้เรียน เขาให้เหตุผลว่า รู้สึกสนุกและประทับใจมาก ในฐานะคนสอนมองว่าเด็กชอบกิจกรรมนี้ เพราะเบื่อก่อนที่จะอยู่แต่ในห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ เวลาทำกิจกรรมก็เหมือนไม่ได้เรียนแต่ได้รับความรู้มากมาย โดยเป้าหมายกิจกรรม เพื่อให้เด็กรู้ว่าโรงเรียนของตัวเองมีอะไรอยู่บ้าง จะได้เกิดความรักโรงเรียนและมีคุณธรรม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่ความรักชุมชนและประเทศชาติ เมื่อพวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้เป็นคนดีของชาติ ” ครูศิริพร กล่าวทิ้งท้าย

สำหรับผู้ที่สนใจต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับครูศิริพรติดต่อได้ที่โทร. (๐๑) ๐๑๖-๗๔๗๗, (๐๙) ๐๐๒-๔๒๙๐

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๗

เรียนรู้ระบบนิเวศน์ ผ่านการเลี้ยงปลา อ.ภาสินี ลังประเสริฐ (ระดับชั้นมัธยมศึกษา)

คงไม่มีใครปฏิเสธว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นอกจากจะช่วยให้เรารู้สึกสดชื่นแล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาจิตใจอีกด้วย และถ้าอยากผ่อนคลายความตึงเครียดคนส่วนใหญ่ก็มักจะนึกถึงเสียงคลื่น สายลม และแทบจะแล่นรถไปเที่ยวทะเล เพื่อที่จะได้มีโอกาสดำน้ำ ดูความสวยงาม ตื่นตากับโลกใต้ท้องทะเลที่เต็มไปด้วยปลานานาชนิด ดอกไม้ทะเลที่มีสีสันงดงาม ตระการตา จนหลายคนอยากจะเก็บความสวยงามนั้นไว้ ด้วยการจำลองบรรยากาศท้องทะเลมาไว้ที่บ้าน

ครูภาสินี ลังประเสริฐ อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และต้องการให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับธรรมชาติ จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนเลี้ยงปลาสวยงามซึ่งบรรจุอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายหลังจากที่ต้องทุ่มเทกับการเรียนวิชาต่างๆ ทั้งยังเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้เรียนจะได้ศึกษาระบบนิเวศน์วิทยาไปในตัวอีกด้วย

ครูภาสินีบอกว่า หัวใจสำคัญของการเลี้ยงปลาสวยงาม ไม่ใช่แค่คัดเลือกพันธ์ปลาที่สวยงามมาใส่ตู้เท่านั้น แต่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของปลาสวยงาม โดยเฉพาะการปล่อยปลาลงเลี้ยงในตู้กระจกหรือบ่อปลา ต้องคำนึงถึงสภาพของน้ำ คลอรีน และอุณหภูมิ ไม่ควรปล่อยปลาทันทีเพราะจะทำให้ปลาตายได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิกระทันหัน ในขณะที่เดียวกันก็ควรตกแต่งตู้ปลาให้สวยงามเพื่อจะได้มีที่ว่ายน้ำเล่น และไม่ควรรให้อาหารมากเกินไป เพราะจะทำให้น้ำเน่าเสียได้ วิธีการสอนเช่นนี้นอกจากจะทำให้เด็กรู้จักวิธีการเลี้ยงปลาสวยงาม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว ยังทำให้มีจิตใจเมตตาอ่อนโยน รู้หลักของการทำธุรกิจ โดยเฉพาะวิธีการคำนวณต้นทุน และจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กทำให้โรงเรียนสามารถคว้ารางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทาน ของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี จากการแข่งขันการจัดปลาสวยงามในงานประมงน้อมเกล้าฯ ของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และระดับชนะเลิศ จากการแข่งขันการจัดตู้พรรณไม้น้ำจากการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การอาชีพและเทคโนโลยีอีกหลายรายการ

ครูภาสินี ยังบอกเคล็ดลับการนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนด้วยว่า จะใช้วิธีซักถาม เพื่อชักจูงให้ผู้เรียนสนใจ ศึกษา ค้นคว้าข้อมูล จากสื่อต่างๆ รวมถึงการศึกษาจากสถานที่จริง หรือแหล่งการเรียนรู้ใกล้บ้าน โดยให้ทำงานเป็นกลุ่มจากนั้นจึงให้เด็กสรุปผลที่ได้ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ส่วนครูจะทำหน้าที่เสริมข้อมูลที่ผู้เรียนตกหล่น หรืออธิบายในส่วนที่ผู้เรียนไม่เข้าใจให้เข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งการเลี้ยงปลาสวยงามนั้นนอกจากจะทำให้ผู้เรียนเพลิดเพลินแล้ว ยังส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักวางแผน และทำงานอย่างเป็นขั้นตอนซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้

เมื่อก่อนผู้เรียนส่วนใหญ่เคยเลี้ยงปลาสวยงาม แต่เลี้ยงปลาแล้วตายหมด เพราะไม่รู้เทคนิคการเลี้ยง แต่หลังจากที่ได้เรียนรู้ถึงเทคนิคและลงมือปฏิบัติจริงโดยการเลี้ยงปลาสวยงามแล้ว พบว่าผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม สามารถคิดนอกกรอบได้ โดยเด็กบางกลุ่มนำเอาโทรทัศน์ที่ชำรุดแล้วมาดัดแปลงทำเป็นตู้ปลาจัดแสดงไว้อย่างสวยงาม ซึ่งก็ตรงกับหลักของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ และยังเป็นการบูรณาการ โดยนำเอาวิชาศิลปะ และวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ และจากการทุ่มเทแรงกายแรงใจทำให้ครูภาสินี ได้รับคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ในปัจจุบัน เมื่อปี ๒๕๔๔ เพื่อนครูท่านใดสนใจวิธีการสอนมีวิชาการเลี้ยงปลาสวยงาม ในแบบฉบับของครูภาสินี แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ที่ โทร. (๐๙) ๑๓๑-๕๒๐๕ หรือ (๐๒) ๗๒๒-๗๙๗๐ ต่อ ๑๖๔

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๗

วิชาสุขศึกษา

สุขศึกษาวิชาของชีวิต ฝึกเด็กคิดรักสุขภาพ

อ.สุมัยยะ เพ็ชรวงศ์ (ระดับชั้นมัธยมศึกษา)

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนไม่ว่าจะในวัยใด เด็กเล็ก ๆ ก็มีปัญหาระบบภูมิแพ้ การเจ็บป่วยจากการติดเชื้อ วัยรุ่นก็มีปัญหาเรื่องน้ำหนักตัวมาก กลัวอ้วนแต่หันมาใช้วิธีกินยาลดความอ้วน ซึ่งทำให้เป็นปัญหาต่อสมองต่อการเจริญเติบโต แต่ก็ไม่มีใครกล้าว่าระดับสติปัญญาจะลดลง กลัวแต่จะไม่สวย ปัญหาความอ้วนในปัจจุบันของวัยรุ่นมาจาก ๓ ประเด็นใหญ่ คือ

๑. การรับประทานอาหาร ที่ส่วนใหญ่จะฝากท้องกับร้านอาหารนอกบ้าน เลือกรับประทานอาหารที่ตัวเองชอบ และอาหารที่มีการโฆษณาเพื่อดูว่าเป็นคนทันสมัย โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของอาหาร
๒. การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การอยู่หน้าเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การเล่นเกมหรือการสื่อสารพูดคุยกับเพื่อนในแต่ละวัน เด็กวัยรุ่นจะนั่งเฉยอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลาหลายชั่วโมง
๓. วัยรุ่นส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักเรียนหญิง ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายว่าสามารถทำให้มีรูปร่างที่ดี สมส่วน และยังมีร่างกายที่แข็งแรงทำให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่นยังห่างไกลการออกกำลังกายมาก โดยเฉพาะการใช้เวลาในโรงเรียน ซึ่งเป็นเวลาส่วนใหญ่ของเด็ก ดังนั้นการสร้างความตระหนัก และสร้างนิสัยให้รักการเล่นกีฬา จนฝึกให้เป็นความเคยชินตั้งแต่เด็ก จะทำให้ติดนิสัยไปจนโตซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว

"วิชาสุขศึกษา" จึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพและพละานามัยของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งยังส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในอนาคต ในขณะที่นักเรียนหลายคนมองว่าเป็นวิชาที่ไม่สำคัญมีแค่ ๑ หน่วยกิต และไม่มีผลกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

"สุมัธยา เพ็ชรวงศ์" ครูวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงพยายามปรับรูปแบบการเรียนการสอน เน้นให้นักเรียนหันมาสนใจเสริมสร้างศักยภาพทางด้านร่างกาย มากกว่าการเน้นท่องจำเนื้อหาในตำราเรียน แต่ก็ไม่ใช่ละทิ้งความรู้ในหนังสือไปเสียหมด จะให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้จากหนังสือมาสู่การปฏิบัติจริง การสอนตั้งแต่คาบเรียนแรกจะให้นักเรียนเริ่มสำรวจความเจริญเติบโตและสมรรถภาพการใช้ร่างกายของแต่ละคน และนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการเจริญโตของบุคคลในวัยต่างๆ ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งพบว่า เด็กวัยรุ่นสมัยนี้ส่วนใหญ่ จะมีปัญหาน้ำหนักเกิน หรือความสูงไม่ได้มาตรฐานกันมาก เมื่อเด็กๆ ได้รับรู้ปัญหาของตัวเองก็จะเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย และการรับประทานอาหาร

จากนั้นจะนำเด็กเข้าสู่บทเรียน โดยให้จับกลุ่มกับเพื่อนที่มีปัญหาทางร่างกายในเรื่องเดียวกัน และช่วยกันค้นหาข้อมูลและวิธีการพัฒนาร่างกายให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน จากสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต และหนังสือต่างๆ ซึ่งเด็กแต่ละคน ก็จะเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตัวเอง และทำเป็นโครงการแผนการเสริมสร้างศักยภาพ รวมทั้งจัดตารางออกกำลังกาย ตัวอย่างเช่น กลุ่มที่น้ำหนักเกิน ก็จะเน้นการควบคุมประเภทอาหาร จำกัดปริมาณอาหารที่กิน และให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย มากขึ้นเป็นต้น โดยครูจะประเมินผลทุกๆ ๑ เดือน ว่าสามารถลดน้ำหนักได้จริงหรือไม่ และหาเหตุผลว่าที่ลดน้ำหนักได้เพราะอะไร หรือถ้าลดไม่ได้เพราะอะไร แต่จากการสังเกต น้ำหนักของเด็กจะลดลงเฉพาะในช่วงแรก อาจเพราะยังตื่นเต้นกับกิจกรรมใหม่เท่านั้น เมื่อผ่านไประยะหนึ่งน้ำหนักก็จะกลับเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งทำให้ต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด

สำหรับการวัดประเมินผล จะเน้นการประเมินพัฒนาการทางร่างกายให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน ส่วนเด็กที่มีโครงสร้างร่างกายสมบูรณ์ตามเกณฑ์ก็จะเน้นเพิ่มสมรรถภาพของร่างกาย เช่น ความสามารถในการใช้แรง ความแข็งแรงของร่างกาย ความอ่อนตัว เป็นต้น

ปัญหาใหญ่ของการออกกำลังกายในวัยรุ่น คือ "ไม่มีเวลา" หลังเลิกเรียนก็ยังมีกิจกรรมหรือเรียนพิเศษรออยู่ ดังนั้นทั้งครูและเด็กจะระดมความเห็นเพื่อหาทางแก้ปัญหาเรื่องข้อจำกัดของเวลาและให้เด็กนำเสนอข้อจำกัดส่วนตัวแต่ละคน โดยครูจะให้คำแนะนำเพื่อหาวิธีแก้ไขร่วมกัน

จากการสอนวิธีนี้ ปรากฏว่า นักเรียนใส่ใจปัญหาสุขภาพร่างกายมากขึ้น และพยายามหาเวลาว่างเพื่อออกกำลังกาย ทั้งยังเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้ดีสามารถเชื่อมโยงมาใช้ในการชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ผิดจากเดิมที่เด็กจะแค่เรียนรู้ด้วยการท่องจำเท่านั้น

ครูสุมัธยา ยังบอกว่า "แรกๆ เด็กอาจสนใจเฉพาะปัญหาภายนอกที่เห็นด้วยตา เช่น ความอ้วนเตี้ย แต่พอได้ศึกษาเรียนรู้เรื่องร่างกายของเรา จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของระบบ ผิวหนัง กระดูก กล้ามเนื้อ กับการออกกำลังกาย และหาวิธีเพิ่มความสมบูรณ์แข็งแรงให้ระบบต่างๆ ในร่างกาย เพราะฉะนั้นวิชาสุขศึกษา จึงเรียกได้ว่าเป็นวิชาว่าด้วยชีวิตคนเราอย่างแท้จริง"

ครูสุมัธยา กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า ชีวิตประจำวันวัยรุ่นยังห่างไกลการออกกำลังกายมาก ดังนั้น การสร้างความตระหนักและสร้างนิสัยรักการเล่นกีฬา ฝึกให้เป็นความเคยชินตั้งแต่เด็ก ก็จะช่วยติดนิสัยไปจนโตซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว

หากเพื่อนครูสนใจวิธีการจัดการเรียนการสอน หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ สามารถติดต่อได้ที่โทร. (๐๑) ๘๒๔-๑๔๙๗ , (๐๒) ๔๑๕-๐๒๘๓ หรือ (๐๒) ๔๑๕-๑๖๘๑ ต่อ ๑๑๙, ๑๒๐

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันที่พุธที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๗

วิชาพลศึกษา

เรียนปนเล่นกีฬาอย่างมีความสุข วิชาพลศึกษาโรงเรียน “ชนบทศึกษา”

อ.เสถียร เหล่าประเสริฐ (ระดับชั้นมัธยมศึกษา)

“ครู เสถียร เหล่าประเสริฐ” อาจารย์สอนวิชาพลศึกษา นักเรียนชั้น ม.๓ ,ม.๖ (ช่วงชั้นที่ ๓ และช่วงชั้นที่ ๔) **โรงเรียนชนบทศึกษา อ.ชนบท จ.ขอนแก่น** เล่าว่า นักเรียนในโรงเรียนชนบทศึกษา ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีฐานะยากจน พ่อแม่ผู้ปกครองมีอาชีพทำไร่ ทำนา และทอผ้าไหมพื้นบ้านสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วเร่ขายตามจังหวัดต่างๆ หลายครอบครัวไม่มีเวลาดูแลลูก หลาน ปล่อยให้อยู่กับญาติพี่น้องตามลำพัง จนเกิดปัญหาต่างๆ กับตัวนักเรียน

ด้วยเหตุนี้ครูโรงเรียนชนบทศึกษา ซึ่งมีนายประเสริฐ ศรีอุทธา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ครูทุกคนทำหน้าที่พ่อแม่คนที่สองดูแลนักเรียนผ่านอย่างใกล้ชิด ทั้งความประพฤติ และด้านการเรียน ส่วนวิชาพลศึกษา ที่ อ.เสถียร เหล่าประเสริฐ รับผิดชอบนั้นได้ปรับปรุงแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือ Child Center ว่า เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน สนับสนุนและสร้างบรรยากาศให้นักเรียนหันมาเล่นกีฬาที่ตนเองชื่นชอบ จนเกิดความรัก ความศรัทธา มีความสุขกับการเล่น แล้วทักษะความชำนาญก็จะเกิดขึ้นตามมา

เมื่อนักเรียนรักที่จะเล่นกีฬาแล้ว ก็เป็นโอกาสที่จะพัฒนาการสอนให้มีรูปแบบหลากหลาย โดยบูรณาการจัดกิจกรรมต่างๆ เข้าไปสอดแทรกข้อคิดนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การเล่นกีฬา บาสเกตบอล สอนให้รู้จักการทำงานเป็นทีม เคารพกฎกติกาการเล่นและความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา หรือให้นักเรียนไปศึกษาประวัติความเป็นมาของกีฬาพื้นบ้านจากปู่ย่า ตายาย ได้แก่ มอญซ่อนผ้า งูกินหาง เป็นต้น แล้วนำมาสาธิตให้เพื่อนๆ ดูและลองหัดเล่นสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

“ผมจะเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนแบบเป็นกันเอง โดยจะร่วมเล่นกีฬาเป็นต้นแบบให้กับนักเรียนและใช้โอกาสนั้นสอดแทรกความรู้ / คุณธรรม/ เทคนิคกีฬาแต่ละชนิด ทำให้เด็กเรียนสนุก มีความสุข ไม่เครียด ช่วงสุดท้ายในชั่วโมงเรียนจะมีการพูดคุยประเมินความเข้าใจร่วมกันทั้งครูและนักเรียน ควรปรับปรุงการเรียนตรงไหน รวมทั้งส่งใบประเมินถึงผู้ปกครองช่วยให้คะแนน สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง” อ.เสถียร กล่าว

นอกจากนี้ครูเสถียรยังสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้า เป็น “ห้องสมุดพลานามัย” มีลักษณะคล้ายคลินิก มีหนังสือรักษาคนอ่อนเทคนิคการเล่นกีฬาทุกประเภท ส่วนทางโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมเปิดโครงการ “๓๐ นาทีรักษาทุกโรค” เป็น Karron ให้นักเรียน ครู อาจารย์ ใช้เวลาว่างหรือช่วงหลังเลิกเรียนชวนเพื่อน ๆ คนในครอบครัว คนในหมู่บ้าน มาเล่นกีฬา กันเป็นทีม ใช้เวลาอย่างน้อยวันละ ๓๐ นาที จะช่วยให้ทุกคนมีสุขภาพจิตดี สุขภาพร่างกาย แข็งแรงปราศจากโรคภัยและห่างไกลยาเสพติด

“ไม่ต้องเก่งมาก แต่จะต้องมีคุณธรรม” คือลักษณะนักเรียนอันพึงประสงค์ของ ครูเสถียร ส่วนนักเรียนคนไหนที่มีพรสวรรค์หรือแววทางกีฬาจริงๆ ก็จะมีการติวเข้มเทคนิคเพิ่มให้หลังเลิกเรียน ส่งเป็นตัวแทนโรงเรียนไปแข่งขันกีฬากับหน่วยงานภายนอก เช่น ทีมบาสเกตบอลของโรงเรียนเป็นแชมป์ของจังหวัดหลายสมัย จากความเอาใจใส่การเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ครูเสถียร จึงได้รับประกาศเกียรติคุณยกย่องเป็นครูแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๔๔

อาจารย์ท่านใดสนใจแนวการสอนวิชาพลานามัยแบบเรียนปนเล่นนี้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับครูเสถียรได้ที่โรงเรียนชนบทศึกษาที่โทร. (๐๑) ๙๕๔-๑๖๑๒

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก คอลัมน์ นวัตกรรมครูพันธุ์ใหม่ วันพุธที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๖

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

ดร. อรุณ จันทวานิช

ดร. สวัสดิ์ ตีชื่น

ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม

เลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ

เรียบเรียงและจัดทำรายงาน

นางอัมพร พงษ์กังสนานันท์

นางสาวทัศนวัลย์ เนียมบุบผา

หัวหน้ากลุ่มประชาสัมพันธ์สภาการศึกษา

นักวิชาการศึกษา 4

บรรณาธิการ

นางอัมพร พงษ์กังสนานันท์

หัวหน้ากลุ่มประชาสัมพันธ์สภาการศึกษา

เผยแพร่และประชาสัมพันธ์

นางสาวไกล่ตา สดสมศรี

นางสาวทัศนวัลย์ เนียมบุบผา

นักประชาสัมพันธ์ 5

นักวิชาการศึกษา 4

ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม

นายกวิน เสือสกุล

เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสัมพันธ์ 7